

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

САВЧЕНКО Л.О.

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ФАХІФВЦІВ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
КРИВИЙ РІГ - 2018

УДК 378 : [37.011.3-051] : 005.6 (075.8)

ББК 74.58 : 74.204

С 13 Савченко Л. О. Методика використання педагогічної діагностики підвищення якості освіти майбутніх вчителів : [навчально-методичний посібник]. – Кривий Ріг :КДПУ, 2018. – 167 с.

Рецензенти:

Стешенко В.В.– доктор педагогічних наук Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет».

Пальшкова І.О. - доктор педагогічних наук Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського.

Волкова Н. В. – доцент кафедри педагогіки і методики технологічної освіти Криворізького педагогічного інституту Криворізький державний університет, кандидат педагогічних наук, доцент.

У навчально-методичному посібнику розглянуто педагогічну діагностику як систему методів і засобів, яка створює основу для виявлення труднощів у роботі студентів, дозволяє визначити сильні та слабкі сторони їхньої підготовки до професійної педагогічної діяльності, окреслити оптимальні шляхи подальшого підвищення якості освіти майбутніх фахівців професійної освіти та учителів у ЗВО. Наведено різні тестові завдання, педагогічні ситуації, метод зміст «Портфолію», веб-квест, проекти, кросворди тощо, які доцільно використовувати під час педагогічного діагностування якості підготовки у вищій школі майбутніх фахівців.

Для викладачів вищої педагогічної школи, вчителів при проходженні курсів підвищення кваліфікації, студентів, магістрів.

Затверджено на раді факультету дошкільної т технологічної освіти Криворізькій державний педагогічний університет (протокол № 10 від 27.06.2018 року)

ЗМІСТ

Передмова	4
Розділ 1. Проблема педагогічного діагностування в процесі підготовки майбутніх учителів	
1.1. Педагогічна діагностика як засіб підвищення якості підготовки майбутніх учителів у вищому навчальному закладі	7
1.2. Практичне використання педагогічної діагностики на заняттях з педагогічних дисциплін у вищій педагогічній школі.....	13
Розділ 2. Використання діагносту вальних завдань як засіб підвищення успішності навчання майбутніх учителів технологічної освіти	
2.1. Діагностувальні завдання для студентів при вивченні навчальної дисципліни «Дизайн одягу».....	55
2.2. Корекційні завдання для студентів з використанням методів арт-терапії	90
Розділ 3. Застосування мультимедіа у педагогічній діагностиці сучасної вищої школи	
3.1. Використання мультимедійних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів технологічної освіти	96
3.2. Тестовий контроль як засіб вивчення рівня успішності професійно-предметної підготовки майбутніх учителів.....	103
3.3. Використання у педагогічному діагностичні методик «Портфоліо» і веб-квест.....	140
3.4. Моделювання педагогічних ситуацій як метод педагогічного діагностування якості підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності.....	145
Післямова	160
Список використаних джерел	161
Додаток	165

ПЕРЕДМОВА

Педагогічна діагностика як система методів і засобів створює основу для виявлення труднощів у роботі, дозволяє визначити сильні чи слабкі сторони педагогічної діяльності, накреслити оптимальні шляхи подальшого підвищення якості освіти майбутніх учителів. В ситуації постійних соціально-економічних змін, суспільних і культурних трансформацій національні системи освіти всіх країн світу перманентно схильні до кризових явищ. Недолік фінансових коштів, високоякісних викладачів, підручників, навчальних посібників. Теперішній стан у світі різко відрізняється від того, що в минулому вважалось звичайним. Сьогоднішня світова криза освіти може обернутися серйозними наслідками. Національні та світові системи освіти перед початком ХХІ століття переживають глибоку кризу, якій в той чи іншій мірі підпадають всі країни світу. Це явище має наступні оцінки та характеристики:

- існує розрив між кількістю людей, які бажають отримати якісну освіту і тих, хто має можливість отримати її. Цей розрив у різних країнах різний, але є скрізь, так як існуючі школи і університети не можуть задовольнити все зростаючу потребу в якісній освіті;

- професійна освіта в усьому світі не встигає, в змістовному плані, слідувати за технологіями, що швидко змінюються, тобто системи освіти консервативні.

- відбувається неухильне зростання й оновлення інформації про оточуючий світ, прискорення її обігу за рахунок поширення комп'ютерних технологій. Натомість за чинних традицій відтворення цієї інформації у змісті професійної освіти, зростає її відставання від сучасного рівня науково обґрунтованого знання;

- все сучасне виробництво, його технології зорієнтовані переважно на продуктивну, творчу діяльність працівника, його високу і різноманітну компетентність у сфері здійснюваної діяльності. Проте сучасні технології навчання у виші не ураховують і не окреслюють перспектив індивідуального розвитку кожного студента як майбутнього фахівця. Професійна освіта в усьому світі не встигає слідувати за технологіями, що швидко змінюються, і її консервативність негативно позначається на якості підготовки випускників до професійної діяльності.

Зазначаючи ці недоліки, вчені і педагоги-практики убачають їх подолання у впровадженні у вишах моніторингу різноманітних складових успішності підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. Саме такий шлях передбачено європейськими стандартами вищої освіти і запроваджено вимогами Болонського процесу.

Існує реальна потреба суспільства в розвитку інтелектуального, творчого потенціалу кожної людини. І найважливіша роль у цьому процесі належить впровадженню практики вищої школи діагностичних методик. Аналіз різноманітної літератури з підготовки вчителів технологічної освіти

та змісту навчальних програм з трудового навчання і, зокрема, аналіз програми навчальних дисциплін педагогічного циклу: «Загальна педагогіка», «Історія педагогіки», «Методика виховної роботи», «Освітні технології»; професійного спрямування: «Технологія приготування страв», «Основи композиції одягу», «Комп'ютерний дизайн», та інші дає підстави зазначити, що найбільш поширеними в сучасній вищій школі діагностичними методиками визначення якості знань студентів з навчальних курсу трудового навчання є проведення анкетування, контрольних та самостійних робіт під час атестування в кінці модулів та в період сесії, проведення перевірок конспектів, та перевірка знань, умінь і навичок під час проведення занять.

Зважаючи на всю складність сучасної освіти у вищій школі – відхід від традиційної вітчизняної форми навчання та прийняття європейських стандартів освіти, необхідно зазначити, що використання лише перелічених «традиційних» методів діагностики знань є недостатнім. Якщо ж враховувати намічені тенденції в сучасній українській освіті та особливості європейського навчання, згідно яких студенти повинні основну частину навчального матеріалу вивчати самостійно за межами вищого навчального закладу, а функції викладачів зводяться до консультативної роботи зі студентами та контролю їх успішності, то слід визнати, що система українського навчання, в тому числі й діагностика якості знань, повинна зазнати корінних змін. В контексті сучасних суспільних перетворень все більшої значущості отримують діагностичні методики, які дозволяють проводити моніторинг, контроль та діагностику знань студентів виходячи з принципів дистанційного навчання, і значну допомогу в розв'язанні даної проблеми мають відігравати новітні інформаційні технології.

Діагностика, що складається із вивчення, порівняння, аналізу, інтерпретації та наочного зображення результатів досягнення студентів, це лише перший етап процедури передбачення. З ним органічно пов'язаний наступний – прогнозування розвитку подій та майбутніх наслідків у тих чи інших умовах.

Прогноз – унікальний засіб, що дає можливість довідатися про майбутній перебіг подій, зняряддя для контролю швидкоплинних ситуацій та спрямування їхнього руху в бажане русло. Однією з вимог реформування освітньої системи України є забезпечення якісної освіти для всіх верств населення. При здійсненні такої розробки варто приділити значну увагу питанню якості, яке на сьогодні є надзвичайно актуальним. Якість освіти – це показник розвитку суспільства в певному часовому вимірі, і тому він має розглядатися в динаміці його змін. Якість освіти не може бути предметом міждержавних змагань (конкуренції); чи політичним аргументом в оцінці розвитку держави на конкретному етапі її становлення; це – суспільна характеристика. Вже сьогодні результати освіти поділяють на три групи: I група – результати освіти, які можна визначити кількісно, в абсолютних чи відносних величинах, або в яких-небудь інших, але обов'язково

вимірюваних параметрах; II група – результати освіти, які можна вимірювати лише кваліметрично, тобто якісно, описово чи у вигляді бальної шкали, де будь-якому балу відповідає певний рівень вияву якості; III група – результати освіти, які неможливо легко і явно виявити, бо вони часто невидимі, тому що стосуються внутрішніх, глибинних переживань особистості студента.

Якість професійної підготовки майбутніх вчителів технології набуває гострої актуальності в умовах інтеграції вищої освіти в світовий та європейський освітній простір. Система управління якістю освіти передбачає рівну участь і відповідальність учасників навчально-виховного процесу в покращенні якості вищої освіти; оперативне інформування учасників навчально-виховного процесу про результати контролю якості освіти; застосування експертних і тестових методів оцінювання рівня знань, умінь, навичок та педагогічної компетентності

Запропонований навчально-методичний посібник сприяє визначенню знань студентів, вивчення прогалин у отриманих знаннях, передбачити можливі складності при виконанні професійних обов'язків. Ми запропонували різні види діагностичних методик: тести, анкети, контрольні роботи, індивідуальні проекти, групові проекти, кросворди, робота з першоджерелами та рішення педагогічних ситуацій.

Запропоновані діагностичні методики можна використовувати на заняттях з педагогічних дисциплін при вивченні курсів: «Вступ до педагогічної діяльності», «Загальна педагогіка», «Історія педагогіки», «Методика трудового навчання», «Методика профорієнтаційної роботи». Дисципліни професійного спрямування зі спеціальності «Технологічна освіта», Професійна освіта (сфера обслуговування), (технологія виробів легкої промисловості).

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГІЧНОГО ДІАГНОСТУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

1.1. Педагогічна діагностика як засіб підвищення якості підготовки майбутніх учителів у вищому педагогічному закладі

Проблема розвитку творчого потенціалу особистості гостро стоїть у сучасному світі у кожній цивілізованій країні і тих, які хоче стати цивілізованою. Дбаючи про потенціал суспільства взагалі і кожної людини зокрема, вони проводять різноманітні реформи в освіті, оптимізують і модернізують її заради покращання її якості. Усе це разом пов'язано з впровадженням діагностичних методик, які сприяють виявленню й розвитку потенціалу кожної особистості, що навчається.

Слід зазначити, що проблему педагогічною діагностикою займалися такі вчені і визначили її М. Обозов (процес аналізу результатів особистості), В. Зверов (визначення рівня педагогічних явищ), Л. Денякіна (розпізнання творчого потенціалу особистості), німецький спеціаліст Карл Хайнц Інгенкамп (аналіз навчального процесу і визначення результату навчання), К. Дж. Клаусер (сукупність пізнавальних зусиль, які необхідні для прийняття актуальних педагогічних рішень), Н. Мойсеюк (процес, який з'ясовує умови і обставини, у яких протікає навчання), П. Підласий (реалізація ефективного навчання за рахунок менших витрат і раціонального поєднання організаційно-дидактичних засобів та методів навчання), Г. Цехмістрова (як отримання інформації про стан та розвиток контрольованого об'єкту).

За визначенням учених (Р. Вітупака, К. Гуревича, П. Підласого, Л. Гріднана, О. Шмельова та інших), педагогічна діагностика – це система способів, процедур, методика, методів висвітлення обставин, умов і чинників функціонування педагогічних процесів, установлення ефективних і наслідків щодо заходів, які передбачаються або здійснюються у педагогічному процесі.

Діагностика якості освіти – система технологій, засобів, процедур, методик і методів висвітлення обставин, умов та факторів функціонування педагогічних об'єктів, перебігу педагогічних процесів, встановлення їх ефективності та наслідків у зв'язку із заходами, що передбачаються, або здійснюються. На наш погляд, педагогічну діагностику правомірно розглядати як складову процесу формування професійної компетентності майбутнього педагога.

Педагогічна діагностика – це оцінка, аналіз стану педагогічного процесу відповідно до певних параметрів у певний – статичний момент його функціонування. Діагностика підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності передбачає отримання даних, які характеризують стан їх знань, умінь, навичок, здібностей та рівнів їх використання.

Системність і безперервність професійної діяльності педагога вказують на необхідність багатоаспектного діагностування, залучаючи різні сторони оцінювання його підготовки до педагогічної діяльності, професійно й соціально значущі якості особистості. Педагогічна діагностика складається із вивчення, порівняння, аналізу, інтерпретації досліджуваного матеріалу це лише перший етап процедури передбачення. З ним органічно пов'язаний наступний – прогнозування розвитку подій та майбутніх наслідків у тих чи інших умовах. Педагогічний діагноз дає викладачеві вищу оперативну і надійну інформацію про те, як у процесі підготовки й індивідуального розвитку студентів переплелися у взаємодії різноманітні причини, які з них у даний момент небезпечним, а які ефективними.

На сьогоднішній день в психолого-педагогічній діяльності досить гостро стоїть проблема розробки, вдосконалення та впровадження різних діагностичних методик в освітньому процесі. Залежність продуктивності навчання від кількості, якості, повноти, своєчасності, глибини, об'єктивності контролю є загальною закономірністю дидактичного процесу. Для повного практичного втілення методів контролю в процес навчання необхідно чітко розділяти поняття, з'ясувати залежності між факторами, які обумовлюють ефективність контролю. На сьогоднішній день ключовими поняттями залишаються «оцінка», «контроль», «перевірка», «облік» тощо, які часто змішуються, використовуються то в однаковому, то в різному значеннях.

Проводити діагностику, контроль, перевіряти та оцінювати знання, вміння та навички студентів необхідно в тій логічній послідовності, в якій відбувається їх навчання. І в цьому процесі необхідно виділяти наступні кроки: попереднє виявлення рівня знань студентів, поточний контроль, повторний контроль, періодична перевірка знань за значною частиною курсу, підсумковий контроль. Особливим видом є комплексний контроль. З допомогою такого контролю діагностується здатність студентів застосовувати отримані ними знання з різних навчальних предметів, вміння розв'язувати практичні завдання (проблеми).

Розрізняють діагностику як загальний підхід та діагностику як процес (складову частину) практичної педагогічної діяльності. Діагностика – це виявлення всіх обставин перебігу дидактичного процесу, точне визначення його результатів. Без діагностики неможливе ефективне управління дидактичним процесом, досягнення оптимальних для наявних умов результатів.

Розрізняють діагностику освіченості, тобто наслідків, досягнутих результатів та здатності до навчання. Освіченість розглядається так само, як досягнутий на момент діагностування рівень (ступінь) реалізації наміченої мети. Метою дидактичної діагностики є своєчасне виявлення, оцінювання та аналіз перебігу навчального процесу в поєднанні з його продуктивністю.

Як бачимо, в діагностику вкладається більш широке та більш глибоке значення, ніж в традиційну перевірку знань, умінь студентів. Перевірка лише констатує результати, але вона не пояснює їх причини. Діагностика

розглядає результати в поєднанні зі шляхами, способами їх досягнення, виявляє тенденції, динаміку формування продуктів навчання. Діагностика включає контроль, перевірку, оцінювання, накопичення статистичних даних, їх аналіз, виявлення динаміки, тенденцій, прогнозування подальшого розвитку подій.

Контроль, оцінювання знань, умінь студентів включаються в діагностику як необхідні складові частини. Вони є найдавнішими компонентами педагогічної технології. Виникнувши на зорі цивілізації, контроль та оцінювання є неодмінними супутниками школи, супроводжують її розвиток. Проте до цього дня йдуть запеклі суперечки про значення оцінювання, його технології. Як й сотні років тому назад педагоги сперечаються, що повинна показувати оцінка: чи повинна вона бути індикатором якості – категоричним визначником успішності студента чи учня або ж, навпаки, повинна функціонувати як показник переваг та недоліків тієї або іншої системи (методики) навчання.

Демократизація життя вимагає відмови не від контролю й оцінювання знань, умінь, а від рутинних форм заохочення до навчання за допомогою оцінок. Пошук нових способів стимулювання навчальної діяльності студентів, принцип особистої вигоди, що набирає сили в навчанні й вихованні, визначають інші підходи. В системі діагностики оцінка як засіб стимулювання набуває нових якостей. Перш за все результати діагностики, де можуть використовуватися оціночні судження (бали), сприяють самовизначенню особистості, що в умовах конкурентного суспільства є важливим стимулюючим чинником. Доповнюючись принципом добровільності навчання (а значить, і контролю), оцінка з непривабливого у минулому для багатьох студентів засобу примусового навчання перетворюється на спосіб раціонального визначення особистого рейтингу – показника значущості (ваги) людини в цивілізованому суспільстві.

Поставити правильну мету, визначити задачі процесу неможливо без діагностики. Педагогічна діагностика (від грец. «діа» – прозорий та «гнозис» – знання) – це дослідницька процедура, направлена на «з'ясування» умов та обставин, в яких протікатиме педагогічний процес. Її головна мета – отримати ясне уявлення про ті причини, які допомагатимуть або перешкоджатимуть досягненню намічених результатів. У процесі діагностики збирається вся необхідна інформація про реальні можливості педагогів і студентів, рівень їх попередньої підготовки, умови протікання процесу та багато інших важливих обставин. Необхідно підкреслити, що початково поставлені задачі коректуються за наслідками діагнозу: дуже часто умови примушують їх переглядати, приводити у відповідність з реальними можливостями тощо.

Таким чином, використання різних діагностичних методик на заняттях у вищій школі, має бути невід'ємним процесу навчання. При цьому діагностування має проводитися об'єктивно, систематично, наочно, у тій логічній відповідності, в якій відбувається навчання в даному навчальному

закладі. Ураховуючи те, що у вищій школі діагностика отримує якісно нове значення для суб'єктів навчального процесу – виступає вже не як засіб примусового навчання та жорсткого контролю зі сторони адміністрації та викладачів над студентами, а як засіб раціонального та об'єктивного визначення студентами особистого рейтингу, засіб власної стимуляції та мотивування до навчання, – то, відповідно, діагностування обов'язково має нести в собі як елементи звичайного традиційного контролю знань, умінь та навичок студентів, так і зобов'язання виявляти тенденції, динаміку формування продуктів навчання, виконувати функції статистичного накопичення інформації, аналізу та прогнозування перебігу навчального процесу. Слід також зазначити, що формальний підхід при використанні будь-якої діагностичної методики необхідно розуміти як пусту витрату навчального часу, що є неприпустимим в контексті сучасної концепції освіти.

Основою для оцінювання успішності студента є контроль певного результату або результатів, досягнутих ним за визначеним показником. При цьому враховуються якісні і кількісні характеристики результативного показника. При цьому кількісні характеристики показника фіксуються переважно в балах чи відсотках, а якісні – в оцінних судженнях типу «задовільно», «добре» тощо. Для узгодження кількісних і якісних характеристик кожному оцінному судженню приписується певний, заздалегідь узгоджений бал, деякий кількісний показник («відмінно» відповідає балу 5). При цьому важливо розуміти й пам'ятати, що оцінка – це не число, отримане в результаті вимірювань та підрахунків, а приписаний оціночному судженню зміст. Кількісні маніпуляції з оціночними судженнями (балами) недопустимі, оскільки вони нівелюють власне зміст цих суджень. Щоб уникнути використання оцінки як числа, в більшості країн світу та, зокрема, «країнах булонського процесу» вже прийнято позначення оцінок не числами, а відповідними літерами, наприклад А, В, С тощо.

Кожний суб'єкт освітнього процесу вищої школи (викладач, студент, батьки, адміністрація та ін.) зацікавлений в забезпеченні високої якості знань студентів. У контекстному розумінні, якості приписуються різноманітні, часто суперечливі значення. Батьки, наприклад, можуть співвідносити якість знань з розвитком індивідуальності їх дітей. Якість знань для викладача може означати опрацювання студентом програмного матеріалу та виконання самостійних робіт. Для студентів якість знань, поза сумнівом, визначається їх повнотою, простотою, практичною значущістю. Для бізнесу і промисловості якість знань визначається відповідно до життєвої позиції, умінь та навичок випускників. Для суспільства якість знань пов'язана з тими ціннісними орієнтаціями, а особливо – цінностями студентів, які знайдуть своє вираження, наприклад, в їх суспільній позиції, в технократичній або гуманістичній спрямованості професійної діяльності.

Неоднозначне розуміння значення якості посилюється через те, що воно може вживатися як в абсолютному, так і в відносному розумінні. Якість в буденному розумінні використовується головним чином як поняття абсолютне. Люди використовують його при описі чогось найкращого гатунку, наприклад, дорогих ресторанів (якість послуг) та розкішних автомобілів (якість продукції).

Якість як поняття відносне має два аспекти:

- 1) перший – це відповідність стандартам або специфікації;
- 2) другий – відповідність запитам споживача;

Перша «відповідність» часто означає «відповідність меті або застосуванню». Іноді цю відповідність називають якістю з точки зору виробника. Під якістю продукції або послуги виробник розуміє постійну її відповідність вимогам стандартів або специфікації.

При оцінці якості знань студентів слід розрізняти наступні особливості:

- 1) оцінка якості знань не зводиться лише до тестування знань студентів (хоча це й залишається одним із основних показників);
- 2) оцінка якості знань повинна здійснюватися комплексно, вивчаючи студентів з точки зору різних навчальних предметів, життєвого досвіду тощо.

Гарантія якості повинна вирішуватися в першу чергу шляхом використання моніторингу якості, що означає поетапне спостереження за процесом формування знань студентів, щоб впевнитися в оптимальному виконанні кожного з навчальних етапів, що, в свою чергу, теоретично дає змогу максимально покращити процес навчання та з мінімальними затратами досягти поставленої мети (стандарту).

Беручи до уваги все вище сказане, можна зазначити, що наступні елементи є частиною системи моніторингу якості знань студентів:

- визначення стандартів якості;
- операціоналізація стандартів в індикаторах (оцінювання якості);
- встановлення критеріїв, згідно з якими можна говорити про досягнення загально прийнятих стандартів;
- збір даних та оцінка результатів;
- вживання відповідних заходів згідно отриманих даних та оцінювання результатів вжитих заходів відповідно до прийнятих стандартів.

У вищій школі використання та поєднання діагностичних методик різного типу є важливим стимулюючим фактором для усвідомлення студентами необхідності поглиблення власних знань і покращання володіння уміннями і навичками. Оскільки у вищій школі діагностика виступає як засіб раціонального та об'єктивного визначення студентами особистого рейтингу, як засіб власної стимуляції до навчання, то діагностування обов'язково має нести в собі як елементи звичайного традиційного контролю знань, умінь та навичок, так і виявляти тенденції, динаміку формування продуктів навчання, виконувати функції

статистичного накопичення інформації для аналізу та прогнозування перебігу навчального процесу.

У дидактиці (галузі педагогіки, яка розробляє наукові основи навчання та освіти) існують власні критерії ефективності навчального процесу. До них відносяться критерії якості знань: їх повнота, глибина, конкретність, узагальненість, систематичність, системність, згорненість, розгорненість, оперативність, усвідомленість, міцність.

Досягнення кінцевих цілей вищої освіти потребує застосування методів діагностики для визначення ступеня досягнення проміжних цілей, до яких відносяться:

- стратегічні цілі, під якими розуміється довгостроковий бажаний результат;
- тактичні цілі, які визначаються як проміжний бажаний результат у близькому майбутньому;
- оперативні цілі, тобто бажаний результат у теперішню мить.

Дидактичний рівень діагностики досягнення кінцевих цілей вищої освіти має найбільш розвинену систему методів, які охоплюють всі етапи навчально-виховного процесу. У дидактиці існують такі напрямки діагностичної роботи:

- діагностичний контроль та корекція засвоєння змісту освіти;
- діагностичний контроль та корекція засвоєння наукових знань, а також знань про способи діяльності наукового і практичного характеру;
- діагностичний контроль та корекція комплексного застосування наукових знань, інтелектуальних і практичних засобів діяльності.

Вказані заходи педагогічного діагностування втілюються у таких організаційних формах навчально-виховного процесу:

- різні форми семінарів (семінари дослідницького типу за окремими приватними проблемами науки, семінар опрацювання оперативності і гнучкості застосування наукових знань при вирішенні інтелектуальних завдань тощо);
- практичні заняття;
- лабораторно-практичні заняття;
- конференції (науково-теоретичні, науково-практичні, проблемні, узагальнюючі, оглядові, комплексні);
- науково-теоретичні читання;
- колоквіуми;
- олімпіади з окремих навчальних дисциплін;
- дидактичні ігри (загально-освітні та професійні);
- індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи курсантів (слухачів);
- контрольні завдання для семінарів (практичних занять);
- виконання курсових та дипломних робіт;
- заліки;
- іспити.

Отже діагностичні методики сприяють аналізу й оцінюванню знань, умінь та навичок студентів і передбачає виявлення у них прогалин. Зважаючи на те, що процес учіння відбувається у формі концентричної спіралі, то прогалини на нижчих рівнях учіння будуть негативно позначатись на результатах учіння на більш високих рівнях. Тому так важливо своєчасно виявити прогалини, працювати над їх усуненням і лише потім рухатися далі.

Діагностичні методики сприяють здобуття якісної освіти. Якість освіти – це відповідність певній нормі, стандарту. Іншими словами, якість визначає корисність, цінність об'єктів, їх здатність задовольнити певні потреби або реалізувати певні цілі, норми, тобто виражає адекватність вимогам, потребам, нормам. Показниками якості освіти сьогодні виступають:

- рівень соціального, психічного, біологічного розвитку особистості;
- рівень її навченості;
- рівень сформованості загальний навчальних вмінь і навичок;
- рівень вихованості;
- рівень життєвої захищеності, соціальної адаптації.

1.2. Практичне використання педагогічної діагностики на заняттях з навчальних дисциплін вищій педагогічній школі

Тестовий контроль. Тест у вузькому значенні розуміється як короткочасний, технічно просто поставлений експеримент, комплекс завдань, що відповідають змісту навчання і забезпечують виявлення ступеня оволодіння навчальним матеріалом.

Тест (від англійського test – проба, іспит) у педагогіці означає стандартизовані завдання, що вимагають або короткої відповіді або вибори вірного варіанту відповіді. У педагогічній теорії і практиці прийнято розрізняти дві групи тестів: тести досягнень, успішності засвоєння знань і тести інтелекту. Тестування передбачає системність, поступовість.

Самоконтроль забезпечує внутрішній зворотній зв'язок: одержання студентами інформації про свої навчальні досягнення, про труднощі, які виникли.

Метод групового експертного оцінювання (*метод Дельфі*). У педагогіці він називається педагогічна експертиза. Це виведення остаточного колективного судження про педагогічне об'єкт. Створюється група кваліфікованих експертів, визначаються правила та одиниці оцінювання (рівень, бал, ранг тощо). Під час оцінювання об'єкта експертам не дозволяється спілкуватися та обговорювати будь-які питання. Вони заповнюють анкети або тести. Потім відбувається статистична обробка матеріалів та робиться висновок. Цикл експертизи повторюється кілька разів

(не менш як 3). Надійність та об'єктивність колективної експертної думки не викликає сумніву.

Вимірювальні діагностичні методи шкалування. З його допомогою реальні явища набувають числового вираження у формі кількісних оцінок. Розрізняють три види шкал: оціночні шкали, соціометричні шкали, тести. Оціночні шкали прості у застосуванні математичних методів обробки й аналізу результатів дослідження. Суть цього методу полягає в тому, що реальні явища моделюють з допомогою числових систем за наперед обумовленими оцінками.

Педагогічні ситуації ставлять майбутнього вчителя перед необхідністю вибору найбільш правильного варіанта рішення або конструювання нової моделі поведінки, вони одночасно ставлять його перед необхідністю ще одного вибору: постійного самовдосконалення в плані підвищення своєї якості знань. Створюючи педагогічні ситуації діагностичного характеру або проблематизуючи їх, ми, з одного боку, найбільш реально відтворюємо типові умови професійної діяльності вчителя, які вимагають не автоматичного повторення стереотипних дій, а саме умінь, пов'язаних із свідомим пошуком відомого або створення нового варіанта поведінки; з іншого – створенням умови для засвоєння знань.

Проектна діяльність в аспекті діагностичного контролю за навчально-пізнавальною роботою студента допомога оптимізувати якість знань студентів: оскільки знання в будь-якій предметній галузі швидко змінюються, то більш важливим стає не уміння зберігати і оперативно відтворювати певну інформацію, а вміння виконувати принципово важливі види діяльності. Тому контроль здійснюється переважно у процесі виконання діяльності, за процесом розв'язання, а не за результатом.

Проектування – це вид діяльності, який синтезує в собі елементи ігрової, пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної, перетворюючої, професійно-трудової, комунікативної, навчальної, теоретичної практичної діяльності.

Метод «мозкова атака» – метод колективного генерування ідей щодо розв'язання творчої задачі, мета якої – добір ідей.

Метод коучингові техніки (колективної генерації ідей) спрямований на одержання великої кількості ідей, робота з розкриття потенціалу людини, його сильних сторін і талантів у педагогічній діяльності, створення підтримуючої довірчої атмосфери в процесі роботи, роботу із внутрішніми обмеженнями й зовнішніми труднощами, пошук ресурсів і нових можливостей.

Метод ключових запитань. Метод доцільно застосовувати для збору додаткової інформації в умовах проблемної ситуації. Запитання, що ставляться, слугують стимулом у формуванні стратегії й тактики вирішення задачі, розвивають інтуїцію, формують алгоритми мислення, наводять людину на ідею вирішення, спонукають до правильних відповідей.

Метод 635. Група з 6 учасників аналізує та формулює задану проблему. Кожен учасник заносить у формуляр 3 пропозиції з розв'язання

проблеми (протягом 5 хв.) і передає формуляр сусіду. Останній бере до відома пропозиції свого попередника, а під ними у три стовпчики вносить ще три власні пропозиції. Вони можуть використовуватися для подальшої розробки записаних рішень, але можуть висуватися й нові. Процес закінчується, коли учасники обробили всі формуляри. Завдяки цьому методу можна одержати до 108 (6 x 3 x 6) пропозицій.

«*Кейс-метод*» сутність його полягає в організації аудиторної роботи студентів над спеціально створеними імітаційно-дидактичними моделями майбутньої професійної діяльності. За правилами цього методу виробляється імітаційна модель конкретної професійної ситуації, що має вигляд тексту обсягом близько 10-50 сторінок (кейс), яка вивчається студентами із залученням різноманітних джерел інформації для отримання комплексу знань та умінь для її вирішення, що потім детально обговорюється на практичних заняттях, диспутах.

ТЕСТ З КУРСУ «ВСТУП ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Із запропонованих відповідей оберіть правильну

1. Педагогічна діяльність – це:

- а) формування у дітей певних фізичних якостей;
- б) інструмент впливу на особистість;
- в) розвиток творчих здібностей дитини
- г) процес підготовки підростаючого покоління.

2. Предметом педагогічної діяльності є:

- а) людська істота з неповторними, індивідуальними якостями;
- б) структура навчальних предметів;
- в) організація системи виховних ситуацій;
- г) процес аналізу становлення дитини.

3. Педагогічна праця характеризується:

- а) активністю, принциповістю, чіткістю, лаконічністю;
- б) світоглядними орієнтирами, змістовим наповненням виховного процесу, виявом емоційно-вольової сфери;
- в) багатоплановістю, творчістю, динамічністю, здатністю до самовдосконалення;
- г) правильна відповідь відсутня.

4. Основні функції вчителя:

- а) навчання, виховання й освіта школярів;
- б) любов до дітей, формування позитивного відношення до довкілля, проектування навчального процесу, систематичне звітування про результати навчання;
- в) аналіз особистих мотивів поведінки, діагностика стану якостей дітей, упровадження педагогічних закономірностей у навчально-виховному процесі, вивчення проблем виховання;

г) правильна відповідь відсутня.

5. Завдання педагогічної науки:

а) вивчення проблем навчання й освіти людей;
 б) дослідження законів засвоєння людиною суспільного досвіду;
 в) створення сприятливого мікроклімату для розвитку та виховання дітей;

г) розробка ефективних засобів навчання, виховання й освіти людини.

6. Навчання – це:

а) організована спільна діяльність учнів і вчителів, спрямована на оволодіння учнями соціальним досвідом у вигляді знань, умінь і навичок та їх використання у практичній діяльності;

б) сукупність навчально-виховного і самоосвітнього процесів, спрямована на розвиток особистості;

в) організований процес взаємодії педагога й учнів, спрямований на засвоєння останніми досвіду навчально-пізнавальної діяльності;

г) активна, цілеспрямована діяльність людини, пов'язана з пошуком і засвоєнням системи знань.

7. Під розвитком розуміється:

а) процес засвоєння людиною навчальної інформації;

б) процес і результат набуття індивідуального досвіду поведінки;

в) процес становлення особистості під впливом зовнішніх і внутрішніх соціальних і природних чинників;

г) процес оволодіння системою знань, умінь і навичок поведінки.

8. Які основні категорії педагогіки?:

а) виховання, освіта, навчання;

б) знання, уміння, педагогічний процес, урок;

в) методика формування особистості, фактори розвитку дитини, система педагогічного впливу на дитину;

г) педагогічні закономірності, закони, принципи, правила.

9. Особливості педагогічної діяльності полягають у:

а) здатності до самоствердження, високому рівні самосвідомості, бажанні реалізувати соціальні програми, здатності до емпатії;

б) принциповій вимогливості, готовності до самоствердження, відсутності професійного нігілізму, широкомасштабності мислення;

в) правильна відповідь відсутня;

г) великому соціальному значенні, особливій відповідальності, динамічності, багатоплановості, професійній творчості.

10. Навчальний заклад II-III ступенів, який забезпечує загальну середню освіту з поглибленим вивченням окремих предметів відповідно до профілю – це:

а) гімназія;

б) школа соціальної реабілітації;

в) колегіум;

г) спеціалізована школа.

11. Під профільним навчанням розуміється:

- а) процес вивчення навчальних дисциплін з урахуванням місцевих особливостей і потреб;
- б) фундаментальне засвоєння основних дисциплін;
- в) форма диференційованого навчання, яка забезпечує глибоке засвоєння системи навчальних предметів певного напрямку;
- г) правильна відповідь відсутня.

12. Державний стандарт професійної освіти – це:

- а) сукупність норм, які визначають вимоги до освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціалістів;
- б) система теоретичних основ існуючих спеціальностей;
- в) наукова розробка світоглядних та особистісних властивостей майбутнього фахівця.

13. Організаційні форми навчання у ВНЗ:

- а) урок, візуалізація, кураторство, олімпіади;
- б) тематичні збори, усні журнали, диспути;
- в) виховні ситуації, педагогічна вимога, тренування, привчання;
- г) лекція, лабораторні роботи, семінари, практикуми, самостійна робота.

14. Види науково-дослідної роботи студентів:

- а) підготовка рефератів, написання курсових робіт і дипломних проектів;
- б) участь у спецсемінарах, рецензування публікацій, опанування дисертаційних робіт;
- в) розробка методичних рекомендацій, конструювання змісту навчальних дисциплін, обґрунтування перспектив розвитку вищих навчальних закладів;
- г) правильна відповідь відсутня.

15. Основне завдання педагогічної практики студентів:

- а) формування потреби у самовдосконаленні;
- б) розвиток конструктивних, комунікативних і гностичних умінь;
- в) набуття досвіду оволодіння вміннями та навичками викладання свого предмету та виховання учнів, самостійного та творчого застосування теоретичних знань у практичній діяльності;
- г) закріплення та збагачення світоглядних поглядів і переконань.

16. Структурно процес самовиховання майбутніх педагогів можна умовно поділити на етапи:

- а) самоусвідомлення необхідності зайнятися самовихованням, розробка програми самовиховання, діяльність з реалізації програми самовиховання, самоконтроль і самокорекція цієї діяльності;
- б) самоспостереження, самоаналіз, самоствердження, саморозвиток;
- в) самозобов'язання, само заохочення, само наказ, самозвіт;
- г) правильна відповідь відсутня.

17. Тривалість навчання у педагогічному ВНЗ на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»:

- а) 3 роки;
- б) 4 роки;
- в) 6 років;
- г) 5 років.

18. Основне завдання системи післядипломної освіти спрямоване на:

- а) підвищення кваліфікації, здобуття нової спеціальності чи професії на основі раніше здобутої;
- б) набуття фахівцем навичок науково-дослідної роботи;
- в) здобуття наукового ступеня;
- г) розширення соціального кругозору та громадянської свідомості.

19. Індивідуальний навчальний план студента – це:

- а) перелік кваліфікованих порад щодо здійснення навчального процесу;
- б) ознайомлення студентів із нормативно-методичними матеріалами з організації навчання;
- в) робочий документ, який містить інформацію про перелік, обсяг навантаження студента і послідовність вивчення навчальних дисциплін;
- г) система чітких вказівок, які регламентують поведінку студента.

20. Поняття «система» розглядається як:

- а) сукупність взаємопов'язаних елементів, що являють собою єдине ціле;
- б) конгломерат об'єктів, що знаходяться у певних взаємозв'язках;
- в) послідовність операцій для досягнення висунутої мети;
- г) перелік умовних одиниць для оцінювання знань, умінь і навичок відповідно до вимог навчальних програм.

ПИТАННЯ ДО КУРСУ «ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА» (при проведенні заліку)

1. Основні функції вчителя:

- а) навчання, виховання й освіта школярів;
- б) любов до дітей, формування позитивного відношення до довкілля, проектування навчального процесу, систематичне звітування про результати навчання;
- в) аналіз особистих мотивів поведінки, діагностика стану якостей дітей, упровадження педагогічних закономірностей у навчально-виховному процесі, вивчення проблем виховання;
- г) правильна відповідь відсутня.

2. Які основні категорії педагогіки?:

- а) виховання, освіта, навчання;
- б) знання, уміння, педагогічний процес, урок;

в) методика формування особистості, фактори розвитку дитини, система педагогічного впливу на дитину;

г) педагогічні закономірності, закони, принципи, правила.

3. Складові частини виховання – це:

а) розумове, фізичне, трудове, моральне, естетичне виховання;

б) демократизація та гуманізація виховання;

в) розвиток естетичних почуттів, формування гігієнічних навичок.

4. Виховання – це

а) спеціально організований педагогічний процес, у ході якого здійснюється цілеспрямований вплив на особистість із метою формування певних якостей;

б) передача знань про норми та правила поведінки людей;

в) передача підростаючому поколінню культурно-історичного досвіду народу.

5. Принцип зв'язку виховання з життям, працею припускає:

а) взаємозв'язок методів, засобів і форм виховання;

б) злагодженість дій вихователів і батьків;

в) боротьбу з шкідливими звичками, лінню, нехлюйством;

г) засвоєння змісту освіти

д) обов'язкова участь усіх дітей і підлітків у посильній продуктивній праці.

6. Хто з учених вперше виділив педагогіку як науку?

1) Джон Локк

2) Ян Амос Коменський

3) Френсіс Бекон

4) Ваш варіант відповіді.

7. Назвати ланки системи освіти в Україні.

1) дошкільна освіта, загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, вища освіта, післядипломна освіта, аспірантура, докторантура, самоосвіта;

2) початкова освіта, основна середня освіта, повна середня освіта;

3) дошкільна освіта, загальна середня освіта, позашкільна освіта, професійно-технічна освіта, вища освіта, післядипломна освіта, аспірантура, докторантура, самоосвіта;

4) загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, вища освіта, післядипломна освіта, самоосвіта.

8. Де здобувається вища освіта ?

1) в гімназіях

2) в консерваторіях, університетах, інститутах ;

3) в колегіумах ;

4) в ліцеях.

9. Розкрийте сутність запропонованого А.С. Макаренка принципу «виховання в колективі і через колектив».

10. Методи виховання це:

- а) загальні початкові положення, якими керується педагог;
- б) способи дії на свідомість, волю, відчуття, поведінки вихованців;
- в) предмети матеріальної і духовної культури, які використовуються для вирішення педагогічних задач;
- г) зовнішній вираз процесу виховання;
- д) варіанти організації конкретного виховного процесу.

11. Назвіть вікову періодизацію чеського педагога Я.А. Коменського:

- а) дитинство, отрочтво, замужність;
- б) немовлячий вік, передошкільний, дошкільний, молодший шкільний вік, підлітковий, юнацький;
- в) дитинство, отрочтво, юність, змужність.

12. Яку мету виховання висуває сучасна загальноосвітня школа:

- а) формувати всебічно і гармонійно розвинуту особистість – громадянина своєї країни;
- б) сприяти різнобічному розвитку особистості, розвивати задатки і здібності;
- в) виховувати учнів на засадах християнської ідеології.

13. Систему педагогічних наук складають:

- а) загальні основи педагогіки, теорія навчання, теорія виховання, школознавство;
- б) педагогіка, психологія, анатомія, фізіологія, філософія;
- в) загальна педагогіка (базова дисципліна), загальнопедагогічні науки (вікова педагогіка, соціальна, спеціальна педагогіка), функціональні педагогічні науки (педагогіка професійно-технічної освіти, вищої школи, галузеві педагогіки та ін.), історія педагогіки, порівняльна педагогіка.

ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ

1. Що таке дидактика?

- а) Дидактика – це теорія навчання і освіти.
- б) Дидактика – це теорія навчання та виховання.
- в) Дидактика – це теорія навчання.
- г) Дидактика – це галузь педагогічної науки, що досліджує питання методики викладання окремих дисциплін.

2. Основними функціями процесу навчання є:

- а) освітня, розвивальна, виховна і функція психологічної підготовки;
- б) освітня, розвивальна, виховна;
- в) освітня, виховна і функція психологічної підготовки;
- г) правильної відповіді немає.

3. Що таке освіта?

- а) Процес і результат засвоєння систематизований знань, вмінь та навичок, оволодіння способами пізнавальної діяльності й формування системи поглядів.
- б) Передавання теоретичних знань, практичних навичок та вмінь.

в) Спеціально організована діяльність людей щодо опанування певного обсягу наукових знань, практичних навичок і вмінь.

г) Учення.

4. Німецький педагог, який увів термін «дидактика» в педагогіку:

а) В. Ратке;

б) Ф.Бекон

в) Б.Сміт

г) Я. Коменський.

5. Які завдання стоять перед дидактикою?

1. забезпечити збалансованість соціальних і особистісних цілей в процесі навчання;

2. обґрунтувати і конкретизувати принципи організації навчання, обґрунтувати шляхи і засоби розвитку пізнавальної самостійності, активності, ініціативи учнів;

3. розробити нові технології навчання;

4. обґрунтувати між предметні і внутріпредметні зв'язки для актуалізації опорних знань, їх систематизації, формування навчальних і практичних навичок.

6. Компонент процесу навчання, який передбачає внесення змін у завдання, зміст, методи, форми і засоби навчання:

а) контрольний;

б) мотиваційний;

в) цільовий;

г) регулюючий.

7. Що є рушійною силою процесу навчання?

1. суперечності між людиною і суспільством.

2. взаємодія вчителя та учня під час уроку.

3. суперечності між бажаннями і знаннями учня.

4. суперечності між знаннями, що їх вимагає навчальна програма і знаннями учня.

8. Види навчання, які використовуються в сучасній школі:

1. пояснювально-ілюстративне.

2. програмоване.

3. диферинцьоване

4. розвивальне

5. комп'ютерне.

9. Основні прийоми створення проблемних ситуацій:

1. повідомлення учням інформації, яка містить у собі суперечність.

2. тлумачення одного і того явища.

3. використання сукупності способів і прийомів, у холі яких виникає проблемна ситуація.

10. Зміст навчального матеріалу визначається:

1. навчальними планами.

2. навчальними програмами з предметів.

3. навчальними планами і навчальними програмами з предметів.
4. правильної відповіді немає.

11. Які системи викладу змісту навчального матеріалу мають місце на сучасному етапі:

1. Спіральна.
2. Концентрична.
3. Державна.
4. Мішана.
5. Формальна.
6. Лінійна.
7. Циклічна.
8. Психологічна.

12. Що слід розуміти під методом навчання?

1. метод навчання – це шлях руху думки від вчителя до учня для передачі знань.
2. метод навчання – це упорядкована діяльність педагога і учнів, спрямована на досягнення мети навчання.
3. метод навчання – це логічна категорія, яка вказує на шлях організації пізнавальної діяльності.

13. Фактори, що визначають вибір конкретного методу навчання:

- а) загальні та професійні цілі освіти, виховання і розвитку підростаючого покоління;
- б) провідні методологічні положення і настанови сучасної загальної дидактики;
- в) вік учнів;
- г) особливості змісту, методів і форм роботи конкретних освітньо-виховних систем;

14. Метою дидактичного діагностування є?

- а) аналіз протікання навчального процесу;
- б) аналіз продуктивності навчального процесу;
- в) виявлення оцінювання, та аналіз результатів навчального процесу
- г) перевірка знань та вмінь учнів;

15. Які фактори є основними у виборі типу уроку?

1. Дидактична ціль уроку, місце уроку в навчальному процесі.
2. рівень розвитку класу.
3. особливості змісту навчального предмету.
4. темп роботи вчителя.

16. Що дає педагогу проведення самоаналізу уроку?

- а) це самокопання;
- б) це засіб осмислення власної праці;
- в) аналізом уроку повинні займатися не всі педагоги;
- г) марна трата часу;

17. Що слід розуміти під засобами навчання ?

- а) це способи реалізації процесу навчання;

- б) це матеріали і знаряддя навчального процесу, завдяки яким більш успішно і за короткий час досягаються визначені цілі навчання;
- в) це джерело одержання знань, формування умінь;
- г) це зовнішній вияв узгодженої діяльності учителя і учнів.

18. Назвіть загальні принципи діагностування успішності.

- а) своєчасність
- б) об'єктивність
- в) послідовність
- г) гуманізм.

19. Оберіть вимоги, яким повинні відповідати діагностичні тести рівня засвоєння змісту освіти.

- а) відносно короткий термі виконання кожного завдання
- б) диференційованість
- в) правильність
- г) валідність.

20. Що таке діагностування результатів навчання ?

- а) це контроль і оцінка знань та умінь учнів;
- б) воно включає контроль, перевірку, оцінювання, накопичення статистичних даних, їх аналіз, вияв динаміки, тенденцій, прогнозування результатів
- в) це правильне (за встановленими критеріями) оцінювання знань, умінь;
- г) вимагає відміни оцінок, екзаменів, інших форм контролювання.

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

1. Виховання – це:

- а) процес кількісних та якісних змін в організмі, психіці, інтелектуальній та духовній сфері людини;
- б) процес становлення особистості людини в результаті об'єктивного впливу спадковості, середовища, ціле направленою виховання та особистісної активності людини;
- в) організована й цілеспрямована підготовка підростаючого покоління до життя, що включає пізнання життя і формування ставлення до життя;
- г) це процес і результат формування особистості, що обумовлені впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.

2. Мета виховання – це:

- а) це наперед визначені результати діяльності педагогічного колективу школи;
- б) це результати навчально-виховного процесу, діяльності вихователя;
- в) мисленеве уявлення результатів педагогічної діяльності, втілених в образі людини, яку прагнуть виховати;
- г) результат діяльності вихователя.

3. На визначення і постановку цілей виховання в суспільстві впливають:

- а) фізіологічні та психологічні можливості учнів;
- б) вимоги батьків;
- в) рівень цивілізованості суспільства;
- г) бажання людей.

4. Яку мету виховання висуває сучасна загальноосвітня школа?

- а) сприяти різнобічному розвиткові особистості;
- б) формувати всебічний гармонійний розвиток особистості-громадянина країни;
- в) виховання учнів на засадах християнської ідеології.

5. Встановіть складові частини виховання:

- а) розумове виховання, статеве виховання, моральне виховання, естетичне виховання, екологічне виховання, політичне виховання, фізичне виховання;
- б) виховання естетичного ідеалу, розумове виховання, фізичне виховання, моральне виховання, формування культури поведінки;
- в) моральне виховання, розвиток естетичних почуттів, розумове виховання, виховання здорового способу життя;
- г) екологічне виховання, етичне виховання, статеве виховання, професійна освіта, формування гігієнічних навичок.

6. Встановіть конкретні завдання виховання:

- а) всебічний і гармонійний розвиток особистості, гуманізація виховання, естетичне виховання, екологічне виховання, розвиток культури особистості;
- б) моральне виховання, виховання громадянина, демократизація виховання;
- в) формування гігієнічних навичок, професійна освіта, статеве виховання, антинаркогенне виховання, естетичне виховання;
- г) гуманізація виховання, формування гігієнічних навичок, виховання громадянина, розвиток естетичних почуттів, виховання порядності.

7. Визначить з переліку ознаки, що визначають суть зарубіжної педагогічної концепції – прагматизму:

- а) наближення виховання до життя;
- б) головне-розвиток почуттів, інтуїції, настроїв;
- в) завдання виховання – раціонально мислячої людини;
- г) недовіра педагогічній теорії.

8. До методів самовиховання належать:

- а) само переконання, самоаналіз, само приказ, самонавіювання;
- б) само підбадьорювання, індукція;
- в) привчання, приклад;
- г) самокритика, метод бесіди, анкетування.

9. Педагогічний процес – це:

- а) процес, який покликаний забезпечити реалізацію цілей освіти, сформуванати особистість;
- б) сукупність навчальних занять, різних форм позакласної та позашкільної виховної роботи;
- в) навчально-виховний процес;
- г) динамічна взаємодія вихователів і вихованців, спрямована на вирішення завдань освіти, виховання, і загального розвитку вихованців.

10. Педагогічний процес є системою, тому що:

- а) він поєднує у собі процеси навчання, виховання і розвитку;
- б) він має всі ознаки системи: компоненти, структуру, цілісність, інтегральний результат, зв'язок з іншими системами;
- в) він має цільовий, змістовий, діяльнісний, результативний компоненти;
- г) його складовими є дії вихователя і вихованців.

11. Основними функціями педагогічного процесу є:

- а) освітня, розвиваюча, виховна і психологічної підготовки;
- б) освітня, розвиваюча, виховна;
- в) освітня, виховна і психологічної підготовки;
- г) правильної відповіді немає.

12. Цілісність педагогічного процесу полягає :

- а) у підкоренні всіх процесів, що його утворюють, головній, загальній і єдиній меті – формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості;
- б) в тому, що він має цільовий, змістовий, діяльнісний, результативний компоненти;
- в) в тому, що процеси, які утворюють педагогічний процес, мають багато спільного між собою;
- г) в тому, що його основними складовими частинами є його мета, зміст, форми та методи навчання і виховання, результати та взаємодія педагогів ті вихованців.

13. Які з нижче наведених зв'язків є закономірними зв'язками педагогічного процесу?

- а) зв'язок між завданнями, методами і формами виховання їх єдності;
- б) зв'язок педагогічного процесу з впливами соціального середовища;
- в) зв'язок між діяльністю вихователя і діяльністю вихованців;
- г) правильної відповіді немає.

14. Із запропонованих альтернатив виберіть ті, які відповідають вимогам принципу етнізації виховного процесу.

- а) Принцип вимагає оптимальної відповідності державних, суспільних та особистісних потреб у виховному процесі
- б) Принцип вимагає пріоритету державних інтересів над усіма іншими
- в) Принцип вимагає наповнення виховання національним змістом, вивчення традицій, звичаїв народу, досвіду народного виховання
- г) Виховання громадянина – головна вимога цього принципу

д) Принцип вимагає формування у свідомості людей такої ідеології, що є провідною у суспільстві.

15. Засоби виховання – це...

- а) Те саме, що і методи виховання.
- б) Конкретні заходи, форми, види діяльності, що використовуються в процесі реалізації того чи іншого методу.
- в) Способи впливу на вихованців.
- г) Способи прояву вимог до виховання з боку вчителя.
- д) Сукупність специфічних засобів і прийомів виховної роботи, спрямованих на формування особистості.

16. Які із запропонованих груп містять у собі тільки методи формування свідомості особистості?

- а) Бесіда, лекція, диспут, приклад
- б) Педагогічна вимога, змагання, наказ, індивідуальна бесіда.
- в) Прохання, натяк, переконання, заохочення.
- г) Спостереження, анкетування, співбесіда, педагогічний зріз.
- д) Паралельна дія, метод «вибуху», іронія, похвала, покарання.

17. Колектив – це...

- а) Група людей, об'єднаних на основі єдиної спільної для всіх мети;
- б) Група людей, об'єднаних на основі спільної діяльності.
- в) Група людей, об'єднаних на основі спільної мити та діяльності є органи самоврядування, дисципліновані та взаємно відповідальні.
- г) Група людей, що навчаються чи працюють в одній установі.
- д) Група людей, об'єднаних на основі міжособистісних відносин

ШКОЛОЗНАВСТВО

1. На якому рівні узагальнено передовий педагогічний досвід, який включає опис конкретних дій, за допомогою яких досягається висока результативність, показ переваг перед масовою педагогічною практикою та розкриття оптимальних умов його використання?

- а) на методичному рівні
- б) на науковому рівні
- в) на практичному рівні
- г) на теоретичному рівні

2. Що розуміють під поняттям «інспектування шкіл»?

- а) це відвідування інспектором відділу освіти райдержадміністрації закріпленої за ним школи
- б) це система державного контролю за виконанням школами постанов і законів Верховної Ради, указів і розпоряджень Президента України, рішень уряду та інших керівних органів у галузі освіти з одночасним наданням їм допомоги
- в) це контроль шкільної інспекції відділу освіти райдержадміністрації

г) це контроль шкільної інспекції управління освіти і науки облдержадміністрації

3. Як називається інспектування, що передбачає перевірку всіх сторін діяльності загальноосвітнього навчального закладу?

- а) тематичне
- б) фронтальне
- в) додаткове
- г) оглядове

4. Як називається інспектування, що передбачає глибоке і всебічне вивчення лише одного питання роботи школи чи групи шкіл?

- а) тематичне
- б) фронтальне
- в) додаткове
- г) оглядове

5. У який з видів навчально-педагогічної документації школи заносяться зауваження і пропозиції результатів інспектоської перевірки?

- а) книга обліку наслідків внутрішкільного контролю
- б) книга наказів
- в) контрольно-візитаційна книга
- г) книга протоколів ради школи

6. Що входить у зміст роботи шкільної інспекції? Знайдіть «зайву» відповідь.

- а) контроль за станом викладання та рівнем навчальних досягнень учнів, їх вихованістю
- б) контроль за вивченням і впровадженням передового педагогічного досвіду, досягнень психолого-педагогічної науки
- в) контроль за виконанням школами постанов, наказів, директивних та нормативних документів з питань освіти, навчання і виховання учнів.
- г) контроль за виплатою заробітної плати педагогічним працівникам

7. Які основні умови ефективного інспектування шкіл? Знайдіть «зайву» відповідь.

- а) систематичність, планомірність
- б) усебічність, об'єктивність
- в) глибина педагогічного аналізу стану справ, вимогливість, тактовність інспекторського персоналу
- г) технічність

8. Хто призначає інспекторів відділів райдержадміністрації?

- а) голова райдержадміністрації
- б) завідувачий відділом освіти райдержадміністрації
- в) начальник управління освіти і науки облдержадміністрації
- г) завідувачий рай методкабінету

9. Що означає «ліцензування закладів освіти»?

- а) планова інспекторська перевірка закладу освіти

- б) підтвердження права закладу освіти здійснювати діяльність з надання освітніх послуг на рівні державних стандартів
- в) перевірка наявності необхідних документів для здійснення освітніх послуг
- г) перевірка наявності у закладу освіти ліцензії для здійснення освітніх послуг

10. Кому підпорядковані такі вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації, як технікуми, училища?

- а) відділу освіти рай(міськ)держадміністрації, рай(міськ)методкабінету
- б) обласному інституту післядипломної освіти
- в) управлінню освіти і науки обласної держадміністрації, Міністерству освіти і науки України
- г) ВАК України

11. Хто очолює педагогічну раду школи?

- а) кого оберуть учителі: це виборна посада
- б) той, кого призначить директор
- в) заступник директора школи
- г) директор школи

12. Що входить до методичної роботи в школі? Вкажіть зайву відповідь.

- а) вивчення і впровадження у практику роботи передового педагогічного досвіду
- б) вивчення і аналіз навчальних досягнень учнів
- в) аналіз навчальних програм, підручників, посібників, методичних рекомендацій
- г) атестація педагогічних працівників.

13. Вкажіть відповідь, у якій наведена індивідуальна форма методичної роботи.

- а) епізодичні семінари
- б) стажування
- в) відкритий урок
- г) методична оперативна нарада

14. Хто здійснює атестацію науково-педагогічних кадрів?

- а) АПН України
- б) ДАК України
- в) Міністерство освіти і науки України
- г) Вищі навчальні заклади IV рівня акредитації

15. Назвіть колективну форму методичної роботи, яка спрямована на розв'язання завдань випереджувального характеру.

- а) школа передового педагогічного досвіду
- б) науково-парктичні конференції
- в) педагогічні читання
- г) проблемні(творчі) групи

16. Назвіть найбільш поширену колективну форму методичної роботи з учителями.

- а) Методичні об'єднання вчителів.
- б) Науково-практичні конференції.
- в) Індивідуальні консультації.
- г) Стажування.

17. Назвіть форму методичної роботи, основним змістом занять якої є вивчення і впровадження в практику роботи передового педагогічного досвіду.

- а) Конференції.
- б) Школи передового педагогічного досвіду.
- в) Педагогічні читання.
- г) Самоосвіта.

18. Яка періодичність проходження педагогічними працівниками курсової перепідготовки.

- а) Один раз на 5 років.
- б) Один раз на три роки.
- в) Щорічно.
- г) В залежності від потреби.

19. Назвіть принцип управління, що передбачає розвиток колегіальності в роботі, підзвітність керівника органам державної влади.

- а) принцип оперативності, конкретності і діловитості.
- б) принцип ініціативи і активності.
- в) принцип поєднання колегіальності з персональною відповідальністю
- г) принцип демократизації в управлінні.

20. Хто входить до складу ради школи?

- а) директор школи і його заступники
- б) педагогічні працівники школи
- в) представники громадськості та батьки
- г) представники громадськості, батьки, представники закладів освіти

ТЕСТИ З КУРСУ «МЕТОДИКА ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ»

1. В якому році було відкрито перше профконсультаційне бюро:

- а) 1911 р.;
- б) 1908 р.;
- в) 1910 р.

2. В якому місті було відкрито перше профконсультаційне бюро:

- а) Бостон (США);
- б) Ліверпуль (Англія);
- в) Мюнхен (Германія).

3. До якої групи професій відноситься професія вчителя трудового навчання:

- а) людина – техніка;
- б) людина – знакова система;
- в) людина – людина.

4. До якої групи професій відноситься професія токаря:

- а) людина – техніка;
- б) людина – знакова система;
- в) людина – людина.

5. За соціальною метою професійної діяльності професіонала всі професії можна класифікувати на:

- а) 3 великих групи;
- б) на 4 великих групи;
- в) на 5 великих груп.

6. Профінформація є компонентом:

- а) профконсультації;
- б) профдіагностики;
- в) профосвіти.

7. Профдіагностика є компонентом:

- а) профконсультації;
- б) профосвіти;
- в) професіографії.

8. Профконсультація вирішує наступні завдання:

- а) вивчає стан придатності людини до професії;
- б) надає відомості про професії;
- в) вивчає здібності оптанта.

9. За метою профконсультація розподіляється на:

- а) уточнюючу;
- б) завершальну;
- в) діагностуючу.

10. Профвідбір на довиробничому етапі здійснюється:

- а) в умовах певного виробництва;
- б) в умовах профільного навчання в школі;
- в) вірні обидві відповіді.

11. За пріоритетом ознак часу плани профорієнтаційної роботи розподіляють на:

- а) перспективні;
- б) календарні;
- в) короткочасні.

12. Принцип активності вибору професії відноситься до:

- а) принципів професійного самовизначення особистості;
- б) загальнодидактичних принципів;
- в) частково-методичних принципів.

13. Для визначення нахилів учнів можна використати:

- а) диференційно-діагностичний опитувальник;
- б) анкета інтересів;
- в) правильні обидві відповіді.

14. Яка відповідь містить всі етапи з організації та проведення професіографічної зустрічі:

а) 1-підготовка класного керівника до проведення професіографічної зустрічі, 2-підготовка фахівця до бесіди з учнями, 3-проведення професіографічної зустрічі;

б) 1-підготовка фахівця до бесіди з учнями, 2-проведення професіографічної зустрічі;

в) 1-підготовка класного керівника до проведення професіографічної зустрічі, 2-підготовка фахівця до бесіди з учнями, 3-підготовка учнів до зустрічі, 4-проведення професіографічної зустрічі, 5-оформлення результатів зустрічі.

15. Основною формою організації профорієнтаційної роботи під час трудового навчання є:

- а) екскурсія;
- б) урок;
- в) професіографічна зустріч.

16. Профорієнтація як система включає:

- а) профпедагогіку;
- б) профосвіту;
- в) профконсультацію;
- г) професіограму та психограму.

17. Система профорієнтаційної роботи будується з врахуванням:

- а) впливу зовнішньої середовища на професійне самовизначення учня;
- б) з врахуванням виховної дії праці на людину;
- в) з врахуванням потреб народного господарства;
- г) всі відповіді вірні.

18. Під професійно важливими якостями особистості розуміють (виберіть найбільш правильну відповідь):

- а) предметно-практичну пізнавальну діяльність особистості;
- б) окремі психічні, психомоторні та фізичні явища особистості;
- в) окремі психічні, психомоторні та фізичні явища особистості які відповідають вимогам професії до людини;
- г) всі відповіді правильні.

19. До завдань профорієнтації старшокласників можна віднести:

- а) формування інтересу до світу професій;
- б) формування в майбутніх випускників відношення до себе як до суб'єкту професійного самовизначення;
- в) уточнення соціально-професійного статусу учнів;
- г) формування емоційного відношення до світу професій.

20. Основним завданням вчителя трудового навчання в галузі професійної орієнтації учнів є (виберіть правильні відповіді):

- а) формування у школярів готовності до вибору професії;
- б) повідомлення додаткових відомостей учням про шляхи опанування той або іншою професією;
- в) формування суспільно значущих мотивів вибору професії;
- г) правильно проводити профвідбір учнів на підставі даних профдіагностики учнів.

21. До найбільш ефективних форм роботи вчителя трудового навчання з батьками учнів можна віднести:

- а) проведення бесід з батьками;
- б) організація зустріч з представниками різних професій;
- в) проведення виставок технічної творчості;
- г) всі відповіді правильні.

22. Яким є зміст профінформаційного уроку в 8-х класах (відповідно діючої програмі з трудового навчання):

- а) Об'єктивні умови вибору професії;
- б) Загальні уявлення про професію, спеціальність, посаду;
- в) Професіограма, як джерело інформації про професію;
- г) Література як одне з джерел знайомства з світом професій.

ЗАВДАННЯ З КУРСУ «МЕТОДИКА ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ» НА АНАЛІЗ ТА СИНТЕЗ ЗАСВОЄНИХ ЗНАНЬ

1. Мета роботи:

1. Ознайомитися з призначенням і змістом, підручників, методичних посібників і публікацій у науково-методичних журналах по професійній орієнтації учнів.

2. Придбати практичні уміння і навички аналізу змісту науково-методичної літератури по профорієнтації.

2. Зміст і послідовність виконання роботи.

1. Ознайомитися зі змістом досліджуваних навчальних і методичних посібників і журналів, установивши при цьому наступне:

- 1. Найменування методичного посібника або журналу.
- 2. Видавництво, рік випуску, тираж.
- 3. Для кого призначений посібник або журнал.
- 4. Основні питання, розглянуті в посібнику або журналі.

3. Відповідно до отриманого від викладача індивідуального завдання здійснити аналіз глави, розділу або всього навчального методичного посібника (статті журналу), освітивши наступні питання:

1. Як відбите значення профорієнтаційної роботи в школі в справі підготовки учнів до трудової діяльності в народному господарстві?

2. Досить повно відбито, на Ваш погляд, у посібнику або публікації, зміст розглянутого питання?

3. Які додаткові відомості слід було б, на Вашу думку, включити в методичний посібник або журнал?

4. У доступної для розуміння формі викладений матеріал у посібнику або публікації?

5. Відповідає викладений у посібнику або журналі матеріал сьогоденню розвитку суспільства й освіти?

6. Які Ви можете дати рекомендації, спрямовані на поліпшення якості вивченого Вами літературного джерела?

4. Скласти письмовий звіт про виконану роботу, що повинний включати:

1. Найменування і ціль роботи.
2. Характеристику досліджуваних посібників і методичних журналів, представлену за формою:

п/п	Найменування посібника або статті	Видавництво, місце видання, рік видання, тираж.	Характер (науковий, навчальний, методичний), призначення видання.	Стисла анотація змісту публікації
	2	3	4	5

3. Аналіз методичних посібників або журналів у відповідності з пунктом «Зміст і послідовність виконання роботи».

ТЕСТИ З МЕТОДИКИ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

1. Один з видів народної художньої творчості, прикраса, пов'язана з функцією декорування інтер'єру:

- а) витинанка;
- б) аплікація;
- в) вишиванка;
- г) орігамі.

2. Видом образотворчого мистецтва, що полягає у вирізуванні, накладанні різних форм і закріпленні їх на фоновому матеріалі є:

- а) оздоблення;
- б) окантовка;
- в) аплікація;
- г) витинанка.

3. Як називаються всі зображення, виконані олівцем, чорнилом, тушшю або фарбами за допомогою ліній, штрихів і точок:

- а) технічні;
- б) графічні;
- в) описові;
- г) наочні.

4. Пластинка з певним профілем і розмірами, по якій розмічають або перевіряють точність виготовлення деталей – це:

- а) шаблон;

- б) розгортка;
- в) трафарет;
- г) штамп.

5. Паперова аплікація поділяється на такі види:

- а) предметна, одинарна, складена;
- б) предметна, сюжетна, складена;
- в) предметна, сюжетна, декоративна;
- г) предметна, одинарна, декоративна.

6. Стилiзованим повторюваним елементом, що визначається як прикраса є:

- а) композиція;
- б) ритмічність;
- в) конфігурація;
- г) орнамент.

7. Який матеріал складається з міцних, гнучких тіл з дуже малим поперечним перерізом, необмеженої довжини?

- а) пластичний;
- б) текстильний;
- в) природний;
- г) паперовий.

7. Один із стародавніх видів вузлового плетіння:

- а) макраме;
- б) в'язання гачком;
- в) вишивання;
- г) пришивання петель.

8. На які класи поділяються текстильні волокна:

- а) натуральні і хімічні;
- б) рослинні і мінеральні;
- в) рослинні і штучні;
- г) штучні і синтетичні.

9. Один з видів прикладного мистецтва, що полягає в зображенні за допомогою ниток спеціально підібраних і певним чином розміщених швів та декоративних стібків, узорів, орнаментів – це:

- а) витинання;
- б) ниткографія;
- в) печворк;
- г) вишивання.

10. Стилiзований художній візерунок (прикраса), що характеризується ритмічністю, повторенням однакових або чергуванням різних елементів візерунку – це:

- а) силует;
- б) гравюра;
- в) орнамент;
- г) монотипія.

11. До видів українського декоративно-прикладного мистецтва не належить:

- а) художній розпис;
- б) орігамі;
- в) складена витинанка;
- г) вишивання.

12. Хто розробив першу диференційовану програму з трудового навчання для хлопчиків і дівчат в Україні:

- а) П.І.Христинович;
- б) П.П. Княгівський;
- в) І.І.Орлов;
- г) В.А.Гастієв.

13. Коли працювала комісія по впровадженню в школах ручної праці при Херсонській дирекції народних училищ:

- а) у 1917-1918 р.р.;
- б) у 1913-1914 р.р.;
- в) у 1937-1938 р.р.;
- г) у 1958-1959 р.р..

14. До рівнів засвоєння трудових дій належить:

- а) уміння і навички;
- б) уява і навички;
- в) знання і вміння;
- г) навички й знання.

15. Основним державним документом, що визначає обсяг і зміст навчального матеріалу, коло знань, умінь і навичок, якими повинні оволодіти учні, є:

- а) посібник;
- б) програма;
- в) підручник;
- г) план.

16. Художня праця – це інтегрована програма дисциплін:

- а) образотворчого мистецтва і музичного виховання;
- б) трудового навчання і природознавства;
- в) образотворчого мистецтва і трудового навчання;
- г) трудового навчання і музичного виховання.

17. Структура навчальної програми з трудового навчання складається з таких розділів:

- а) пояснювальна записка, основна частина, методичні поради;
- б) пояснювальна записка, стабільна частина, методичні поради;
- в) пояснювальна записка, варіативна частина, додаткова частина;
- г) пояснювальна записка, стабільна частина, варіативна частина.

18. До комплексу методичного забезпечення уроків трудового навчання входять:

а) графічні, екранні, натуральні наочні посібники; роздатковий матеріал, картотека літератури; розробки уроків;

б) графічні, екранні, натуральні наочні посібники; обладнання робочого місця вчителя; розробки уроків;

в) графічні, екранні, натуральні наочні посібники; обладнання робочої кімнати; роздатковий матеріал; картотека літератури;

г) графічні, екранні, натуральні наочні посібники; обладнання робочого місця учня; роздатковий матеріал; розробки уроків.

19. Метод усного викладу матеріалу в початкових класах, який носить описовий характер, відзначається науковістю, логічною послідовністю, образністю повідомлення учням відомостей теоретичного або практичного характеру – це:

а) лекція;

б) бесіда;

в) розповідь;

г) пояснення.

20. Який з принципів виявляє особливості трудового навчання:

а) безперервність;

б) наступність;

в) політехнічність;

г) полікультурність.

Діагностичні завдання для самостійного опрацювання

1. Модуль самостійної роботи з курсу «Загальна педагогіка»:

	Назва теми	Зміст завдань	Форми звіту	Термін звіту						
	Педагогіка: становлення, сучасний стан.	Підготувати реферат на одну із тем: а) Педагогіка як теоретична наука та мистецтво. б) Предмет педагогіки та важливі проблеми її дослідження. в) Розвиток і удосконалення методів дослідження в педагогіці. г) Соціально-економічні потреби суспільства в підготовці підростаючого покоління до життя як об'єктивна передумова необхідності виховання й розвитку педагогічної теорії.	Реферат							
	Педагогіка: становлення, сучасний стан.	Скласти таблицю, записавши в неї імена, назви робіт видатних педагогів за зразком: <table border="1" data-bbox="582 1982 1013 2049"> <thead> <tr> <th>Імена</th> <th>Дати</th> <th>Твори</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Імена	Дати	Твори				Таблиця	
Імена	Дати	Твори								

Методологія та методи педагогічних досліджень.	Розробити анкету для студентів за однією з перерахованих далі тем: -“Професійне самовиховання майбутнього вчителя”. -“Роль шкільної практики у професійній підготовці студента педагогічного навчального закладу”. - “Вибір професій” (для старшокласників).	Анкета	
Методологія та методи педагогічних досліджень	Розробити анкету для вивчення причин “відокремлення” деяких дітей від колективу класу. Визначення пізнавальних інтересів учнів класу (анкета).	Анкета	
Методологія та методи педагогічних досліджень	Скласти план роботи над власною науковою статтею, враховуючи методичні рекомендації, представлені у практичному блоці.	План наукової статі	
Проблема мети виховання в педагогіці	Законспектувати роботу Г.Ващенко «Виховний ідеал»	Конспект	

2. Модуль самостійної роботи:

№	Назва теми	Зміст завдань	Форми звіту	Термін звіту
	Педагогічний процес	Вивчити досвід роботи Павліської середньої школи (Сухомлинський В.О. “Серце віддаю дітям”).	Конспект	
	Розвиток, соціалізація та виховання особистості	Підготувати реферат на одну з тем: а) Роль спадковості й середовища у формуванні особистості. б) Роль виховання у формуванні особистості. в) Проблема подолання важковихованості в сім’ї та школі. г) Якості, які повинен формувати в собі студент – майбутній учитель. д) Сутність та роль авторитету вчителя. е) Професійна етика та педагогічний такт вчителя.	Реферат	

		ж) Творчий пошук вчителя (про вчителів-новаторів). з) Народна мудрість про навчання й виховання.		
	Розвиток, соціалізація та виховання особистості	Проаналізувати народні уявлення про основні чинники формування особистості (Стельмахович М.Г.: “Українська народна педагогіка”).	Конспект із аналізом	
	Педагог: професійна діяльність і особистість	Законспектувати працю Сухомлинського В.О. «Сто порад молодому вчителю»	Конспект	
	Самовиховання та самоосвіта в системі підготовки майбутнього вчителя	Підготувати огляд матеріалів передового педагогічного досвіду області (свого району, своєї спеціальності). Підготувати огляд публікацій з журналу “Рідна школа” (за останній рік), які висвітлюють діяльність та досвід кращих учителів України (за своєю спеціальністю).	Творчий проект Творчий проект	

Зразкова тематика проектів з курсу «Загальна педагогіка»:

Індивідуальні проекти:

1. Мої стратегії творчої самореалізації в університеті.
2. Особиста програма професійного самовиховання студентів.
3. «Життєвий успіх» учителя: як я його розумію й від чого він залежить.
4. Естетика професійної праці .
5. Наукові інтереси моїх викладачів.
6. Формування майбутнім учителем свого іміджу.
7. Хронометраж свого часу життя і його оцінка.
8. Розвиток своїх захоплень, як спосіб збагачення професіоналізму майбутніх учителів.
9. Техніка індивідуальної навчальної праці студента.
10. Самоорганізація дозвілля.

Групові проекти:

1. Евристична гра «Особисті права й відповідальність майбутнього вчителя».
2. Пресконференція «Мої стратегії творчого саморозвитку в університеті».
3. Театральна вітальня «Типи вчителів у художній літературі».
4. Розбір думок «Відомі суспільні діячі про вчителя й педагогічну професію».

5. Круглий стіл «Конструювання досвіду культури розумової праці».
6. Семінар «Мотиви вибору педагогічної професії».
7. Конференція «Ідеальний образ сучасного вчителя».
8. Дебати по проблемі «Система оцінки результатів утворення в загальноосвітній школі 21 століття».
9. Дискусія «Загальнолюдське й етнонаціональне в системі утворення України – як вони співвідносяться й взаємодіють».

КОНТРОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Творчі завдання з курсу «Історія педагогіка»

1. Підготувати реферати за темами: «Педагогічні ідеї діячів Італійського Відродження», «Проблема розвитку дитячої активності та самостійності у творах Ф. Рабле та М. Монтеня».
2. Написати творчу роботу за темою «Педагогічний ідеал епохи європейського Відродження».
3. Написати реферат на тему: «Ідея загальнолюдського виховання в педагогічних творах Ф.А.В.Дістервега», «Ідея виховального навчання у працях представників німецької класичної педагогічної думки».
4. Написати творчі роботи за темами: «Використання принципу культуровідповідності у практиці роботи сучасної української школи», «Підготовка людини до істини, добра та краси з позицій культурологічного підходу», «Керівна роль учителя – умова успішного шкільного навчання чи засіб авторитарної педагогіки?»
5. Написати анотацію на працю Р. Оуена «Новий погляд на суспільство, або Досліди щодо утворення характеру людини».
6. Написати реферат за темою: «Вклад соціалістів-утопістів у розвиток педагогічної теорії й практики».
7. Підготувати реферати за темами: «М.В. Ломоносов як популяризатор ідей Я.А. Коменського на теренах Російської імперії», «Вклад М.В.Ломоносова в теорію та практику навчання».
8. Підготувати реферат за темою: «Використання «методу проектів та «Дальтон-плану» в українських загальноосвітніх закладах у 20-ті рр. ХХ ст.».
9. Написати педагогічний есей: «Педагогічні ідеї філософів-екзистенціалістів».
10. Написати реферати за темами: «Педагогічні ідеали часів Київської Русі», «Ідеали українського родинного виховання, які сформувалися за часів козацтва».
11. Написати творчу роботу: «Порівняльний аналіз західноєвропейської освітньої системи IX – XIII ст. та системи освіти в Київській Русі».

12. Написати реферати за темами: «Суспільно-педагогічна діяльність М. Драгоманова», «Ідея рідномовного навчання: від Г. Сковороди до М. Драгоманова», «Діяльність Б. Грінченка як методиста».

13. Здійснити дослідження за темою «Борис та Марія Грінченки – 30 років на ниві просвіти», результати представити у вигляді творчої роботи

14. Підготувати реферат за однією із запропонованих тем: «Система освіти в українських землях на початку ХХ ст.», «Зміст та особливості діяльності громадських просвітницьких товариств в Україні початку ХХ ст.», «Педагогічний світогляд Лесі Українки», «Педагогічна публіцистика І. Франка».

15. Написати творчу роботу за темою: «Затвердження національних педагогічних ідеалів у творчому доробку Лесі Українки та Івана Франка».

16. Підготувати реферат за темою: «Педагогічні пошуки 20-х рр. ХХ ст.».

17. Написати творчу роботу за темою: «Педагогічні концепції С. Шацького та А. Макаренка: порівняльний аналіз».

18. Підготувати дослідження за темою: «Політика українізації 20-х рр. – сутність та наслідки для системи освіти», результати оформити у вигляді доповіді.

19. Написати реферат за темою: «Організаційно-педагогічна діяльність В. Затонського, М. Скрипника та І. Ряппо в 20-30-х рр. ХХ ст.».

20. Написати реферати за темами: «Роль родинно-сімейного виховання у збереженні національної ідентичності (за концепцією Г. Ващенка)», «Історико-педагогічні пошуки Г. Ващенка», «Дидактичні погляди Г. Ващенка».

21. Опрацювати працю Г. Ващенка «Виховний ідеал», написати свої думки, що до сучасного ідеалу вчителя.

22. Провести дослідження за темою: «Виховний ідеал Г. Сковороди та Г. Ващенка: порівняльний аналіз», результати оформити у вигляді творчої роботи.

23. Написати творчу роботу за темою: «Світочі сучасної української педагогічної думки».

ЗАВДАННЯ СТУДЕНТАМ ПРИ ОПРАЦЮВАННІ ПЕРШОДЖЕРЕЛ

1. Напишіть анотацію на працю В. Сухомлинського «Серце віддаю дітям».

2. Напишіть рецензію на статтю К. Ушинського «Про користь педагогічної літератури».

3. На основі аналізу педагогічних концепцій Я.А. Коменського та Дж. Локка складіть аналітико-синтетичну таблицю «Педагогічні концепції Я.А. Коменського та Дж. Локка – порівняльний аналіз».

4. Складіть рецензію на працю К. Ушинського «Рідне слово».

5. Напишіть рецензію на книгу В. Сухомлинського «Розмова з молодим директором школи».

6. Складіть порівняльну таблицю «Виникнення та розвиток перших шкіл в історії людства (школи Стародавньої Месопотамії, Стародавнього Єгипту, Індії та Китаю)», аналізуючи навчально-виховний процес за такими параметрами: а) мета навчання; б) методи та засоби навчання; в) особливості здійснення навчальної діяльності.

7. Складіть аналітичну таблицю «Порівняльний аналіз основних напрямів зарубіжної педагогіки кінця ХІХ початку ХХ ст.».

8. Напишіть анотацію на працю Ф. Дістервега «Керівництво щодо освіти німецьких учителів».

9. Напишіть анотацію на статтю Б. Грінченка «Якої нам треба школи».

10. Складіть таблицю «Система освіти за проектом М. Пирогова».

11. Із наведених нижче праць виберіть ті, автором яких є: а) Мелентій Смотрицький; б) Памво Беринда; в) Іван Вишенський; г) Єпифаній Славинецький; д) Симеон Полоцький, е) Інокентій Гізель.

Перелік праць: «Лексикон», «Грамматика», «Громадянство звичаїв дитячих», «Послання», «Обід душевний», «Вечеря душевная», «Синопис», «Твір про філософію».

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З КУРСУ «ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ»

Варіант № 1.

1. Дайте характеристику діяльності вітчизняних педагогів-просвітителів доби українського Відродження ХVІ-ХVІІ ст. (П. Беринда, Стефан та Лаврентій Зизанії, К. Ставровецький, І. Борецький, К. Ставровецький).

2. Висвітліть специфіку рекомендацій К. Ушинського щодо професійної підготовки вчителя.

3. Складіть порівняльну таблицю «Дидактичні погляди Дж. Локка та Ж.Ж.Руссо».

Варіант № 2.

1. Здійсніть порівняльний аналіз педагогічних поглядів французьких філософів-матеріалістів К.А. Гельвеція та Д. Дідро.

2. Обґрунтуйте, чи можна вважати Л. Толстого прихильником теорії «вільного виховання».

3. Напишіть рецензію на статтю К. Ушинського «Про народність у громадському вихованні».

Варіант № 3.

1. Висвітліть зміст та особливості педагогічної концепції Г.С.Сковороди.

2. Розкрийте зміст теорії колективістського виховання А. Макаренка.

3. Напишіть анотацію на працю В. Сухомлинського «Сто порад учителю».

Варіант № 4.

1. Розкрийте сутність поглядів Я.А. Коменського щодо вчительської праці та вимоги до особистості педагога.
2. В.О.Сухомлинський про трудове виховання дітей.
3. Напишіть анотацію на статтю Б. Грінченка «Якої нам треба школи».

Варіант № 5.

1. Висвітліть сутність педагогічних рекомендацій Ф. Прокоповича.
2. Розкрийте сутність ідей А. Макаренка щодо здійснення родинно-сімейного виховання.
3. Напишіть анотацію на працю Ф. Дістервега «Керівництво щодо освіти німецьких учителів».

Варіант № 6.

1. Розкрийте сутність дидактики розвивального навчання К.Д.Ушинського.
2. З'ясуйте сутність рекомендацій В. Сухомлинського щодо морально-патріотичного виховання дітей та молоді.
3. Складіть аналітичну таблицю «Порівняльний аналіз основних напрямів зарубіжної педагогіки кінця XIX початку XX ст.».

Варіант № 7.

1. Розкрийте особливості вікової періодизації та змісту виховання в педагогічній концепції Ж.-Ж.Руссо.
2. Схарактеризуйте основні віхи педагогічної діяльності та теоретичні пошуки С. Русової.
3. Складіть таблицю «Громадсько-педагогічні рухи 60-х років XIX ст. в Російській імперії».

Варіант № 8.

1. Надайте характеристику педагогічним концепціям доби європейського Відродження.
2. З'ясуйте особливості здійснення навчально-виховного процесу на ґрунті прагматичної педагогіки.
3. Складіть анотацію на працю В. Сухомлинського «Батьківська педагогіка».

Варіант № 9.

1. Схарактеризуйте освітні системи доби європейського Середньовіччя.
2. З'ясуйте особливості розвитку української системи освіти в 20-30 рр. XX ст.
3. Напишіть анотацію на статтю М. Добролюбова «Про значення авторитету у вихованні».

Варіант № 10.

1. Висвітліть особливості виникнення виховання як окремого виду діяльності людини первісного суспільства.
2. Схарактеризуйте особливості організаційно-педагогічної діяльності М.О. Скрипника в 20-30-ті рр. XX ст.

3. Складіть порівняльну таблицю «Педагогічні ідеї мислителів-утопістів доби європейського Відродження».

ДІАГНОСТИЧНІ ПЕДАГОГІЧНІ СИТУАЦІЇ

Проблемні завдання:

1. Науковий статус педагогіки довгий час брався під сумнів. У передмові до своєї книги «Людина як предмет виховання» (1867 р.) К. Ушинський підкреслював, що педагогіка «... не є зібранням положень науки, а тільки зібранням правил виховної діяльності». І далі: «Педагогіка – не наука, а мистецтво: найбільш широке, складне, найвище і найнеобхідніше з усіх мистецтв». Педагогіка є наукою чи мистецтвом?

2. Важливим завданням, що стоїть перед педагогічною наукою нашої країни на сучасному етапі, є розробка наукових основ відродження та розбудови національної системи освіти. Про що йдеться? Адже К. Ушинський писав:

«Кожний освічений народ тільки тоді має значення в науці, коли збагачує її істинами, які залишаються такими для всіх народів. І, навпаки, яку користь науці міг би принести народ, якби створив свою особливу науку, незрозумілу для інших народів?... Як незрозумілі вислови: французька математика, англійський закон тяжіння, німецький закон хімічної спорідненості, — так само не має змісту й вислів: російська наука...».

3. Для чого потрібна наукова педагогіка, якщо є народна? Назвіть їх подібні й відмінні риси.

4. Іноді кажуть: «Психологія без педагогіки безкорисна, педагогіка без психології безсила». У чому, на Вашу думку, суть цього формулювання? Принижується чи підноситься цим гідність кожної з названих наук? Наведіть конкретні приклади їх взаємовпливу й взаємозбагачення.

5. Зовнішні, найперше стихійні впливи на сучасну дитину переважно негативні: факторами соціалізації стали бездуховність, злочинність, байдужість, які часто переходять у жорстокість. Навіть гуманність часом виявляється лише модним словом. Чи можна в цих умовах виростити духовно багаті, моральні покоління? Що ж сильніше — соціалізація чи виховання? За чим майбутнє?

6. За умов зміни соціальних обставин людина або пристосовується до нового середовища шляхом втрат власної індивідуальності, або прагне до адекватної самореалізації, зберігаючи активне й гуманне самоствердження, бажання і здібність знайти себе в будь-якому середовищі проживання, або опускає руки. Чи знайома вам подібна ситуація? Яка позиція, на вашу думку, сприяє розвитку особистості?

7. Порівняйте думки про силу виховного впливу, висловлені знаменитими людьми. З якою ви згодні і чому? «Виховання може все». К.А. Гельвецій

«Від усякого виховання, мій друже, рятуйся під усіма вітрилами».

Вольтер

«Виховання може зробити багато, проте воно не безмежне. За допомогою прищеплень можна примусити дику яблуню давати садові яблука, але ніяке мистецтво садівника не зможе примусити її приносити жолуді»

В.Г. Белінський

8. Доведіть, чому не може бути альтернативи всебічному розвиткові особистості, що постає метою виховання ?

9. У чому відмінність уявлень про всебічний і гармонійний розвиток людини в радянській педагогіці від мети виховання, визначеної Законом України «Про освіту», Державною національною програмою «Освіта»?

10. Як, по-вашому, може поєднатися всебічний розвиток особистості й розвиток здібностей до певного виду діяльності? Наведіть приклади такого поєднання у найближчих людей, що вас оточують.

11. Чи можливий всебічний розвиток людської особистості в умовах соціально-економічної кризи ?

12. Чи вважаєте ви себе всебічно розвиненою особистістю? Якщо ні, то що для цього потрібно?

13. У чому полягає історичний характер змісту освіти?

14. Яким чином зміст освіти забезпечує розвиток цілісної людської особистості?

15. Гегель точно і лаконічно визначив душу як мисляче серце. Як ви розумієте взаємозв'язок розуму і почуття? Чи можна виховати їх єдність? Якщо так, то як? Якщо ні, то чому?

16. Для чого потрібна система в педагогічній теорії і практиці? Як ви думаєте, коли і яким чином загальнолюдські цінності стають конкретно людськими, тобто засвоюються тією чи іншою людиною? Як загальне конкретизується в одиничному — мотивах, почуттях, судженнях, діях?

17. Як ви вважаєте, чи можливе протікання педагогічного процесу без конфліктів між вихователями і вихованцями, учителями й учнями? Чи потрібна безконфліктність? У вашому житті було, звичайно, немало різних конфліктів. Якими ви пишаєтесь (якщо доцільне таке слово)? Яких — соромитесь? Чому ви надаєте перевагу: відхиленню від можливого зіткнення з іншою людиною, вступу в конфлікт, доведенню його до «переможного кінця»? На що ви будете орієнтуватися в майбутній педагогічній діяльності?

18. М.К. Реріх: «Учитель і учні – насамперед співробітники», тобто люди, які беруть участь у спільній праці. Над чим же вони разом працюють? У них спільні завдання? Рівні можливості? Однакові прийоми? Чи були у вас у школі, вузі учителі – співробітники? Якщо так, то чим вони вирізнялись з-поміж інших? Якщо ні – то це ваша біда чи вина?

19. У сучасних умовах переходу на нові інформаційні технології і розширення можливостей самостійного отримання інформації (у тому числі й навчальної) роль учителя зменшується, чи навпаки, зростає? Думку аргументуйте.

20. Дайте оцінку професійно-значущим якостям власної особистості. Оцініть, як у Вас виявляються (яскраво, посередньо, слабо) такі з них:

	Яскраво	Посередньо	Слабо
а) вимогливість до себе, самокритичність;			
б) цілеспрямованість;			
в) ерудиція (загальнопедагогічна);			
г) соціальна активність;			
г) гуманність;			
д) педагогічний такт;			
є) толерантність;			
є) комунікативність.			

Який висновок Ви зробили, проаналізувавши таблицю? Як Ви збираєтесь розвивати в собі професійно-значущі риси особистості (шляхи, засоби)?

ПЕДАГОГІЧНІ СИТУАЦІЇ

Ця методика дозволяє судити про педагогічні здібності людини на основі того, який вихід вона знаходить з ряду описаних у ній педагогічних ситуацій. Перед початком дослідження випробуваний одержує інструкцію наступного змісту:

«Перед вами — ряд скрутних педагогічних ситуацій. Познайомившись зі змістом кожної з них, необхідно вибрати з числа запропонованих варіантів реагування на дану ситуацію таку, яка з педагогічної точки зору найбільш правильна, на вашу думку. Якщо жоден із запропонованих варіантів відповідей вас не влаштовує, то можна указати свій, оригінальний, у двох нижніх рядках після всіх перерахованих для вибору альтернатив. Це, як правило, будуть 7-й і наступні варіанти відповідей на ситуацію».

Ситуація 1

Ви приступили до проведення уроку з обслуговуючої праці. Всі учні заспокоїлися, настала тиша, і раптом у класі хтось голосно засміявся. Коли ви, не встигнувши нічого сказати, питально і здивовано подивилися на учня, що засміявся, він, дивлячись вам прямо в очі, заявив: «Мені завжди смішно дивитися на вас і хочеться сміятися, коли ви починаєте вести заняття».

Як ви відреагуєте на це? Виберіть підходящий варіант слів наведених реакцій учителя з числа запропонованих нижче.

1. «От тобі і на!»
2. «А що тобі смішно?»
3. «Ну, і заради бога!»

4. *«Ти що, збожевалив?»*
5. *«Люблю веселих людей».*
6. *«Я радий(а), що створюю в тебе веселий настрій».*
7. *Власний варіант _____.*

Ситуація 2

На самому початку заняття або вже після того, як ви провели кілька занять, Іванова заявляє вам: «Я не думаю, що ви як педагог, зможете нас чомусь навчити».

Ваша реакція:

1. *«Твоя справа — учитися, а не учити вчителя».*
2. *«Таких, як ти, я, звичайно, нікому не зможу навчити».*
3. *«Може бути, тобі краще перейти в інший клас або учитися в іншого вчителя?»*
4. *«Тобі просто не хочеться учитися».*
5. *«Мені цікаво знати, чому ти так думаєш».*
6. *«Давай поговоримо про це докладніше. У моєму поводженні, напевно, є щось таке, що наводить тебе на подібну думку».*
7. _____

Ситуація 3

Ви дає Марійці завдання, а вона не хоче його виконувати і при цьому заявляє: «Я не хочу це робити!» — Яка повинна бути реакція вчителя?

1. *«Не хочеш — змусимо!»*
2. *«Для чого ж ти тоді прийшла учитися?»*
3. *«Тим гірше для тебе, залишайся неуком. Твоє поводження схоже на поводження людини, що на зло собі хотів би відрізати свій ніс».*
4. *«Чи усвідомлюєш ти, чим це може для тебе закінчитися?»*
5. *«Не могла би ти пояснити, чому?»*
6. *«Давай сядемо й обговоримо — може бути, ти і права».*
7. _____

Ситуація 4

Наталка розчарована своїми навчальними успіхами, сумнівається у своїх здібностях і в тому, що йому коли-небудь, удасться зрозуміти і засвоїти матеріал. Вона говорить Вам: «Як ви думаєте, чи удасться мені коли-небудь учитися на відмінно і не відставати від інших дівчаток у класі?». Що Ви повинні на це їй відповісти?

1. *«Якщо чесно сказати — сумніваюся».*
2. *«Пак, звичайно, у цьому ти можеш не сумніватися».*
3. *«У тебе прекрасні здібності, і я пов'язую з тобою великі надії».*
4. *«Чому ти сумніваєшся в собі?»*
5. *«Давай поговоримо і з'ясуємо в чому тут проблема».*
6. *«Багато чого залежить від того, як ми з тобою будемо працювати».*

7. _____

Ситуація 5

Марічка говорить Вам: «На два найближчих уроки, що ви проводите, я не піду, тому що в цей час хочу сходити на концерт молодіжного ансамблю (варіанти: погуляти з друзями, побувати на спортивних змаганнях як глядач, просто відпочити від школи)».

Як потрібно відповісти йому?

1. *«Спробуй тільки!»*
2. *«Наступного разу тобі прийдеться прийти в школу з батьками.»*
3. *«Це — твоя справа, тобі ж здавати(писати) іспит (контрольну роботу). Прийдеться все-одно звітувати за пропущені заняття, я потім тебе обов'язково запитаю.»*
4. *«Ти, мені здається, дуже несерйозно відносишся до занять.»*
5. *«Може, тобі взагалі краще залишити школу?»*
6. *«А що ти збираєшся робити далі?»*
7. *«Мені цікаво знати, чому відвідування концерту (прогулянка з друзями, відвідування змагання) для тебе цікавіше, чим заняття в школі.»*
8. *«Я тебе розумію: відпочивати, ходити на концерти, бувати на змаганнях, спілкуватися з друзями дійсно цікавіше, ніж учитися в школі. Але я, проте, хотіла би знати, чому це так саме для тебе.»*
9. _____

Ситуація 6

Сидорова, побачивши Вас, коли ви ввійшли до класу, говорить Вам: «Ви виглядаєте дуже втомленим». Як на це повинен відреагувати вчитель?

1. *«Я думаю, що з твоєї сторони не дуже пристойно робити мені такі зауваження.»*
2. *«Так, я погано себе почуваю.»*
3. *«Не хвилюйся про мене, краще на себе подивися.»*
4. *«Я сьогодні погано спала, у мене багато роботи.»*
5. *«Не турбуйся, це не перешкодить нашим заняттям.»*
6. *«Ти — дуже уважний, спасибі за турботу!»*
7. _____

Ситуація 7

«Я відчуваю, що заняття, які ви ведете, не допомагають мені», — говорить учениця Вам і додає: «Я взагалі думаю кинути заняття». Як на це відреагуєте ви?

1. *«Перестань говорити дурниці!»*
2. *«Нічого собі, додумався!»*
3. *«Може, тобі знайти іншого вчителя?»*
4. *«Я хотіла би докладніше знати, чому в тебе виникло таке бажання?»*

5. «А що, якщо нам попрацювати разом над вирішенням твоєї проблеми?»

6. «Можже, твою проблему можна вирішити якимось інакше?»

7. _____

Ситуація 8

Гануся говорить Вам, демонструючи зайву самовпевненість: «Немає нічого такого, що я не зуміла би зробити, якби захотіла. У тому числі мені нічого не варто засвоїти і ваш предмет». Якою повинна бути на це репліка вчителя?

1. «Ти занадто добре думаєш про себе».

2. «Із твоєми-то здібностями? — Сумніваюся!»

3. «Ти, напевно, відчуваєш себе досить упевнено, якщо заявляєш так?»

4. «Не сумніваюся в цьому, тому що знаю, що якщо ти захочеш, то в тебе усе вийде».

5. «Це, напевно, потребує від тебе великої напруги».

6. «Зайва самовпевненість шкодить справі».

7. _____

Ситуація 9

У відповідь на відповідне Ваше зауваження Маринка говорить, що для того, щоб засвоїти навчальний предмет, їй не потрібно багато працювати: «Мене вважають досить розумною людиною». — Що повинен відповісти йому на це вчитель?

1. «Цій думці, ти навряд чи відповідаєш».

2. «Ті труднощі, що були дотепер у тебе, і твої знання аж ніяк не свідчать про це».

3. «Багато людей вважають себе досить розумними, але далеко не усі на ділі є такими».

4. «Я рада, що ти такої високої думки про себе».

5. «Це тим більше повинно змусити тебе додавати більше зусиль у навчанні».

6. «Це звучить так, начебто ти сама не дуже віриш у свої здібності».

7. _____

Ситуація 10

Оксана говорить Вам: «Я знову забула принести зошит (виконати домашнє завдання і т.п.)». Як повинен на це відреагувати вчитель?

1. «Ну от, знову!»

2. «Чи не здається тобі це проявом безвідповідальності?»

3. «Думаю, що тобі настав час почати відноситися до справи серйозніше».

4. «Я хотіла би знати, чому?»

5. «У тебе, імовірно, не було для цього можливості?»

6. *«Як ти думаєш, чому я щораз нагадую про це?»*

7. _____

Ситуація 11

Іванова у розмові з Вами говорить: *«Я хотіла би, щоб ви відносилися до мене краще, ніж до інших учнів»*. Як повинен відповісти вчитель на таке прохання учня?

1. *«Чому це я повинна відноситися до тебе краще, ніж до всіх інших?»*

2. *«Я зовсім не збираюся грати в мазунчиків і фаворитів!»*

3. *«Мені не подобаються люди, що заявляють так, як ти»*.

4. *«Я хотів би знати, чому я повинна особливо виділяти тебе серед інших учнів?»*

5. *«Якби я тобі сказала, що люблю тебе більше, ніж інших учнів, то ти почувала би себе від цього краще?»*

6. *«Як ти думаєш, як насправді я до тебе відношуся?»*

7. _____

Ситуація 12

Учень, виразивши учителеві свої сумніви з приводу можливості гарного засвоєння його предмета, говорить: *«Я сказав вам про те, що мене турбує. Тепер ви скажіть, у чому причина цього і як мені бути далі?»*. Що повинен на це відповісти вчитель?

1. *«У тебе, як мені здається, комплекс неповноцінності»*.

2. *«У тебе немає ніяких підстав для занепокоєння»*.

3. *«Перш, ніж я зможу висловити обґрунтовану думку, мені необхідно краще розібратися в суті проблеми»*.

4. *«Давай почекаємо, попрацюємо і повернемося до обговорення цієї проблеми через якийсь час. Я думаю, що нам вдасться її вирішити»*.

5. *«Я не готовий зараз дати тобі точну відповідь, мені треба подумати»*.

6. *«Не хвилюйся, і в мене у свій час нічого не виходило»*.

7. _____

Ситуація 13

Учень говорить учителеві: *«Мені не подобається те, що ви говорите і пояснюєте на заняттях»*. Якою повинна бути відповідь учителя?

1. *«Це — погано»*.

2. *«Ти, напевно, у цьому не розбираєшся»*.

3. *«Я сподіваюся, що надалі, у процесі наших занять твоя думка зміниться»*.

4. *«Чому?»*

5. *«А що ти сам любиш і готовий захищати?»*

6. *«На колір і смак товаришів нема»*.

7. *«Як ти думаєш, чому я це говорю і пояснюю?»*

8. _____

Ситуація 14

Учень, явно демонструючи своє погане ставлення до кого-небудь з товаришів по класі, говорить: «Я не хочу працювати (учитися) разом з ним». Як на це повинен відреагувати вчитель?

1. «Ну і що?»
2. «Нікуди не дінешся, все одно прийдеться».
3. «Це нерозумно з твоєї сторони».
4. «Але він теж не захоче після цього працювати (учитися) з тобою».
5. «Чому?»
6. «Я думаю, що ти не правий».
7. _____

Оцінка результатів і висновки

Кожна відповідь випробуваного — вибір ним того чи іншого з запропонованих варіантів оцінюється в балах відповідно до ключа, представленим у таблиці. Ліворуч по вертикалі в цій таблиці своїми порядковими номерами зазначені педагогічні ситуації, а праворуч зверху також в порядку їхнього проходження представлені альтернативні відповіді на ці ситуації. У самій же таблиці приведені бали, якими оцінюються різні варіанти відповідей на різні педагогічні ситуації.

Оцінка в балах різних варіантів відповідей на різні ситуації

№	Обраний варіант відповіді і його оцінка в балах							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	4	3	4	2	5	5	—	—
2	2	2	3	3	5	5	—	—
3	2	3	4	4	5	5	—	—
4	2	3	3	4	5	5	—	—
5	2	2	3	3	2	4	5	5
6	2	3	2	4	5	5	—	—
7	2	2	3	4	5	5	—	—
8	2	2	4	5	4	3	—	—
9	2	4	3	4	5	4	—	—
10	2	3	4	4	5	5	—	—
11	2	2	3	4	5	5	—	—
12	2	3	4	5	4	5	—	—
13	3	2	4	4	5	4	5	—
14	2	2	3	4	4	5	-	—

Примітка. Свої власні відповіді оцінюються окремо, і відповідні оцінки додаються до загальної суми балів.

Здатність правильно вирішувати педагогічні проблеми визначається по сумі балів, набраної випробуванням по всім 14 педагогічним ситуаціям, діленої на 14.

1. Якщо випробуваний одержав середню оцінку вище 4,5 бали, то його педагогічні здібності (за даною методикою) вважаються високорозвиненими.

2. Якщо середня оцінка знаходиться в інтервалі від 3,5 до 4,4 бали, то педагогічні здібності вважаються середньо розвинутими.

3. Нарешті, якщо середня оцінка виявилася менше, ніж 3,4 бали, те педагогічні здібності випробуваного розглядаються як слаборозвинені.

Розгадати кросворд з курсу «Загальна педагогіка»

		1	П																
		2	Е																
3			Д																
		4	А																
5			Г																
		6	О																
			7	Г															
			8	І															
	9		К																
		10	А																

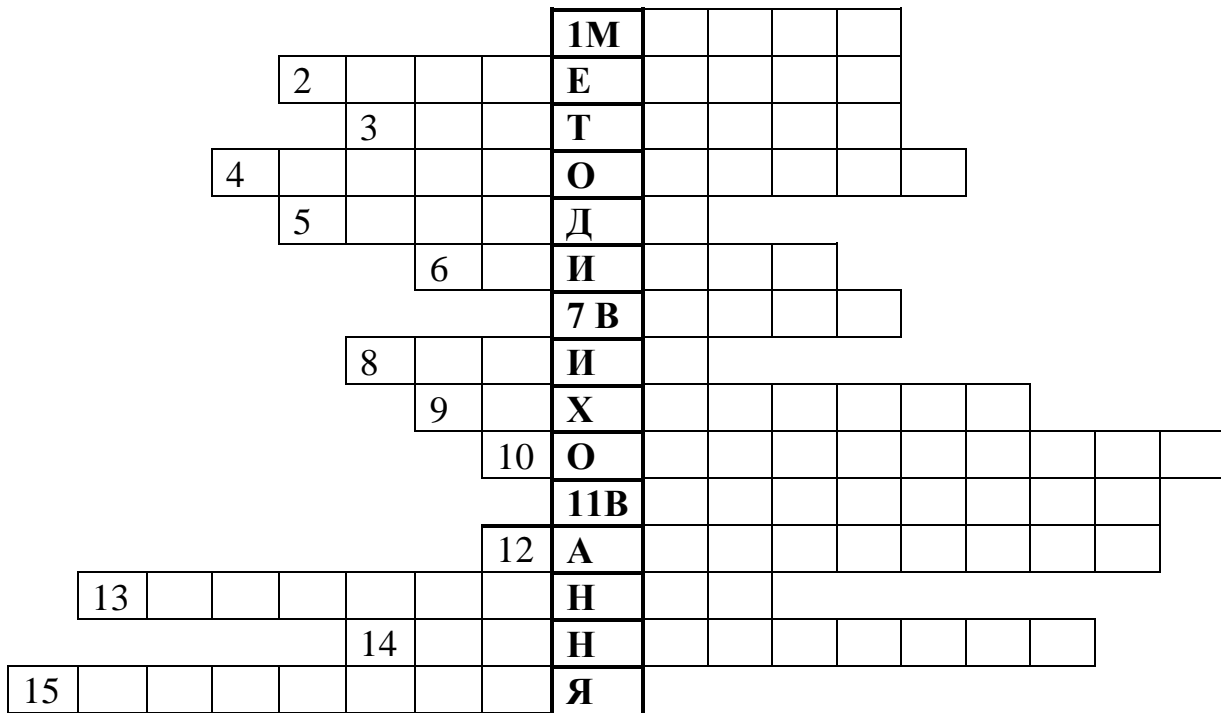
По горизонталі:

1. Група категорій, до якої належать поняття виховання, навчання, освіта, розвиток.
2. Один з основних принципів виховання.
3. Один із різновидів вищих закладів освіти, що здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійною програмою усіх рівнів з окремо визначених галузей знань виробництва.
4. Об'єктивно повторювальна послідовність явищ – це...
5. Одна з функцій ПВШ, яка забезпечує наукове обґрунтування цілей і планування педагогічного процесу.
6. Система критичних поглядів на реальну вузівську дійсність і відповідного пошуку та пропозицій нових ідей – це ...
7. Найменший підрозділ у ієрархічній структурі вищого закладу.
8. Новий напрям думки, твердження або розгорнута модель, що відображає стосунки або зв'язки у вузівській дійсності.
9. Один із суб'єктів педагогіки співробітництва.
10. Процес взаємодії студента і викладача з метою оволодіння студентом знань, умінь і навичок, його розвитку і виховання

Ключ до кросворду

По горизонталі: 1) процесуальна, 2) демократизація, 3) академія, 4) закономірність, 5) прогностична, 6) концепція, 7) група, 8) ідея, 9) викладач, 10) навчання.

Розгадайте кросворд

По горизонталі:

1. Термін, що означає шлях до мети, тобто шляхи через які ми реалізуємо мету виховання?
2. Головним інструментом є слово, а головними методами...
3. Метод, для якого характерне педагогічне спостереження, бесіди, опитування, аналіз результату, створення ситуацій для вивчення корекції поведінки.
4. Термін, що означає метод і складову частину світогляду людини?
5. Словесний метод, що використовується вчителем для активізації учнів у формі діалогу.
6. Кожен метод складається з окремих елементів, вони називаються...
7. Метод виховання, в основі якого лежить доведення конфлікту між особистістю з колективом до найвищого піку.
8. Одним з формуючих методів є привчання, а що лежить в основі привчання...
9. Тонкий інструмент дотику до особистості, які з силою створених обставин зовсім непомітно входять у життя дитини. Яку назву носить ця ситуація?
10. До якої групи методів належать заохочення і покарання?
11. Процес, в основі якого лежать складна діяльність, в центрі якої є людина, її свідомість, її поведінка.
12. По іншому цей метод можна назвати педагогічною сугестією або психологічним впливом. Його використовував Макаренко.
13. Метод, спрямований на емоційне підкріплення позитивних вчинків.
14. Метод, що вимагає і має декілька призначень, може виражати норми

суспільної поведінки.

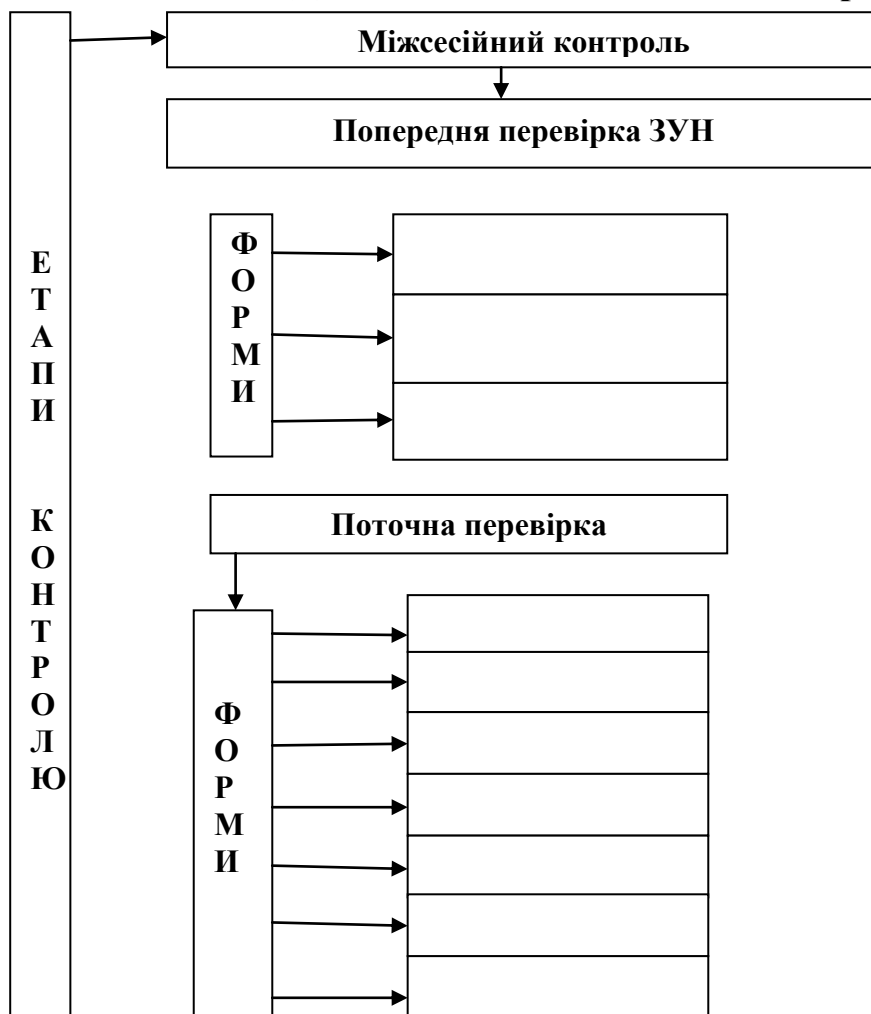
15.Метод, спрямований на гальмування певних дій, вчинків.

Ключ до кросворду: 1) метод, 2) словесний, 3) контроль, 4) переконання, 5) бесіда, 6) прийом, 7) вибух, 8) режим, 9) виховуючи, 10) корегування, 11) процес виховання, 12) навіювання, 13) заохочення, 14) спонукаючий, 15) покарання.

Допишіть таблицю «Педагогічні погляди Г. Сковороди»

Дидактичні рогляди – зміст навчання...	
Предмети навчання...	
Методи навчання...	
Мета виховання самопізнання та ...	
Принципи виховання - сродність...	
Виховний ідеал – ...	
Обов'язки батьків – благо породити ..	

Допишіть таблицю «Етапи контролю ЗУН»

Ключ (по порядку): письмова робота, фронтальне опитування (усне, письмове), тестування, тест, домашнє завдання, бесіда, понятійний диктант, письмове опитування, практичні завдання, експрес-контроль.

РОЗДІЛ 2. ВИКОРИСТАННЯ ДІАГНОСТУВАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Завдання для студентів при вивченні навчальної дисципліни «Дизайн одягу»

Тестування дозволяє отримувати об'єктивну інформацію не лише про якість знань і умінь студентів, але і визначити коло найбільш слабо засвоєних розділів, тем, окремих питань і своєчасно коректувати процес навчання.

При тестовому контролі кожен випробовуваний отримує дихотомічний ряд, що визначає виконані й невиконані завдання тесту за широким спектром питань. Таким чином, кожен може дізнатися про свої помилки і проаналізувати їх, відповідно до індивідуальних ціннісно-смыслових установок самостійно визначити для себе шляхи, способи та інтенсивність самопідготовки. Якщо класифікувати діагностичні методики за способом збору інформації, то в сучасній українській вищій школі найпоширенішими діагностичними методиками є:

- 1) традиційні контрольні та самостійні роботи;
- 2) співбесіди та усне опитування;
- 3) письмові тести та анкетування;
- 4) тестування та анкетування з використанням комп'ютерів.

У педагогічній пресі все частіше обговорюється проблема удосконалення рейтингової системи контролю, яка застосовується на сучасному етапі у більшості ВНЗ (І. Богданов, Н. Сосницька, М. Власко, Т. Гусак, В. Лобанова, М. Кобець, Є. Евсеєва, В. Корольський, О. Віхрова, І. Лов'янова, О. Ляшенко, Н. Стучинська, П. Сікорський, О. Біляковська, З. Сітшаєва, Л. Устінова та ін.). Автори пропонують різні шляхи модернізації рейтингової системи контролю.

Аналіз наукових праць щодо питань, пов'язаних з тестуванням (А. Алексюк, В. Андреев, В. Безпалько, Н. Буркіна, С. Вітвицька, Т. Лукіна, І. Підласий, Ю. Романенко, О. Севрук, З. Слєпкань, Ю. Татур) дав можливість визначити такі переваги використання тестової методики:

- 1) більш висока об'єктивність (результат, який утримується в процесі тестування, як правило, не підпадає під вплив суб'єктивних факторів);
- 2) диференційованість отриманої в результаті тестування оцінки (результати можуть бути представленими в шкалі з великою кількістю градацій ніж за традиційних методів контролю);
- 3) більша ефективність (під контроль потрапляють достатньо великі групи учнів і студентів за більш швидкої і легкої обробки результатів);
- 4) можлива оцінка ступеня ймовірності результатів тестування і з'ясування точності отриманого результату;
- 5) можливість оперативного отримання інформації щодо ступеня засвоєння знань і умінь;

- б) унаочнення кожним студентом досягнення навчальної мети;
- 7) великий потенціал для розвитку навичок само- і взаємоконтролю у студентів;
- 8) можливість вчасно з'ясувати напрями коректування знань і умінь студентів;
- 9) підвищення мотивації студентів за рахунок отримання інформації щодо власних досягнень.

Для перевірки знань, умінь і навичок студентів із фахових дисциплін нами використовувались спеціально підготовлені тести. Вважаємо, що такі тести може розробити викладач після консультацій зі спеціалістом у сфері складання тестів. Під час розробки тестів ми звертали увагу, щоб вони були точними, простими у використанні та обробці, надійними і валідними.

Завдання педагогічного тесту представляють собою не питання і не завдання, а ствердження, що в залежності від відповідей перетворюються в правильні або неправильні. Виходячи із технологічності процедури тестування відповіді кодуються двійковим кодом: «1» – вірно і «0» – невірно, і в такому вигляді можуть надходити у сучасні системи обробки інформації.

ВИВЧЕННЯ ПЕРШОГО МОДУЛЮ З КУРСУ «Дизайн одягу»

Як кажуть, зустрічають по одягу, а проводжають по розуму. Рокфеллер розпочав свій бізнес з того, що купив собі на останні гроші дорогий костюм і став членом гольф-клубу. Як показують психологічні дослідження, в 85 випадках зі 100 люди після першого знайомства складають для себе образ людини по його зовнішньому вигляду; перша хвилина зустрічі є вирішальною в створенні соціального і психологічного портрету, вона визначає характер подальших взаємин. Змінити перше враження згодом важко. Отже, навіть найрозумнішій, найдоброчливішій людині, унікальному фахівцеві, врешті-решт, навіть генієві необхідно бути уважним до своєї зовнішності, якщо він хоче налагодити хороші відносини з тими, хто оточує.

Стилі одягу дуже різноманітні. Наприклад:

Білизняний (Lingerie-Stil) – актуальний в 90-і роки стиль, в якому верхній одяг нагадує білизну: наприклад, топ-бюстгалтер або плаття-комбінації (розроблявся зокрема Studio Versace).

Вамп – одяг з відкритими плечима, часто плечі видно через прорізи в рукавах, нижче також може проходити волан.

Вінтаж (Vintage-Look) – романтичний стиль, для якого характерні одяг і аксесуари, неначе відкопані на барахолці або в скрині бабусі: наприклад, сумочки з бахромою або в'язані гачком шалі.

Гарсон – строгий, «чоловічий» стиль в жіночому одязі, що виражав прагнення до емансипації; набув поширення в 20-ті роки після публікації роману Віктора Маргеріта «La Garçonne» («Жінка-хлопчик»); характерні костюм-смокінг, пальта і піджаки чоловічого покою.

Гвардійський – строгі, схожі на військову уніформу пальта і костюми.

Гірлі (Girlie-Look) – одяг в стилі солістів групи «Спайс Герлз», в 90-і роки популярна серед молоденьких дівчат, виражає так звану «силу жіночності»; одяг в цьому стилі відрізняється, з одного боку, тінейджерською, дівочою безпосередністю, з іншого – він підкреслено сексуальний, комбінується з чобітьми на високій платформі і ін елементами, волосся часто заплітається в кіски.

Джангл – одяг в стилі «растафай» або «мілітарі», з'являється на початку 90-х разом з одноіменною музикою в швидких брейк-ритмах.

Діско – популярний в 70-і роки стиль одягу, в якому ходили звичайно на дискотеки, склався під впливом культового фільму «Лихоманка суботнього вечора» з Джоном Траволтою і Олівією Ньютон-Джон; для нього характерне все блискуче, наприклад, «металеві» тканини, люрекс, лелітки, мішура, стрази і т.п.; знову актуальний в ретро-колекціях 90-х.

Звібел (Zwiebel-Look) – стиль 90-х років, при якому прийнято носити багато шарів одягу, що видніється один з-під одного одягу.

Імперський – стиль в одязі, що набув поширення за часів правління Наполеона I (1804-1814); характерний прямий крій, падаючі вільними складками плаття і пальта, з сильно завищеною талією, що проходить відразу під грудьми, – фасон, до якого потім зверталися практично у всі часи.

Козачок – стиль, заснований на елементах традиційного козачого костюма; з комірами-стійками, хутряними підпушеннями, позументами і застібками з перекидними петлями.

Камуфляж – одяг з тканин з маскувальним малюнком, популярний серед Грєак'ів в 60-70-і роки і серед хіп-хоперів в 90-ті.

Канкан – головний елемент: крінолінові, прикрашені мереживами, спідниці за зразком спідниць танцівниць канкану в кабаре.

Кантрі – класичний британський, невимушений стиль в одязі, взятий на озброєння високою модою в 70-і роки; для нього характерні шерстяні матеріали, перш за все твід, традиційних забарвлень «гленчек» і «шотландка».

Карибський – головний елемент: спідниця, що облягає стегна і сильно розкльошена, дуже пишна внизу.

Кармен – навіяний іспанськими платтями в стилі фламенко: з облягаючими розкльошуються від колін спідницями, прикрашеними широкими воланами, відкритими плечі, обробленим оборкою або рюшами вирізом (виріз «кармен»); з 1977 року актуально для моди у фольклорному стилі.

Коледж – навіяний одягом американських коледжів; спортивно-охайний стиль; до нього відносяться блузи сорочкового крою, строгі плаття з білими комірцями, спідниці в складку, блейзери та трикотажні двійки; у європейській моді з початку 50-х років вважається класичним.

Колор блокінг (Colour Blocking) – прийом використання контрастних за кольором деталей або частин одягу, завдяки якому він справляє враження об'єкту графічного мистецтва; характерно, наприклад, для стилю Курреж.

Координати (Coordinates) – різні матеріали або предмети одягу, відповідні один одному, що координують один з одним за кольором, малюнком, фактурою і т.п.

Курреж – створений паризьким кутюрье Андре Куррежем під впливом мистецтва оп-арту і космічних польотів, модний в другій половині 60-х років.

Лара – стиль, що нагадує стиль козачок, увійшов до моди після виходу у світ фільму «Доктор Живаго».

Мао – одяг, що нагадує традиційний робочий костюм китайців, а також форму Мао Дзе-дуна: довгий, закритий однобортний жакет з коміром-стійкою; для жінок це, перш за все, костюм, брюки з жакетом; в кінці 60-х років знайшов популярність в Англії, в моді був відносно недовго.

Мілітарі або **військовий** – стиль, як в чоловічому, так і жіночому одязі, по образу військової уніформи, як правило, в сіро-зелених або оливкових тонах.

Морський – одяг для спорту і відпочинку, в основному, в біло-синій гамі, з'являється біля 1880 року, характерні темно-сині блайзери, золоті гудзики, білі брюки, кашкети і т.п.

Недбалий – у протилежність діловому стилю або стилю «city» (міський), не те щоб дешевий, але і не продуманий до останньої деталі стиль, має на увазі легку недбалість і складається в основному з універсальних, що добре комбінуються з будь-яким одягом.

Оверсайз (Oversize-Look) – стиль, в якому прийнято носити речі, більші на кілька розмірів; був модний в 80-ті роки, в 90-і роки; любимо Готье.

Овер / андер (Over / Under Look) – стиль, що комбінує різні прості елементи одягу, наприклад, плаття завдовжки до литок і вузькі брюки.

Оп-арт - напрям в моді 60-х років, що надихнув оптичним мистецтвом оп-артом; характерні геометричні, абстрактні орнаменти, яскраві, насичені, що контрастують один з одним кольори, наприклад, поєднання білого і чорного.

Прозорий – одяг, повністю або частково зшитий з прозорих матеріалів, крізь які видно голе тіло або нижня білизна.

Пуристський – стриманий, лаконічний, непомітний, акуратний стиль в одязі.

Ретро – використання в більш-менш модифікованому вигляді елементів модних напрямів минулого.

Романтичний – поширений в 60-і і 70-і роки, характеризується використанням фольклорних елементів, рюш, воланів, довгих суконь летить крою з набивних бавовняних тканин з обтягуючим верхом.

Сафарі або **колоніальний** – з'явився в 60-і роки спортивний стиль, запозичив елементи уніформи військових в тропіках; характеризується використанням легких, стійких до зносу тканин бежевого, коричневого кольорів і кольору хакі, безліч накладних кишень зі складкою посередині, клапани і погони.

Слінки (Slinky-Look) – облягаючі фігуру плаття зі струмуючих матеріалів, модні на початку 70-х, за зразком моди 30-х.

Сліт (Slit-Look) – модний в 70-і роки стиль одягу, при якому під міді або максі спідницею з розстебнутою до висоти стегон передньою планкою були надіті короткі шорти або міні спідниця.

Смокінг (Tuxedo Style) – (tuxedo – в американському варіанті англійського означає «смокінг») - характеризується використанням смокінга в повсякденному житті, у тому числі і жіночому одязі.

Спортивний одяг (Sportswear) – вільний, не утруднюючий рухи одяг, призначений для повсякденного носіння і для відпочинку; спочатку багато його елементів запозичені з форми спортсменів.

Фольклорний стиль, що вбирає в себе елементи національних костюмів практично зі всього світу і сполучає їх в якесь нове ціле; популярний з 1976 року, дякуючи Верб Сен-Лорану, в 90-і поширений у формі етно-міксів.

Циган – увійшов до моди разом з фольклорним стилем в сезон 1976/77. Орієнтований на стилізований костюм цигана (окремі елементи цього костюма були популярні ще в XIX столітті); характерні спідниці з воланами, шлейфами, також блузи, прикрашені воланами, що зав'язуються на пупку вузлом і або з декольте «кармен», пишні прикраси у вигляді ланцюжків, намист і намисто.

Едвардіанському новий – з'явилися в кінці XIX століття. Стиль чоловічого костюма, популярний в Англії в 50-і роки; характерні акуратні однобортні досить закриті піджаки, жилети, вузькі брюки, казанки і хусточки у нагрудній кишені.

Етнічний – тканини, забарвлення, орнаменти і прикраси, орієнтовані на прикраси і орнаменти примітивних народів.

Творчі завдання для виконання яких пропонується використання різного підходу створення іміджу людини – одягу

1. Надати характеристику класичного іміджу. Розробити ескіз сучасної моделі одягу з урахуванням класичного іміджу. Виконати технічне моделювання обраної моделі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

2. Надати характеристику традиційного іміджу. Розробити ескіз сучасної моделі одягу з урахуванням традиційного іміджу. Виконати технічне моделювання обраної моделі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

3. Надати характеристику спортивного іміджу. Розробити ескіз сучасної моделі одягу з урахуванням спортивного іміджу. Виконати технічне моделювання обраної моделі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

4. Надати характеристику романтичного іміджу. Розробити ескіз сучасної моделі одягу з урахуванням романтичного іміджу. Виконати технічне моделювання обраної моделі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

5. Надати характеристику «яскравого» іміджу. Розробити ескіз сучасної моделі одягу з урахуванням «яскравого» іміджу. Виконати технічне моделювання обраної моделі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ, В ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ЯКИХ ТВОРЧИМ ДЖЕРЕЛОМ Є ІСТОРИЧНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ КОСТЮМ

Для виконання цього завдання може бути запропонований будь який історичний стиль або етнічний напрямок для розробки сучасного образу моделі костюма.

1. Виконати ескіз сучасної моделі одягу творчим джерелом якої є історичний костюм епохи стародавнього світу. Визначити та охарактеризувати основні цитати, які взяті з першоджерела для створення нового образу моделі. Виконати в масштабі технічне моделювання обраної моделі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

2. Виконати ескіз сучасної моделі одягу творчим джерелом якої є історичний костюм епохи Відродження. Визначити та охарактеризувати основні цитати, які взяті з першоджерела для створення нового образу моделі. Виконати в масштабі технічне моделювання обраної моделі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

3. Виконати ескіз сучасної моделі одягу творчим джерелом якої є історичний костюм стилю бароко. Визначити та охарактеризувати основні цитати, які взяті з першоджерела для створення нового образу моделі. Виконати в масштабі технічне моделювання обраної моделі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

4. Виконати ескіз сучасної моделі одягу творчим джерелом якої є історичний костюм стилю рококо. Визначити та охарактеризувати основні цитати, які взяті з першоджерела для створення нового образу моделі. Виконати в масштабі технічне моделювання обраної моделі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

5. Виконати ескіз сучасної моделі одягу творчим джерелом якої є історичний костюм стилю ампір. Визначити та охарактеризувати основні цитати, які взяті з першоджерела для створення нового образу моделі. Виконати в масштабі технічне моделювання обраної моделі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

6. Виконати ескіз сучасної моделі одягу творчим джерелом якої є історичний костюм стиль модерн. Визначити та охарактеризувати основні цитати, які взяті з першоджерела для створення нового образу моделі. Виконати в масштабі технічне моделювання обраної моделі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

7. Розробити ескіз сучасної моделі одягу, творчим джерелом якої є національний український костюм. Надати основну характеристику композиційного формоутворення моделі. Виконати в масштабі технічне моделювання використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ, ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЯКИХ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ РІЗНІ ТВОРЧІ ДЖЕРЕЛА

1. Розробити ескіз сучасної моделі одягу, творчим джерелом якої є запропонований музичний твір. Надати основну характеристику композиційного формоутворення моделі. Виконати в масштабі технічне моделювання використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу. (Зразки музичних творів додаються).

2. Розробити ескіз сучасної моделі одягу, творчим джерелом якої є природа. Обґрунтувати вибір першоджерела. Надати основну характеристику композиційного формоутворення моделі. Виконати в масштабі технічне моделювання використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

3. Розробити ескіз моделі творчим джерелом якої є техногенний розвиток світу. Обґрунтувати вибір першоджерела. Надати основну характеристику композиційного формоутворення моделі. Виконати в масштабі технічне моделювання використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу.

4. Розробити ескіз моделі сучасного одягу творчим джерелом якої є запропонований вигляд архітектурного спорудження. Надати характеристику композиційного формоутворення розробленої моделі. Виконати технічне моделювання обраної моделі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу. (Зразки архітектурних споруд додаються).

5. Розробити ескіз образу моделі творчим джерелом якої є запропонований художній твір. Надати характеристику композиційного формоутворення образу моделі. Виконати технічне моделювання в масштабі використовуючи шаблони основних конструкційних деталей одягу. (Назви художніх творів додаються).

МОДЕЛЬСЬКІ ЗАДАЧІ

1. **Аналіз готової моделі швейного виробу.** Застосовується на першому етапі занять. Учні за рисунком або макетом готової моделі: визначають призначення моделі; обґрунтовують вибір тканини; узгоджують критерії врахування особливостей фігури; визначають доцільність обрання фасону виробу.

2. **Вибір оздоблення.** Учні набувають вмінь уявляти видозміну змісту моделі в процесі застосування оздоблень. Учні користуючись моделлю виробу обирають оздоблення з точки зору кольорового, фактурного, геометричного рішення та інше).

3. **До моделювання швейного виробу.** В основу завдання покладено розробку відсутнього елемента моделі з урахуванням її стилю й ритму. Учні використовуючи модель виробу, на якому відсутні деякі елементи домодельовують виріб та обґрунтовують вибір стосовно кольорового, фактурного, геометричного рішення.

4. **Моделювання за технічними умовами.** Цей вид задач характеризується відсутністю наочності та неконкретністю поставленого завдання. Вчитель визначає вимоги до моделі швейного виробу. Учні пропонують варіанти своїх моделей та колективно обговорюють їх переваги та недоліки.

5. **Моделювання за власним задумом.** Цей вид задач вимагає від учнів ґрунтовного знання теоретичного матеріалу та залежить від індивідуальних здібностей до модельєрської діяльності: естетичний смак, здатність мислити художніми образами, спостережливість, фантазія, вигадка тощо. Учні за власним задумом розробляють модель швейного виробу, для цього вони: самостійно обирають матеріали, фасон, враховують особливості віку й фігури, пропонують ансамбль.

ДІАГНОСТУВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З КУРСУ «ПРАКТИКУМ З ХУДОЖНЬОЇ КОНСТРУКЦІЙНИХ ОБРОБКИ МАТЕРІАЛІВ»

Змістовий модуль 1. Декоративно-прикладне мистецтво. Основи кольорознавства.

Колір відіграє важливу роль у нашому житті та діяльності. У природі немає нічого безколірного. Людина живе у різноманітному кольоровому світі. Одні кольори дуже яскраві й чисті, інші бліді й настільки невизначені, що деколи важко підібрати їм назву.

Поняття кольору та його сприйняття дуже складні. Кольорознавство охоплює питання пов'язані з фізикою, психологією, світлотехнікою, медициною, технікою, мистецтвом.

Колір – властивість тіл викликати визначені зорові відчуття у відношенні із спеціальним спектральним складом та інтенсивністю відображеного або випроміненого видимого випромінювання.

Всі кольори поділяються на дві групи:

- ахроматичні;

- хроматичні.

До ахроматичних відноситься білий, чорний кольори і всі відтінки сірого. До хроматичних відносяться всі спектральні кольори: червоний, оранжевий, жовтий, зелений, голубий, синій, фіолетовий, пурпуровий зі всіма відтінками й переходами.

Хроматичних кольорів – велика кількість, проте людське око здатне відрізнити один від одного лиш обмежену кількість, приблизно 300.

Ахроматичні кольори відрізняються один від одного тільки світлотою. Тіла, які мають ахроматичний колір характеризуються незбирним поглинанням, тобто їх коефіцієнт відображення однаковий для всіх довжин хвиль.

Тіла, які мають хроматичний колір, характеризуються збірним поглинанням і відповідно, їх коефіцієнт відображення різний для різних довжин хвиль.

Хроматичний колір володіє трьома властивостями:

- кольоровим тоном;
- світлотою;
- насиченістю.

Змішування кольорів. У технічній естетиці, архітектурі широко використовують змішування кольорів. Основні факти в області змішування кольорів формулюються у вигляді трьох законів.

1 закон: для кожного хроматичного кольору можна знайти інший хроматичний колір, який при змішуванні у певній пропорції з першим дає ахроматичний колір. Така пара хроматичних кольорів називається додатковими кольорами. Наприклад: до червоних кольорів додатковими кольорами будуть голубовато-зелені; до оранжевих – голубі; до жовтих – сині; зелених-пурпурові; до жовто-зелених – фіолетові. На кольоровому крузі додаткові кольори лежать на кінцях одного діаметра.

2 закон: змішування двох не додаткових кольорів хроматичних різних кольорових тонів дає завжди новий тон, який лежить у кольоровому крузі між кольоровими тонами змішуваних кольорів. Наприклад: змішуючи червоний і жовтий кольори одержимо оранжевий колір, змішуючи червоний і синій – фіолетовий або пурпуровий. З другого закону випливає, що із будь-яких трьох кольорів (наприклад, червоний, зелений, синій) розміщених на кольоровому крузі приблизно на однаковій віддалі один відносно одного, можна одержати, змішуючи у визначених пропорціях, всі можливі кольорові тони.

3 закон: результат змішування залежить від змішуваних кольорів, а не від спектрального складу світлових потоків, які викликають ці кольори. Завжди можна замінити спектральний оранжевий сумішшю червоного з жовтим і колір суміші від цього не зміниться.

ТЕСТИ

1) Продовжіть фразу:

- а) Хроматичні кольори – це: _____
 б) Ахроматичні кольори -це: _____

2) Хроматичний колір володіє якими властивостями?

Відповідь: _____

3) Виберіть правильну відповідь:

3.1. Родинне поєднання кольорів:

- а) зелений, червоний;
 б) світло-червоний і синій-фіолетовий;
 в) жовтий - жовто-зелений;
 г) фіолетовий-жовтий.

3.2. Контрастне поєднання кольорів:

- а) темно-червоний і світло-фіолетовий;
 б) синій, помаранчевий;
 в) темно-жовтий і жовто-зелений;
 г) фіолетовий-жовтий.

3.3. Однотонове поєднання кольорів:

- а) світло-зелений і темно-зелений;
 б) світло-зелений і темно-червоний;
 в) темно-червоний і рожевий;
 г) світлий зелено-темний синій і зелений-жовтий.

4) Який психофізіологічний вплив має колір на людину. Співвіднесіть колір та вплив.

1. оранжевий, 2. червоний, 3. сірий, 4. жовтий, 5. голубий, 6. коричневий, 7. білий, 8. зелений, 9. чорний, 10. фіолетовий.

а) ..... – збуджуючий, гарячий, енергійний, життєрадісний. Має саму довшу хвилю, стимулююче впливає на мозок, сприяє збільшенню мускульної напруги, підвищенню тиску крові та ритму дихання. Сильно впливає на настрій людей.

б) ..... – яскравий, викликає радість, заспокоює або подразнює. Сприяє покращенню перетравлення їжі та прискорення руху крові.

в) ..... – стимулює зір, мозок, нерви, створює веселість, заспокоює деякий нервовий стан.

г) ..... – колір природи, спокою, свіжості, заспокоює нервову систему. Сприяє пониженню тиску крові за рахунок розширених капіляр.

д) ..... – світлий, свіжий і прозорий. Впливає так само як і зелений. Лікувальний колір, полегшує хворобливий стан.

е) ..... – пишний і благородний: позитивно діє на серце і легені. Колір втоми та смутку.

є) ..... – теплий; створює спокійний настрій, виражає стійкість та міцність предметів.

ж) ..... – холодний, діловий, сумний, створює апатію та сум.

з) ..... – легкий, холодний, благородний. Символ чистоти, добре поєднується з іншими кольорами.

і) ..... – темний, важкий, різко понижує настрій. Він дуже красивий, у невеликій кількості застосовується для контрасту.

5) До основних кольорів належать:

- а) жовтий, червоний, синій;
- б) жовтий, зелений, червоний;
- в) червоний, зелений, синій.

6) Якщо з'єднати жовту та синю фарбу, то отримаємо фарбу якого кольору?

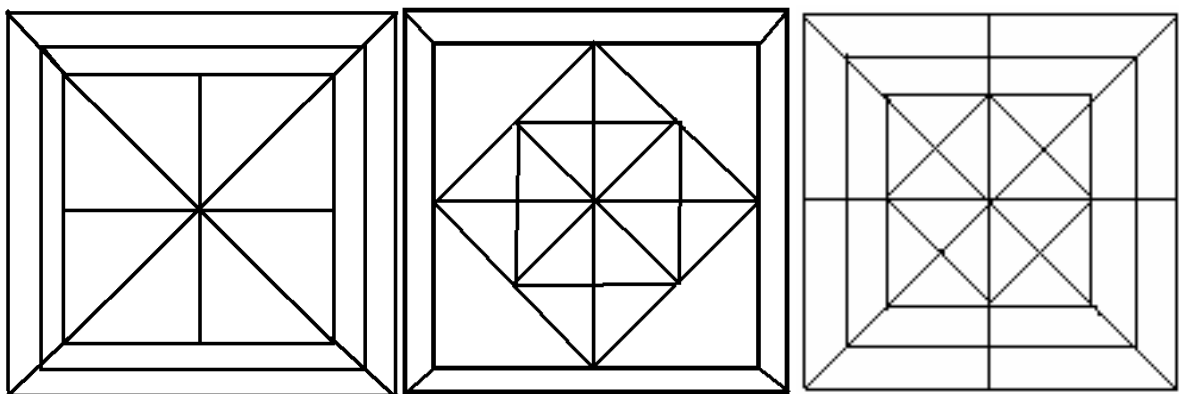
- а) червоного;
- б) фіолетового;
- в) зеленого;
- г) білу.

7) Якщо з'єднати жовту та червону фарбу, то отримаємо фарбу якого кольору?

- а) червоного;
- б) оранжевого;
- в) зеленого;
- г) синього.

8) Складіть кольорові композиції, тобто, замалюйте фігури з:

- а) однотонним поєднання кольору;
- б) родинно-контрасним поєднання кольору.

ПРАВИЛЬНІ ВІДПОВІДІ:

1. а) це всі кольори;
б) це некольорові: білий, чорний, синій.
2. кольоровий тон, світлота, насиченість.
3. 3.1. б, в.
3.2. б, г.

- 3.3. а, в.
 4. а - 2, б - 1, в - 4, г - 8, д - 5, е - 10, є - 6, ж - 3, з - 7, і - 9.
 5. а.
 6. а.
 7. б.

ЗМІСТОВНИЙ ДРУГИЙ МОДУЛЬ З ТЕМИ «РОЗПИС НА ТКАНИНІ»

Батік – прекрасне і красиве мистецтво, що дозволяє оточувати себе дивовижними виробами ручної роботи. Терапія кольором, розкриття і вивільнення, через активізацію підсвідомості. Малювання без страху зробити помилку. Розпис тканини, дозволить створювати чудові візерунки і малюнки, ексклюзивні аксесуарії елементи декору. Сміливіше і без суєти приступайте до цього чудового мистецтва. Ваш світ стане яскравішим, тонше, витонченіше ...

Батік, в перекладі з яванської мови означає малювання гарячим воском, «ba» – бавовняна тканина, «tik» – точка, крапля. Ambatik – малювати, штрихувати. Техніка батік заснована на тому, що віск, гумовий клей, або інші смоли і лаки, резервують окремі ділянки тканини. Нанесені на тканину резерви, не пропускають через себе фарбу. Але зараз батіком іменують всі відомі техніки розпису тканини.

ТЕСТИДО ДРУГОГО ЗМІСТОВНОГО МОДУЛЮ

1) Як дослівно перекладається слово «Батік»?

- а) малюнки на одязі;
- б) малювання воском;
- в) картини на тканині.

2) Батік – це мистецтво...?

- а) малювання;
- б) ручного розпису натуральної тканини;
- в) прикрашання одягу.

3) Батьківщина Батіку – це ?

- а) Росія;
- б) Європа;
- в) Індонезія, о. Ява.

4) Які Ви знаєте способи художнього розпису тканини?

Відповідь _____

5) Який резерв використовують в гарячому батіку?

- а) смолу;
- б) віск;
- в) силікон.

6) Який резерв використовують в холодному батіку?

- а) лід;
- б) чорнило;
- в) спеціальний матеріал.

7) Як називається інструмент, який зображений на малюнку?

- а) пензлик;
- б) гачок;
- в) чантинг.

8) Які способи художнього розпису зображені на малюнках?

Малюнок	Спосіб худ. розпису
<p>1.</p> 	
<p>2.</p>	

3.

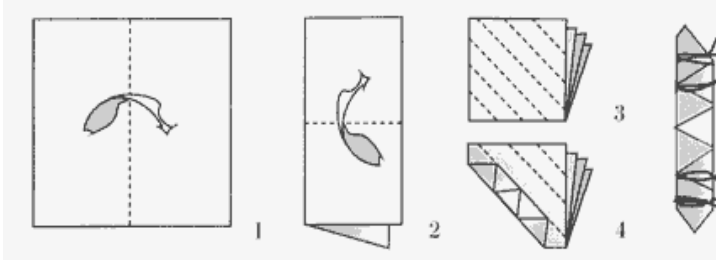
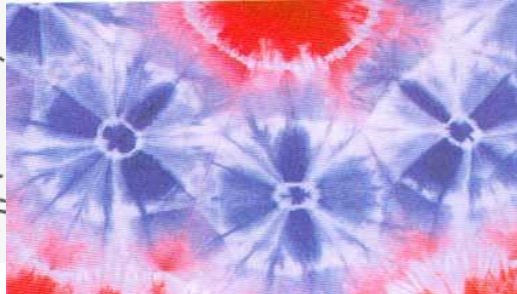
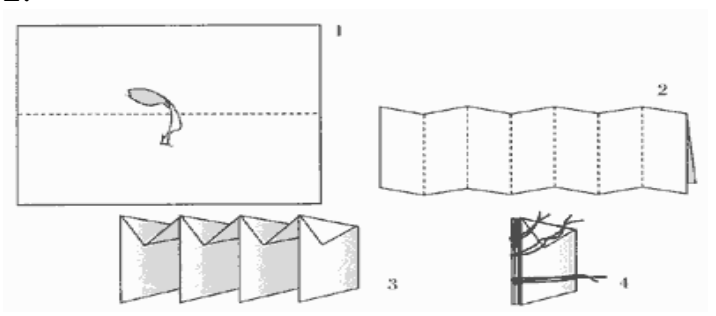
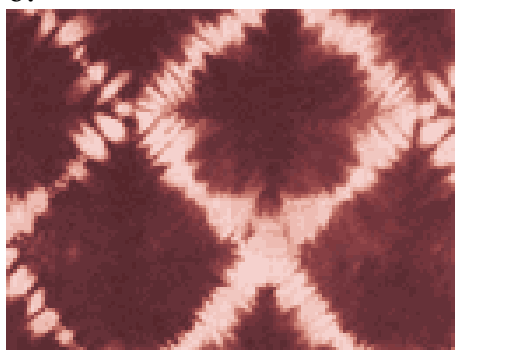
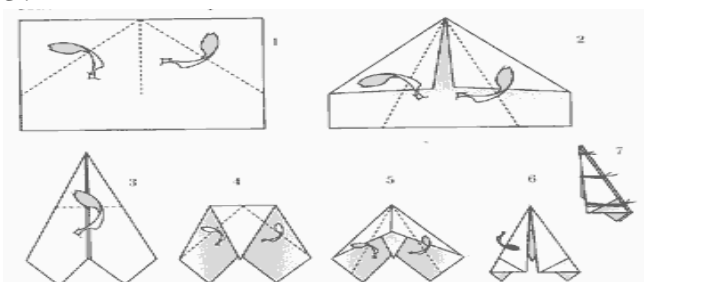
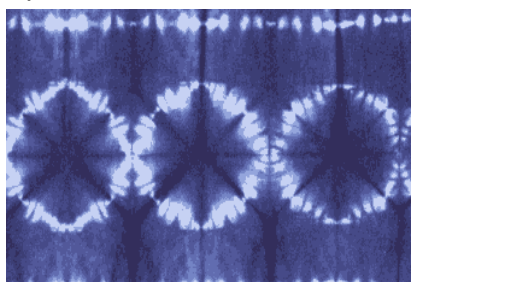
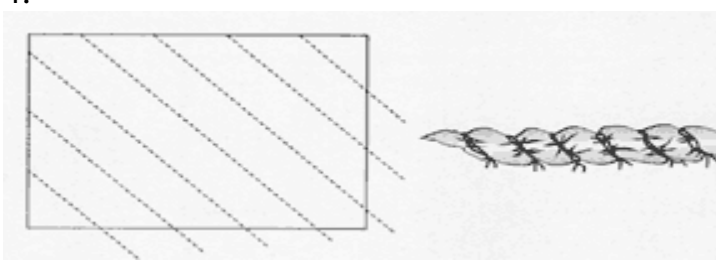

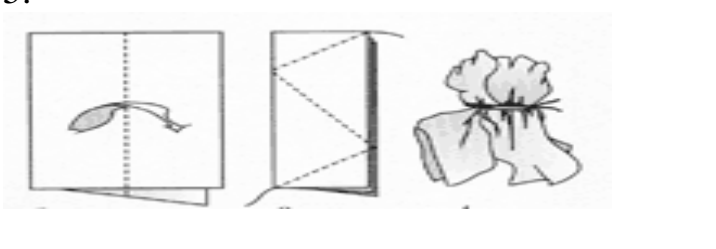
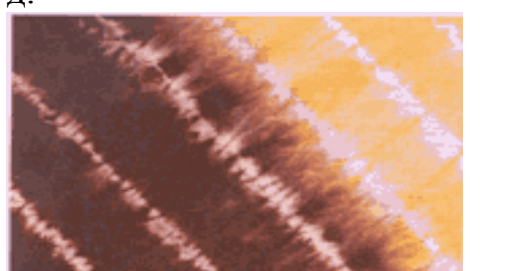
4.

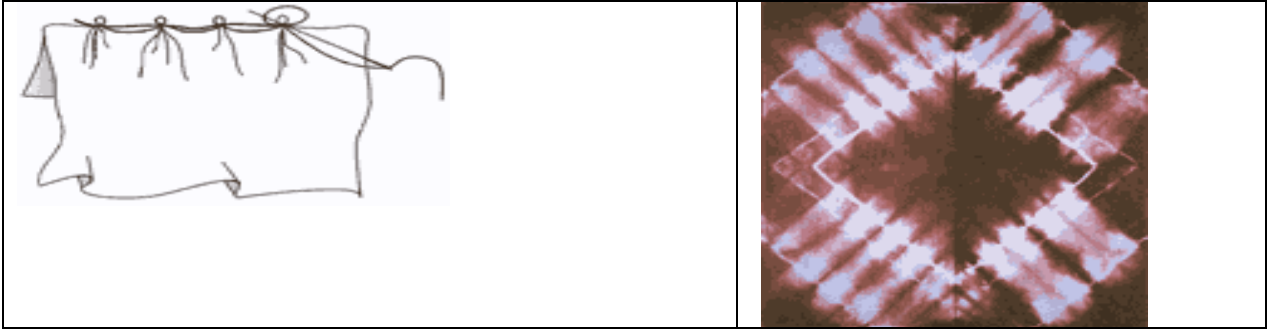

9) Співіднесіть схеми складання тканини з малюнками на ній

Схема складання тканини

Малюнки на тканині

<p>1.</p> 	<p>a.</p>
<p>2.</p> 	<p>б.</p>
<p>3.</p> 	<p>в.</p>
<p>4.</p> 	<p>г.</p>
<p>5.</p> 	<p>д.</p>
<p>6.</p>	<p>е.</p>

ПРАВИЛЬНІ ВІДПОВІДІ.

1. б.
2. б.
3. в.
4. холодний, гарячий, вузликовий.
5. б.
6. в.
7. в.
8. 1. вільний розпис, 2. гарячий батік, 3. холодний батік, 4. вузликовий батік.
9. 1 – е, 2 – в, 3 – а, 4 – д, 5 – б.

ЗМІСТОВНИЙ ТРЕТІЙ МОДУЛЬ З ТЕМИ «ПЕТРИКІВСЬКИЙ РОЗПИС»

Петриківський розпис — декоративно-орнаментальне малярство, яке сформувалося на зламі ХІХ—ХХ ст. на Дніпропетровщині. Назва походить від села Петриківка.

Особлива сторінка фольклорного пластично-просторового мистецтва — селянський хатній стінопис та оздоблення архітектури різьбленням: ліпниною (хоча останні не набули поширення). Селянський хатній стінопис дав могутній поштовх розвитку мистецького явища, відомого за межами України — Петриківського декоративно-орнаментального малярства, яке сформувалося на зламі ХІХ—ХХ ст.

Імена петриківських художниць Тетяни Пати, Ганни Павленко, Надії Білокінь, Оришки Пилипенко навіки увійшли до реєстру найвидатніших народних майстрів України.

Рослинні орнаменти легко лягають на білий папір. Життєрадісні, лагідні петриківські розписи милують зір, дарують життю яскравість. Мазки кладуть не щільно, між ними має проглядати біле тло, тоді розпис буде мережаний, прозорий, легкий. Фарби беруть чисті, ніколи не змішують — синя, червона, малинова, зелена, жовта. Ритмічні мазки формують тільки пташок, передають відчуття польоту, рухи крилець, навіть повітря навколо. Колорит петриківських творів завжди чистий, прозорий, ніби освітлений променями сонця.

Щоб створити візерунок у техніці петриківського розпису, необхідно оволодіти чотирма типами мазка, традиційно названих «грібенець», «зернятко», «горішок», «перехідний мазок».

«Грібенець» – мазок, який починається з потовщення, зробленого натиском пензля та завершується тонким вусиком який виконується легким дотиком кінчика пензля. Прокладені разом декілька таких мазків які нагадують грібенець.

«Зернятко» – мазок, який наносять починаючи з легкого дотику до сильного натиску пензлем. Коли мазки «зернятко» положенні по обидві сторони стебла, кінчиком назовні, зображення нагадує колос. Звідси і назва.

«Горішок» – складається з двох гребінцевих мазків, зогнутих полу лунками та поставлених друг проти друга, нагадують ферму підготовки. Заповнив вільне місце між лунками мазками «зернятко». Отримуємо форму, схожу на лісний горіх.

«Перехідний мазок» – накладається одним пензлем, але двома фарбами. При цьому сухий пензель занурюють в одну (н-д. зелену), а потім в другу (н-д жовту). На папері залишається слід від жовтої фарби, який плавно переходить у зелений.

ТЕСТИ ДО ТРЕТЬОГО ЗМІСТОВНОГО МОДУЛЮ

1) Петриківський розпис – це...

Відповідь: _____

2) Від чого походить назва петриківського розпису?

- а) від відомого майстра розпису Петра Петриковича;
- б) від назви села Петриківка;
- в) невідомо звідки пішла ця назва.

3) Виберіть з перерахованих варіантів відомих майстрів петриківського розпису (варіантів може бути декілька).

- а) Тетяна Пата;
- б) Катерина Кучерявенко;
- в) Надія Білокінь;
- г) Параска Павленко;
- д) Оксана Дружко.

4) З хутра якої тварини роблять пензлики для малювання петриківського орнаменту?

- а) білки чи кішки;
- б) кролика;
- в) вовка чи собаки;
- г) штучного волокна;
- д) коня.

5) В петриківському розписі для виконання деяких елементів використовують пальці, як інструмент малювання?

- а) Ні;
- б) Так.

6) Які частини народного житла та предмети домашнього вжитку розписувалися за традицією?

- а) стіни;
- б) піч;
- в) вікна;
- г) скрині;
- д) підлога;
- е) колиски;
- з) стеля.

7) Які типи мазка зображені на малюнках?

а) б)

в) г)

8) Які фарби використовуються для петриківського розпису?

- а) медові;
- б) гуаш;
- в) акварель з жовтком;
- г) масляні фарби.

9) Впишіть назву типа мазка навпроти його визначення.

1. «Горішок»; 2. «Ягоди»; 3. «Гребінчик»; 4. «Розетка»; 5. «Зернятко».

а).....- мазок, що починається з потовщення, яке робиться натиском пензля, і закінчується "тоненьким вусиком", що малюється легким дотиком кінчика пензля. Ним малюють пелюстки, листя і трави різноманітної форми.

б) .....- мазок, який починається з найлегшого дотику і закінчується найсильнішим натиском.

в).....- мазок, який складається з двох гребінчикових мазків, вигнутих півлунками і покладених один проти одного. Заповнивши між півлунками

порожнє місце гребінчиковим або двома-трьома зернятковими мазками, матимемо форму, подібну до лісового горіха, звідки й назва його.

г) ..... мазок виконується за допомогою пензля, пальця чи тампону. Для цього у центрі майбутньої ..... ставить крапку, навколо якої щільно один до одного кладуть мазки, повертаючи аркуш паперу. Палець, палички або тампон слід добре притискати до паперу, тоді всередині мазок буде світлішим ніж по краях.

д) ..... малюються пальцем або тампоном тримаючи його майже вертикально над папером і, щоразу, вмощуючи в фарбу, щільно притискати до паперу. Щоб намалювати кетяг ягід, слід зображувати їх щільно одну біля одної. Такий вид роботи викликав у деяких учнів неабияку цікавість та захоплення.

10) Що таке композиція?

Відповідь: _____

11) Як потрібно правильно зберігати пензлі для малювання?

Відповідь: _____

12) Які кольори належать до теплої, а які до холодної гами? Які їх властивості?

Відповідь: _____

13) Чим відрізняється оснащення художника декоративного розпису від оснащення художника-графіка?

Відповідь: _____

ПРВИЛЬНІ ВІДПОВІДІ:

1. Петриківський розпис — декоративно-орнаментальне малярство, яке сформувалося на зламі ХІХ—ХХ ст. на Дніпропетровщині.

2. б.

3. а, в, г.

4. а.

5. б.

6. а, б, г, е.

7. а. гребінчик, б. зернятко, в. криве зернятко, г. пуп'янок.

8. б, в, г.

9. а-3, б-5, в-1, г-4, д-2.

10. Композиція – це розміщення, співвідношення зображуваних елементів у певному порядку.

11. Щоб пензлі зберігали належну форму, після роботи їх миють з милом, промивають чистою водою і загортають у м'який папір.

12. Холодними є кольори з добавкою синього – синій, фіолетовий, зелений, блакитний та ін. Теплими є кольори з добавкою жовтого –

червоний, жовтий, оранжевий, рожевий та ін. Чорний та білий кольори – нейтральні. Теплі кольори вважаються активними, радісними; холодні – сумними, пасивними. Теплі кольори наближають предмети і збільшують їх, а холодні – віддаляють і зменшують.

ПИСАНКАРСТВО

Чисте гладкофарбоване або оздоблене візерунками яйце набуло символічного релігійно-обрядового значення ще задовго до християнства. У багатьох народів збереглися перекази, в яких яйце виступає джерелом життя, світла і тепла, навіть зародком усього Всесвіту. Існують також численні варіанти легенд, які пояснюють побутування писанок під час Великодніх свят, пов'язують виникнення традицій писанкарства з євангельськими подіями.

Писанка – яйце, декороване традиційними символами, які намальовані за допомогою воску й барвників.

Своєрідні місцеві відміни писанкарства існували і на початку ХХ ст. Розрізняють писанки Подніпров'я, Слобожанщини, Полісся, Поділля, Бойківщини, Гуцульщини, Лемківщини тощо. На Слобожанщині й Покутті поширені крапанки, на Бойківщині й Лемківщині — так звані шпилькові й крапанки. Найбільша філігранність орнаментальних мотивів притаманна гуцульським писанкам, виконаним писачком з конусоподібною трубочкою.

Писанки виготовляли навесні, перед Паскою, сільські дівчата і жінки, монастирські ченці й іконописці, міські панночки, пекарі та ін. Тому й техніка декорування різнилася. На селі яйця фарбували в один колір, інколи продряпували візерунки, орнаментували воском і фарбували у кілька кольорів, тоді як у місті вдавалися до різних штучних способів — наклеювали шматки кольорового паперу, фольги, тканини, нитки тощо. Писанки переважно виготовляли для себе і лише зрідка для продажу на ярмарку.

Існує чотири види розписаних яєць — крапанка, дряпанка, крашанка та писанка. Кожен із цих видів має свою систему розпису.

Найпростішою є технологія виготовлення крашанки. Для виготовлення крашанок (галунок) використовують круто зварене в лушпинні цибулі яйце, яке після цього набуває жовто-коричневого кольору різної інтенсивності. Іноді до них прив'язують листочки петрушки, які залишають на шкаралупі світлі відбитки. Найчастіше крашанки фарбують у червоний колір, символ кохання і вічного життя.

Для виготовлення крапанки, зачерпнувши писачком віск, закрапують ним лише місця, що повинні залишитися незафарбованими. Після цього яйце занурюють у найсвітлішу фарбу, найчастіше рожеву. Після висихання фарби, поверхню яйця вкривають восковими цятками, які потім залишаються жовтими. Якщо треба залишити зелені цятки, то вмочивши сірник у зеленку, малюють зелені цятки, які покривають воском. Потім яйце занурюється у червоний барвник. На червоній фарбі закапують воском ті місця, які мають

залишитися червоними. Насамкінець загальне тло забарвлюють якоюсь темною фарбою, частіше вишневою. Після цього яйце кладуть в не дуже гарячу духовку чи піч. Після того як віск розм'якає, його обережно витирають м'якою тканиною.

За відсутності писачка чи всіх фарб, можна зробити дряпанку. Для цього вибирають яйце темного кольору і зафарбовують темним барвником. Олівцем наносять орнамент. Після цього гострим предметом (голкою, шилом чи цвяхом) продряпають намальований орнамент.

Найскладніше виготовити саме писанку. Тут проявляється майстерність і людська фантазія. Починають із простого орнаменту. Спочатку малюють лінії, які розподіляють яйце на площині. Їх наносять простим олівцем. Яйце підтримується трьома пальцями лівої руки, а три пальці правої руки тримають писачок. Писачком набирають гарячого воску, притулюють його отвором до яйця і пишуть по лініях, позначених олівцем. Візерунок кожна господиня підбирає сама, при цьому вони несуть символічне значення. Після цього яйце занурюють у фарбу, кладуть у духовку і витирають віск.

ТЕСТИ ДО ТРЕТЬОГО ЗМІСТОВНОГО МОДУЛЮ

1. Вставте пропущені слова.

Писанка – це сире пташине ..... на поверхні якого за допомогою розігрітого ....., спеціального ..... і барвників наносили певний..... .

2. Які є види орнаментових яєць?

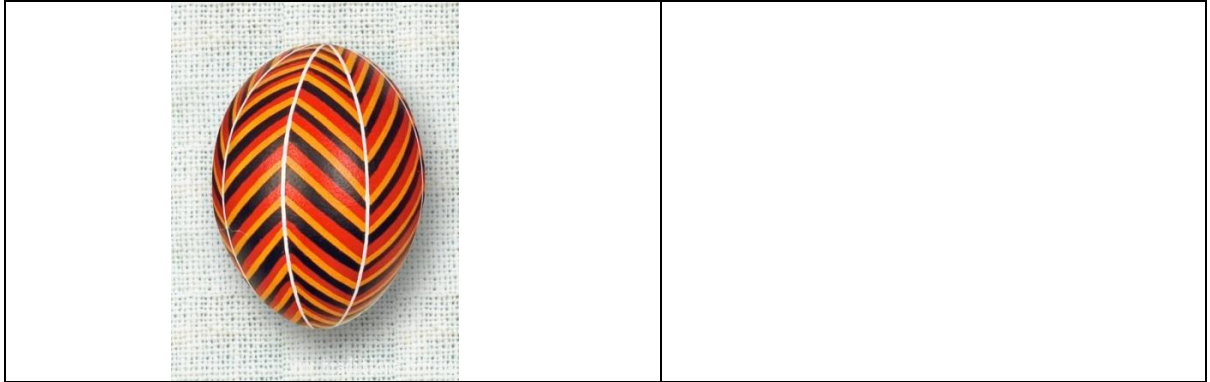
Відповідь _____

3. До яких регіонів відносяться писанки на малюнках?

<p>1.</p> 	<p>а) Галичина б) Полісся в) Волинь</p>
<p>2.</p>	<p>а) Слобожанщина б) Волинь в) Полісся</p>

	
<p>3.</p> 	<p>а) Центральне Полісся б) Гуцульщина в) Буковина</p>
<p>4.</p> 	<p>а) Буковина б) Східне Полісся в) Волинь</p>
<p>5.</p> 	<p>а) Буковина б) Східне Полісся в) Слобожанщина</p>
<p>6.</p>	<p>а) Подніпрянщина б) Гуцульщина в) Буковина</p>

		
7.		<p>а) Волинь б) Східне Полісся в) Гуцульщина</p>
8.		<p>а) Буковина б) Східне Полісся в) Волинь</p>
9.		<p>а) Буковина б) Приазов'я в) Волинь</p>
10.		<p>а) Гуцульщина б) Буковина в) Подніпров'я</p>

4. Знайдіть правильне поєднання поняття та його визначення.

1. Крашанка, 2. Дряпанка, 3. Писанки, 4. Мальованки, 5. Крапанка

а) ..... – це крашанки, по яких гострим предметом (цвяхом, шилом, ножем, товстою голкою та ін.) видряпується малюнок.

б) ..... - це пофарбовані у різні кольори відварені курячі (інколи, гусячі) яйця.

в)..... – на поверхню яйця нанести крапочки воску (покапати), а після занурити його у фарбу. Коли поверхня яйця висохне, знову покапати воском і занурити яйце у темнішу фарбу.

г)..... – яйце, розмальоване гуашшю, акварельними або навіть масляними фарбами з допомогою пензлика.

д)..... – яйце, поверхня якого покрита різнокольоровим розписом, з допомогою воску та барвників.

5. В якому місті України існує єдиний в світі музей Писанки?

а) м. Полтава,

б) м. Коломия,

в) м. Львів.

6. Як називається інструмент на малюнку?

а) малювалка,

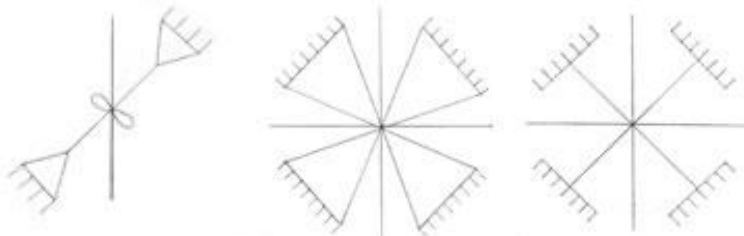
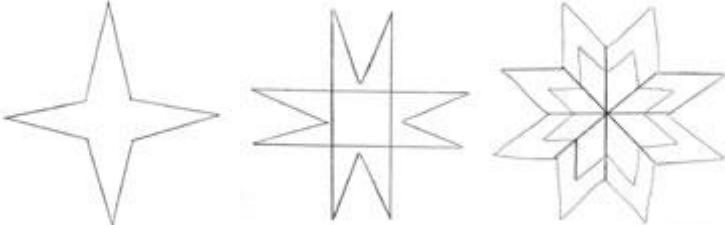

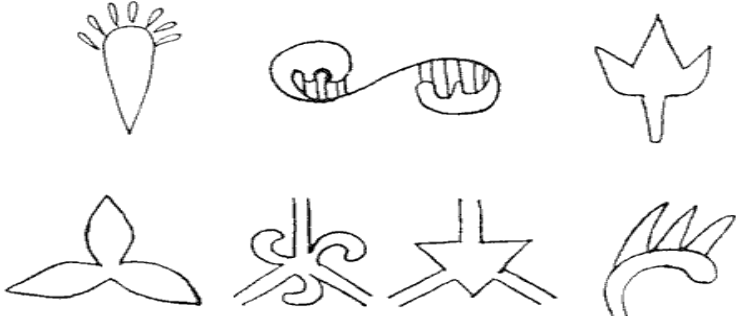

б) голкотримач,

в) писачок.

7. Що символізують зображення на малюнках?

Символ	Назва
1. 	

<p>2.</p> 	
<p>3.</p> 	
<p>4.</p> 	
<p>5.</p> 	
<p>6.</p> 	
<p>7.</p> 	

Відповіді:

1. яйце, воску, інструменту, орнамент.
2. крашанки, дряпанки, крапанки, писанки.
3. 1-а, 2-б, 3-а, 4-б, 5-в, 6-а, 7-в, 8-а, 9-б, 10-в.
4. а-2, б-1, в-5, г-4, д-3.
5. б.
6. в.
7. 1- Березина,
2- Безкінечність життя,
3- «Грabelьки» символ родючості,
4- «Сивол сонця» символізує життя, ріст та благополуччя,
5- Символи кохання
6- Символи-попередження
7- Символи сили та витривалості

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ЛЯЛЬКА-ОБЕРІГ

Лялька, як дитяча іграшка і оберіг родини й Роду, як могутній магичний талісман та символ зв'язку між поколіннями, znana в багатьох традиційних культурах земної кулі – від Аляски до Австралії, від Африки до України. Ляльки різних народів відрізняються між собою ззовні і матеріалом, з якого зроблені – в Африці вона здебільшого кам'яна або дерев'яна, десь глиняна, а ще десь – зроблена з тканини, але суть і призначення ляльки – незмінні, і це споріднює більше, аніж відмінність матеріалу. Головне призначення ляльки – берегти душу свого власника від зла й нечистих помислів. Іноді з рук майстра народжувалися ляльки, про які склалися легенди, і передавалися від матері до дочки, як священний переказ...

У міфах багатьох народів першими людьми були ляльки, створені з глини або дерева, оживлені богами. У спрощеному вигляді цей архаїчний міф простежується і в народних казках, наприклад, в українській казці «Телесик»: чоловік із жінкою, які не мають дітей, роблять ляльку з дерева, колишуть її в колісці, і потім лялька перетворюється на дитину.

До наших днів дійшли обрядові зображення певних стихій чи символів природи з трави або дерева – Купайло та Марена, символи Води й Вогню на святі Івана Купала, Масляниця, яку роблять, коли проводжають зиму і зустрічають весну. На Волині старі люди бережуть пам'ять про обряд, що його проводили навесні: всім селом виготовляли ляльку – «Весну-панянку», обряджали її стрічками та свіжою травою, і відвідували сусіднє село, заходячи в ті хати, де були дівчата на виданні або хлопці на порі. Навіть городні опудала, що їх до сьогодні ставлять на городах, аби відлякували горобців, на початку були священними ляльками-охоронцями оселі й обійстя від злих духів.

Також у волинських селах ще донедавна зустрічалися обряди «проводів русалок», що їх здійснювали на Зелені свята. Під час цього обряду жінки танцюють із солом'яними ляльками в руках. Очевидно, в давні часи ці ляльки символізували душі померлих, тим більше, що вважалося, що русалками стають діти та незаміжні дівчата, які вмерли наглою або насильницькою смертю.

Повір'я, що лялька – це вмістилище душ померлих предків – породило певні традиції їх створення в різних народів. Наприклад, у деяких культурах ляльки можна було створювати тільки в певні пори року, і робити їх могли тільки люди, що пройшли спеціальні ритуали посвячення.

Також у традиційних обрядах народів Європи прослідковується тісний зв'язок процесу виготовлення ляльки з продовженням роду та ритуалами родючості. Колись на всій території, що її нині вчені-дослідники називають «Старою Європою» – від Карпат до Північної Італії – існував культ Великої Праматері, яка народила все суще, яка береже життя і оновлює його. Образ Богині ми зустрічаємо на критських амфорах, і при розкопках Трипільської культури, в священних космогонічних піснях, які дійшли до нас під назвою «колядок» і у веселих новорічно-маланкових переодяганнях... Все це – відгомін древнього праєвропейського культу Великої Богині, єдиної в трьох лицах – Діви, Матері і Баби – прародительки всього живого на Землі і матері всіх людей. Подібні обряди можна зустріти і в деяких племен Африки та Американського континенту.

Наприклад, у деяких місцевостях Європи раніше – а подекуди й дотепер – здійснювали на честь закінчення жнив такий обряд: виготовляли спеціальну ляльку, закладали у неї останній зрізаний колос або останній сніп з поля, і потім цю ляльку зберігали на почесному місці в домі, до наступного урожаю.

В деяких регіонах України теж зберігся подібний обряд. «Куклою» на Черкащині та Київщині називали в народі жмут стиглого колосся, останній, який залишають на вижатому полі і закручують за рухом сонця. Це робиться, аби наступного року теж був добрий врожай.

Але є лялька, яку в тій чи іншій формі знали на всіх континентах. Це мотана, або вузлова лялька, виготовлена з м'якого матеріалу – шкіри або тканини і з ниток. Очевидно, перші такі ляльки робили з трави або соломи, а згодом, з поширенням ткацтва, почали використовувати тканину і прядиво.

В Україні її знають, як ляльку-мотанку, і тут вона відома з незапам'ятних часів, і своїми витокami сягає чи не в добу Трипільської цивілізації.

Найдавніші ляльки з тканини – це коптські ляльки з вовни, знайдені під час розкопок стародавніх поселень у Єгипті. Цікава деталь цих ляльок – відкрита спіраль на місці обличчя.

Спіраль – це один з найдревніших символів вічності і безконечності буття, символ родючості й нового народження у всіх народів Землі. Спіраль – це і символ Ріки Життя, у якій плывуть люди, народи, в якій з'єднуються

Мікрокосм окремої людської долі і Макрокосм цілого Всесвіту. Вже зараз вчені прийшли до висновку, що спіраль – це схематичний образ власне самої еволюції Всесвіту, динамічний аспект буття, який відображає водночас плинність і вічність.

Цікавим є також те, що в основу виготовлення української ляльки-мотанки теж покладена спіраль, але про це – мова попереду.

Варто також згадати про вузлову ляльку в традиціях інших народів. Наприклад, в багатьох регіонах Росії – від поморської Півночі до степів Кубані – теж до наших днів збереглося мистецтво виготовлення ляльки-мотанки, з незначними відмінностями у формі від її української посестри; десь їх називали «желанница» (вважалося, що така лялька, без обличчя, сприяє виконанню бажань), десь – так само, як і в Україні «берегиня». Виготовляли і більш «спеціалізовані» ляльки: «зернушку» – на добрий урожай, «сонницю» щоб дитячий сон був міцним і здоровим, «долюшку» – молодій нареченій на щасливе подружнє життя. Знаходять ляльки в похованнях і на Північному Кавказі. Відмінність їхня від української – незначна різниця у формі хрестоподібного візерунка на обличчі. Якщо в ляльки з Дніпра це яскраво означений солярний хрест, то скажімо, в кавказької її сестри – це швидше ромб, візерунок якого відсилає нас до трипільського символу врожайності та жіночого начала. В Середній Азії теж знали ляльку-мотанку, і теж із хрестоподібним візерунком на обличчі.

Очевидно, така спорідненість бере початок від скіфів, бо чому ж інакше такі схожі між собою ляльки, що їх знаходять у похованнях на Кавказі і в Середній Азії – і чому ці ляльки такі подібні до своїх українських сестер? Очевидно, що про просту випадковість тут не йдеться.

З давніх-давен в українських родинх молода мати, чекаючи дитину, робила ляльку-мотанку, котра уособлювала собою майбутнє дитя. Перш ніж покласти в колиску новонароджену дитину, туди клали цю лялечку, і вона ставала оберегом дитини, її захисницею, символом зв'язку дитини з усім родом, і цей зв'язок захищав людину, де б вона не була. Це дуже нагадує про традицію, яка існувала в Древньому Римі, де з глини виготовляли лари – символічні фігурки-зображення предків, і римлянин завжди возив їх із собою, і де б він не був – з ним були його предки, його земля і потужний захист всього роду.

В Україні, ще на початку 20 століття дівчата, готуючи скриню з весільним посагом, разом з рушниками та сорочками, клали туди своїх ляльок. Кожна дівчина робила мотану ляльку, яку забирала із собою в нову сім'ю. Причому в родині чоловіка дозволялось молодій дружині, допоки в молодят немає діток, гратись лялькою, і чим більше, вважалося, вона грається лялькою, то швидше стане матір'ю, і тим здоровіші будуть діти. А коли народжувалась дитина, то молода мати клала своїх ляльок до дитячої колиски, щоб оберігали дитя від хвороб та поганих очей, а коли дитина піростала, то ляльки віддавалась їй для грання.

Очевидно, цей звичай іде ще від часів матріархату, коли саме жінка була головою роду, і вважалося, що в ляльку, яку везла до нової оселі молода жінка, вселяється дух Праматері Роду, його Хранительки.

Іноді бабуся чи мати робила ляльку нашвидкуруч, щоб «зайняти дитину», аби та не плакала. Тоді в голівку дитячої ляльки зав'язувався шматочок хліба (до цих пір така народна «пустушка» називається «куклою»), і для дитини це була і іграшка, і заспокоєння, і перший образ, який вона сприймала. І разом з тим, така «кукла» несла енергію любові, яка незримо формувала в майбутній людині підсвідоме ставлення до предків, до роду, до землі, яка її народила.

При виготовленні ляльки-мотанки в жодному разі не використовується голка, а тільки нитки і тканина. Лише в останні часи майстри, що роблять колекційні ляльки, які вже мають не тільки сакрально-обрядове, але й художнє та естетичне значення, використовують голку для оздоблення лише вбрання ляльки вишивкою або гаптуванням. Всі інші, найважливіші деталі ляльки-оберегу, дотепер виготовляються без застосування голки.

У деяких регіонах України ляльку робили не з самої тканини, а й допомогою інших матеріалів: наприклад, голову могли вирізати з дерева або робити з макової голівки. Втім, останній випадок – це теж зразок обрядової магії, адже мак – це водночас і символ родючості, і могутній оберіг проти нечистої сили. Мак-видюк здавна сіяли біля порогу хати, щоб він захищав оселю від нечисті.

Древні народи вважали, що лялька є посередником між живими й тими, кого на цьому світі вже, чи ще немає. Вважається, що лялька-мотанка повинна бути безлика, а та, яка служить берегинею – з хрестом замість обличчя. Обличчя як такого у традиційної ляльки-оберегу немає. Це має подвійну причину: по-перше, хрест, як один з найдревніших оберегів, має сильне захисне значення, а по-друге, ляльку остерігалися пов'язувати з конкретною людиною, якщо це не диктувалося спеціальними магічними обрядами, бо вважалося, якщо ляльці зробити обличчя, а особливо очі, в них може влетіти дух живої істоти.

Марко Грушевський у своїй фундаментальній праці «Дитина у звичаях та віруваннях українського народу» дає ґрунтовний опис ляльки-мотанки як дитячої іграшки.

Зокрема, він пише про один із способів виготовлення мотанки: «Щоб ляльку зробити, спочатку пожують хліба в роті, а з нього виліплять кульку, положать її в полотнинку, зав'яжуть як вузлик, ниткою, сформуєть голівку, а зверху придушать, щоб вийшло таке, як очіпок у молодиці чи стрічка в дівки. Як висохне, вив'язують, наче молодицю, хусткою, або як дівці, вичешуть кіску з прядива, і узявши за лоб, ззаду заплетуть її з кісниками і стрічками. У вузлик-голівку, на місці, де він зв'язаний і де буде у ляльки шия, встромлюють коротеньку паличку або ще більше обмотують її, щоб було за що зачепити сорочечку і крамки, подібні до грудей і живота. Рук немає, лише рукави й уставки приробляють і керсет одягають. Далі на поясі

намотують мотузку чи прядива тісно і ним прив'язують спідницю, запаску чи плахту, попередницю чи фартух. Майструючи, співають пісень, дівчата – весільних, а молодиці – «Неньки» абощо».

Лише з останньої скупі фрази можна бачити, що виготовлення ляльки, супроводжуване спеціальною обрядовою піснею, було свого роду магічним актом, спрямованим на добру долю, подружню злагоду, щасливе весілля, гармонію в родині. Марко Грушевський, будучи священником, звісно, в силу свого сану і світогляду, зупинився виключно на іграшковій суті мотаної ляльки, цілком ігноруючи її обрядову, сакральну, магічну суть.

Серед українських традиційних ляльок унікальним особливим явищем є ляльки Київщини, Полтавщини і Черкащини. Саме тут збереглася ота древня сакральність в образі. Тут мистецтво виготовлення ляльки зберегло сакральну-магічні ознаки ще до 70-х років ХХ століття.

В основі української ляльки-мотанки – хрестоподібна фігура, де єдина об'ємна деталь – це голівка. Її виготовлення – це найважливіший момент процесу створення ляльки-мотанки. Майстер (а частіше – майстриня) змотує спіраль – символ безконечності Буття і вічності (знову ми зустрічаємо спіраль, як основу для обличчя мотаної ляльки!), і покриваючи її шматинкою, вкладає свої думки і наміри: для чого ця лялька робиться, у чому вона покликана сприяти і в чому допомагати своєму майбутньому власнику. Потім голівка обмотується ниткою, яка викладається у формі хреста. Хрест в даному випадку є й оберегом – символом Сонця, життя і нових починань, і символізує саму людину, гармонію її персонального фізичного світу (горизонталь) і духовного (вертикаль). І обов'язково вузлова лялька мотається за рухом сонця – тоді вона принесе вдачу та щастя.

Коли голівка готова, майстриня нарікає майбутню ляльку тим іменем, яке буде символізувати її призначення. Далі з валиків тканини формуються ручки (перекладина хреста) і тулуб. Дехто з майстрів надає ляльці більшої схожості з жіночою постаттю, формуючи ще й груди. Після того ляльку одягають – вбрання та кольори підбирає майстер за своїми уподобаннями та враховуючи символічне призначення ляльки. Наприклад, якщо лялька робиться на добробут та здоров'я родини – для одягу підбираються червоно-зелені відтінки, для успіху в фінансових справах – зелені та золотисті, для щастя у коханні чи подружньому житті – червоні, рожеві, помаранчеві кольори, для успіху в творчості – блакитні. І, звісно, велику силу має вишивка, особливо, якщо це вишивка старовинна, яка несе в собі древню символіку і позитивну енергію багатьох поколінь. Потужну захисну силу мають ляльки, виготовлені з натурального конопляного полотна – це універсальний родинний оберіг від нещастя і хвороб.

Багато хто з дослідників, відзначаючи важливість традиційної ляльки у процесі виховання дитини і формування її світогляду, водночас залишає поза увагою інший аспект народної ляльки. Звісно, лялька завжди була іграшкою, але в древності кожна річ мала крім побутового, буденного, ще й сакральне призначення. І лялька – не виняток. З одного боку, гра з лялькою

– це важлива складова прилучення дитини до пізнання світу і побутового життя, дівчинка, граючись з лялькою, психологічно готувала себе до майбутнього материнства. Однак в древності лялька мала досить віддалену схожість з живою людиною, на відміну від ляльки сучасної. Тому є причина не тільки майстерності лялькаря – до наших днів дійшли дуже вишукані ляльки, які свідчать про естетичний смак і художній талант майстра. На те були інші, потаємні причини. Вважалося, що якщо лялька дуже схожа на людину, в неї може перейти душа живого власника, і саме тому ляльку, особливо дитячу, або ту, що була призначена для ритуалів, свідомо позбавляли яскравих ознак «людськості», зокрема, в багатьох традиціях, в тому числі і в українській, ляльку «обезличували», обличчя її було або умовно промальованим, або ж його зовсім не було. Водночас, лялька за своїм декоративним оформленням та формою служить для дитини найпершим зв'язком із Традицією.

Але будь-яка лялька, а надто мотана лялька, у яку майстер вкладає свої думки і наміри, мала в усі часи й інше призначення, а саме – магічно-обрядове. Це вельми важливий культурний і навіть магічний феномен, про який зараз якщо й згадують, то здебільшого в контексті сумнозвісних «ляльок вуду», з допомогою яких чаклуни в Африці та на островах Карибського моря насилають хвороби і нещастя на своїх ворогів. Але нерідко забувається, що магія – це всього лише вміння працювати з певними силами природи, які до кінця ще не можуть пояснити вчені, і ці сили можна обернути як на шкоду, так і на користь, все залежить від намірів і дій конкретно взятої людини, яка проводить ритуал.

Створення «магічних» ляльок пов'язане з ритуалами та обрядами, що стосуються померлих предків або конкретних ритуалів, спрямованих на отримання доброго врожаю, відвертання засухи або навпаки, припинення дощів. Після виконання свого призначення така лялька знищувалася. До цих пір такі ритуали зустрічаються в племенах Африки та Австралії.

Раніше в Україні ляльку-мотанку робили, щоб викликати або припинити дощ, змінити погоду, залагодити сварку в родині, забезпечити добру подружню пару дівчині чи хлопцеві.

Зокрема, дуже цікавим виглядає звичай робити ляльку-мотанку для викликання дощу. Це щову нагадує про Велику Богиню, древньоєвропейську Богиню Дану – Праматір Вод, яка, за міфами європейських народів, народила усі ріки (і до сьогодні корінь імені цієї богині зустрічається в назвах багатьох європейських річок). Пізніше у слов'янських народів був культ богині Макоші – володарки живильних небесних вод (дощу), покровительки священних цілющих джерел, володарки і хранительки людських доль. До цієї богині молилися біля джерел та водойм, до неї зверталися з проханням про урожайні дощі. І зображували її жінкою з піднятими або розпростертими руками. До сьогодні розпростерті в жесті захисту руки – атрибут української ляльки-мотанки. Крім того, що Макоша – богиня води, вона ще й богиня-прядильниця, вона

пряде нитки людських долі. І в даному разі ниточка, якою мотається лялька-берегиня – це теж символ щасливої нитки, що її пряде кожному з нас Велика Богиня. І майстриня, створюючи ляльку-мотанку, шакладає у своє творіння щасливі побажання, яких вона просить для майбутнього власника ляльки у Хранительки Долі.

Також за народними повір'ями, лялька – це вмістилище душі, життєвої сили людини. В багатьох культурах, зокрема, в Японії і в деяких племенах Америки було прийнято робити ляльку, що символізувала конкретну людину, для вигнання хвороби з тіла. Лялька, виготовлена з тканини або іншого матеріалу, використовувалася цілителями для лікування тяжких хвороб з допомогою магічного обряду. Ляльку спеціальним заклинанням зв'язували енергетично з хворою людиною, далі цілитель чи знахар замовлянням переносив хворобу на ляльку, після чого її закопували, спалювали або знищували іншим чином. Вважалося, що із знищенням ляльки піде й хвороба від людини. Аналогічні обряди в тій чи іншій формі існували і в інших традиціях, зокрема, і українські відьми-знахарки теж мали подібний звичай.

Звісно, іноді ляльку робили і на шкоду людині – зокрема, таке явище, як описують дослідники, мало місце на Гуцульщині. Добре цей обряд відображено у фільмі Сергія Параджанова «Тіні забутих предків».

Ляльку для такого ритуалу – чи то оздоровчого, чи навпаки, шкідливого – робили з воску або тканини, іноді з глини – тобто, з матеріалів, які порівняно легко було знищити. Ляльку спеціальним ритуалом пов'язували з людиною, які хотіли завдати шкоди або навпаки, зичили добра. І коли виготовляли – подумки або вголос виголошували те, для чого робиться ця лялька. Іноді в ляльку зашивали шматочок речі, яка належала людині. Якщо хотіли пошкодити, то ляльку протикали терновим шипом або іншого колючого дерева. У Карпатах, кажуть, це треба було робити виключно голками, купленими на гроші, зароблені у вдови. Воскову ляльку могли розтоплювати на вогні.

Окремий різновид обрядової ляльки, яка робилася на добробут і щастя – це весільна подвійна лялька, що зображувала «князя з княгинею», тобто, молодого й молоду. Такій подвійній ляльці робили одну ручку на двох, що повинно було символізувати злагоджене любов'ю життя. І нерідко таку парну ляльку садовили на першій підводі, якою молоді їхали до церкви вінчатися, щоб ця лялька захищала майбутнє подружжя від лихого ока. До речі, дотепер нерідко можна бачити на капоті машин весільного кортежу ляльку, хоча уже давно забувся первісний, сакральний символ цієї традиції.

Магічна роль мотаної ляльки, як захисного оберегу, відображене в народних казках. Лялька-мотанка є помічницею і берегинею героїні в казці «Василиса Прекрасна». Мати, помираючи, дає своїй доньці лялечку і наказує, щоб та берегла її, шанувала, годувала крихтами хліба і краплями молока – і лялечка завжди буде вірною помічницею. Дівчина виконує наказ матері, і лялька допомагає їй здійснити усі завдання, виконати усі забаганки

лихої мачухи, вийти переможницею в символічному поєдинку з Бабою-Ягою і зрештою здобути щастя й добробут.

Очевидно, ця казка – відгомін старовинного звичаю, коли мотана лялька була символом Берегині роду, яка передавалася з покоління в покоління, від матері і до дочки, і ниточка, якою в'язалася лялька, ставала символічною золотою ниткою, яка єднала покоління в міцний єдиний Рід, берегла і захищала, давала силу, наснагу і добробут.

У наш час майстри, які працюють з традиційною народною лялькою відзначають позитивний вплив, який має процес виготовлення такої ляльки на психіку людини. Виготовлення ляльки-мотанки – це свого роду психотерапія, яка бере свої витoki в глибокій давнині, яка допомагає зняти певні психологічні травми. Наприклад, помічено, що діти-сироти, які пройшли майстер-класи по виготовленню ляльки, стають врівноваженішими, і разом з тим, вони роблячи свою лялечку, формують образ своєї майбутньої матері. Так само, жінки, які в період вагітності, проходять майстер-клас, формують для своєї дитини щастя, здоров'я, успіх.

Лялька-мотанка – це один із найдревніших архетипічних символів, який єднає культури і традиції. Це ознака швидше не історичної спорідненості культурних традицій, які розвивалися у цих регіонах, єдності духовного, сакрального простору для всіх людей, у яких попри всі війни і роздори, якими повна людська історія, завжди було прагнення до злагоди й гармонійного життя, яке уособлює зроблена з молитвою та любов'ю лялька-мотанка.

Українська народна лялька є втіленням добра і лагідності. Це оберіг людської душі й долі, символ предків. Це символ Великої Матері, яка сотворила все суще і береже дотепер народжені нею душі.

ТЕСТ З ТЕМИ «Народна лялька-оберіг»

1. Коли з'явилася перша лялька-оберіг?

- а) 100 років тому;
- б) в минулому році;
- в) тисячу років тому;
- г) 5 тисяч років тому.

2. Перерахуйте, які види ляльок-мотанок бувають.

Відповідь _____

3. З яких матеріалів роблять народну ляльку-оберіг в Україні?

Відповідь _____

4. Що знаходиться на обличчі у ляльок-мотанок?

- а) очі, ніс та рот
- б) хрест

в) нічого

5. Які види ляльок-мотанок зображені на малюнках?

Зображення	Назва
<p>1.</p> 	
<p>2.</p> 	
<p>3.</p> 	
<p>4.</p>	

ПРАВИЛЬНІ ВІДПОВІДІ

1. г.
2. Весільні ляльки (наречена та нерозлучники), великодні, обжинково-зажиткові, ляльки-спасівки.
3. з тканини, соломи, шматочків старого одягу, ниток та інше.
4. б.
5. 1-лялька-наречена, 2 - нерозлучники, 3-обжинково-зажиткові, 4-ляльки-спасівки.

ДІАГНОСТИЧНІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З КУРСУ «ПРАКТИКУМ З ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ КОНСТРУКЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ»

Основи кольорознавства

1. Назви основні кольори. Як отримати складовою колір?
2. Які пари додаткових кольорів ти можеш назвати?
3. Як зробити колір темніший або світліше?
4. Назви будь-який колір і розкажи, який настрої він у тебе викликає, що цей колір тобі нагадує, де і за яких обставин він справив на тебе найбільш сильне враження.
5. Охарактеризуйте фізичну природу світла і кольору.
6. Назвіть основні характеристики кольору, дайте їм пояснення.
7. Охарактеризуйте технічну сторону виконання прийому «розмивки».
8. Які кольори відносяться до хроматичних та ахроматичний?
9. Які кольори належать до теплої, а які до холодної гами? Які їх властивості?

Розпис на тканині

1. Історія виникнення батіку.
2. Батік в Україні.

3. Основні матеріали для розпису.
4. Поняття кольору в батіку.
5. Вузлова техніка батіка.
6. Холодний батік. Техніка замкнутого контура.
7. Вільний розпис.
8. Гарячий батік.
9. Батік в одязі, та в інтер'єрі.

Петриківський розпис

1. Історія виникнення петриківського розпису.
2. Відомі майстри петриківського розпису минулого та сьогодення.
3. Матеріали та їх підготовка для роботи.
4. Прилади декоративного розпису.
5. Основні елементи петриківського розпису та техніка їх виконання.
6. Особливості петриківського розпису.

Писанкарство

1. Історія писанкарства.
2. Яка символіка писанок?
3. Орнаментака писанки. Кольорове значення писанки, який колір, що символізує?
4. Звідки пішла традиція оздоблення яйця в Україні?
5. Перерахуйте найпоширеніші орнаменти писанок.
6. Які інструменти та матеріали використовують для писанкарства?
7. Як виготовляють писанки?

Українська народна лялька-оберіг

1. Історія української ляльки-оберегу.
2. Яку символіку використовують в оформленні ляльки-мотанки?
3. Хто, коли і в яких випадках робить ляльку-оберег?
4. Які матеріали використовують для виготовлення ляльки-мотанки?
5. Традиції використання ляльки – оберегу.
6. Технологія виготовлення ляльки-мотанки.

2.2. Корекційні завдання для студентів з використанням методу арт-терапії

Серед сучасних можливостей подальшого удосконалення реабілітаційних технологій належна увага надається арт-терапії. Арт-терапія – це діагностична допомога людині при виконанні різних видів мистецтва. При цьому людина спілкується з навколишнім світом на рівні екосистеми, використовуючи образотворчі, рухові та звукові засоби. Вона дає змогу самостійно висловлювати свої почуття, потреби та мотивацію своєї поведінки, діяльності і спілкування, необхідні для її повноцінного розвитку та пристосування до навколишнього середовища. Через малюнок або інший вид творчої діяльності людина може «виплеснути» негативні та поділитися позитивними емоціями.

Арт-терапія включає:

- Нетрадиційні напрямки із образотворчої діяльності, направлені на корекцію мотиваційної сфери людини, та передбачає психологічний супровід сюжетних ліній, створених дитиною;
- Створення колажів із малюнків, фотографій, символів, природних матеріалів навчає людину «спілкуватися» з навколишнім середовищем;
- Пальчиковий театр та нетрадиційні форми роботи з папером має на меті психокорекцію моторної, когнітивної, мотиваційної сфери людини.
- Робота з тістом, тістопластика передбачає корекцію рухової можливості людини, корекцію пізнавальних і творчих можливостей майбутнього вчителя технології;
- Малювання на тканині губкою, пальцями та долонями підвищує потреби в активності та реалізації моторних та емоційних можливостей;

Сенсорна інтеграція та психокорекція передбачає знайомство людини з формою, розміром, площиною та частинами предметів, що сприяє психокорекції пізнавальних процесів, мотивації, а також підвищенню соціальної адаптації;

Особлива увага приділяється методу фантазування. При цьому дотримуються основних правил арт-терапії: студент має право вибирати вид та зміст своєї творчої діяльності, працювати у своєму особистому темпі, враховуються індивідуальні особливості, підбираються певні види діяльності, які окремий студент спроможний виконати і отримати результат, робота регламентується, що дає змогу підвищити зосередження уваги. Такі правила дають змогу стимулювати пізнавальну активність студентів, організувати поведінку, підвищити самооцінку.

На заняттях з арт-терапії студентів не примушують виконувати визначених завдань, вони можуть викласти свої інтереси та уподобання. Студенти починають глибше усвідомлювати свої потреби і мотиви, краще концентрувати та переключати увагу в процесі діяльності. Заохочуючими стимулами до подальшої співпраці були: позитивна оцінка викладача, допомога у виконанні завдань з боку сокурсників

Арт-терапія заснована на мобілізації творчого потенціалу людини, внутрішніх механізмах саморегуляції та зцілення. Цей психотерапевтичний напрямок включає в себе багато інших, таких як психотерапія, ігротерапія, психодрама, музикотерапія, танцювальна терапія.

У майстерні художника.

Картини з круп «Метелик». Матеріали: лист картону, круп, клей ПВА, пензлик для клею

Приклеювання круп до картону на якому зображений метелик.

Чудеса своїми руками. Робота з природними матеріалами.

1. Букет з троянд, вироби з листочків клена.

2. Підпір зелених, червоних, жовтих кленових листків великої форми.
3. Послідовність роботи з листками. (букет з троянд):
  - а) звернути навпіл кленовий лист в міцний сувій – це серцевина для майбутньої троянди
  - б) навколо серцевини троянди викладаємо пелюстки
  - в) обв'язуємо пуп'янок троянди ниткою – перший етап у роботі
4. Збираємо навколо пуп'янка пелюстки троянди, формуючи квітку. Закріплюємо ниткою
5. Рівномірно розкладаємо листя по колу під квіткою, утворюючи композицію. Завершення композиції «Букет з троянд», як одного з виду декоративно-рослинної аплікації.

Працюємо з соленим тісто

1. Яблуко і гусінь:
  - а) скатати кульку з солоного тіста та сформувати яблуко
  - б) висохлий хвостик з натурального яблука прикріпити до серцевини
2. Залишаємо висихати яблуко. Приступаємо до виконання гусені
  - а) розкачуємо ковбаску з тіста
  - б) робимо углублення утворюючи тулуб у гусені
  - в) з дроту та тіста робимо різки гусені

- г) прикріплюємо до яблука гусінь. Залишаємо висихати
 3. Розфарбовуємо сухий виріб. Лакуємо. Завершуємо роботу

У майстерні художника.

1. Робота з бісером. Нанесення малюнка на площину (метелик, суниця, котик, ялиночка, сніговичок, ромашки і сонечко).
2. Підбір кольорів бісеру до кожної композиції.
3. Наклеювання бісеру на основу композиції. Техніка безпеки.
4. Робота з бісером, як з сипучим матеріалом і клеєм ПВА. (Техніка безпеки)
5. Послідовність і поетапність у виконанні роботи з бісером:
  - а) нанести клей на малюнок;
  - б) посипати відповідним кольором бісеру;
  - в) роботу виконувати охайно.

Майстерня хужожника «Оберіг»

1. Ложка оздоблена символами і оберегами (часник, кукурудза, лавровий листочок).
2. Пояснення, що таке родинний оберіг (кукурудза-символ здоров'я, горіх-символ розуму, яйце-символ життя).
3. Кукурудзяний листок скласти і зв'язати його з однієї сторони шпагатом-це одна половинка бантика, теж проробити і з іншою частиною листочка.

4. З'єднати дві половинки і обгорнути 2 половинки кукурудзяним листком.

5. Готуємо дерев'яну ложку, наклеюємо символи на дерев'яну ложку. Оздоблюємо оберегами. Завершуємо роботу. Замісити солоне тісто, (по відповідному рецепту) сформувати обереги-вареники, як символ багатого і ситного життя. Наклеїти обереги на ложку.

У майстерні художника. Робота на склі.

1. Намалювати композицію чорним фломастером на склі: по контуру чорного фломастера закріпити контурною фарбою малюнок; зачекати, щоб висохла фарба.

2. Кольоровим пластиліном зафарбовуємо картинку.

- техніка безпеки під час роботи зі склом;

3. Робота над композицією, заповнення малюнка кольоровим пластиліном. Завершення роботи, оформлення роботи.

Майстерня художника «Лялька з ниток».

1. Лялька з ниток.

- на шаблон з картону наматати нитки для голови і тулуба.

- з протилежної сторони розрізати нитки на шаблоні;

2. На наступному етапі на шаблон намотуємо коричневі нитки для волосся ляльки, розрізати з однієї сторони; зняти

з шаблона нитки;

- також підготувати нитки для рук, перев'язуємо в трьох місцях;

3. Перший пучок ниток і «волосся» розташовуємо навхрест.

- волосся зав'язуємо простим вузликом;

- складаємо білі нитки навпіл, щоб вузлик з коричневих ниток опинився всередині.

- позначаємо шию ляльки, перев'язуємо ниткою;

4. Перев'язуємо «тулуб» ниткою, під руками, позначаючи талію ляльки. Заплітаємо коси ляльці.

5. Для фартушка готуємо смужку тканини, з трьох кольорових ниток плетемо косу для ляльки. Прикрашаємо ляльку мотанку

Робота з папером. (різнокольоровий жатий папір).

1. Святкове деревце, або кулька з кольорових квітів.

2. Робота з ниток. Мотання ниток на повітряну кульку (павутинка).

3. Робимо квіти з гофрованого паперу.

- нарізаємо смужки 2см. на 20см.

- З однієї сторони розтягуємо папір на смужці;

Складаємо папір формуючи квіти.

4. Сформовані квіти приклеюємо до кульки-павутинки.

Формуємо листочки і приклеюємо до квітів. Завершуємо роботу

Писанкарство. Оздоблення дерев'яного яйця бісером.

1. Беремо дерев'яну заготовку яйця. Шліфуємо її, зачищаємо.

2. Наколюємо дерев'яне яйце на шило, окунаємо в розплавлений віск. Віск розігріваємо на водяній парі, декілька разів занурюємо яйце.

3. Підбираємо бісер по кольору.

4. Гострим кінцем шила нанизуємо бісер і тримаємо біля вогню приклеюємо бісер.

5. Працюємо над писанкою з бісеру.

Можливо замінити роботу з воском на клей.

РОЗДІЛ 3. ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІАГНОСТИЦІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

3.1. Використання мультимедійних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів технологічної освіти

Кінець двадцятого та початок двадцять першого століть ознаменувались стрімким зростанням інформаційного потоку, який надзвичайно швидко почав змінювати якість та зміст життя суспільства. Незалежно від бажання людей в їх життя влилися і стали його органічною часткою електронні засоби зв'язку, цифрові технології, комп'ютерна техніка. Тому проникнення сучасних, в тому числі і мультимедійних, технологій в галузь освіти є закономірним і невідворотним. Реалізація урядової програми комп'ютеризації шкіл дала свої результати і на сьогодні майже кожна школа має на своєму озброєнні один або кілька комп'ютерів. Саме новітні розробки в навчанні застосуванням комп'ютерних технологій і методів у сукупності називають мультимедіа. Арсенал мультимедіа-технологій складає анімаційну графіку, відеофільми, звук, інтерактивні можливості, використання віддаленого доступу й зовнішніх ресурсів, роботу з базами даних тощо.

Метою застосування відеоматеріалів та інших мультимедійних засобів є ліквідація прогалин у наочності викладання. Мультимедійні засоби навчання універсальні, оскільки повинні використовуватись на різних етапах заняття: під час мотивації як постановка проблеми перед вивченням нового матеріалу; при поясненні нового матеріалу як ілюстрації; під час закріплення та узагальнення знань; для оцінювання навчальних досягнень.

Серед величезного різноманіття навчальних мультимедійних систем можна виокремити засоби, які є найбільш ефективними на заняттях: комп'ютерні тренажери; автоматизовані навчальні системи; навчальні фільми; мультимедіа-презентації; відео демонстрації.

Потрібно підготувати майбутнього вчителя до швидкого сприйняття й обробки інформації, яка надходить, успішно її відображати і використовувати. Наявність знань та вмінь з інформаційних технологій стає базовою вимогою для майбутнього вчителя. Молода людина, яка не володіє сучасними ІКТ, яка не ознайомила з технологіями Інтернет у ЗНЗ, буде неминуче відкинута за межі сучасного інформаційного суспільства.

Термін «мультимедіа» – латинського походження, який поширився за рахунок англійських джерел. Виник за рахунок поєднання двох англійських слів «multi, multiple» (множинний, складний, зіставлений із багатьох частин) і «media» (середовище, засіб) або, точніше, латинських слів «multum» (багато) та «media, medium» (середовище, засіб, спосіб). Отже, дослівно «мультимедіа» перекладають як «багато середовищ».

У багатьох науково-методичних джерелах автори обмежуються перекладом, іншими словами, поясненням походження терміна

«мультимедіа». Значення цього терміну задається частіше деяким контекстом або сукупністю контекстів, створюючи так зване контекстуальне визначення, що будується на основі знань зв'язку між дефінієндумом і контекстом, в якому він використовується. Оскільки технології мультимедіа є комплексними, окремі елементи цих технологій останнім часом називають самостійними термінами, де слово «мультимедіа» трансформується у прикметник «мультимедійний\а»: мультимедійні процеси, мультимедійна система, мультимедійні програми, мультимедійний продукт, мультимедійні послуги.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) спрямовані на те, щоб дати якомога більше інформації за допомогою цифрових навчальних засобів. До сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання відносяться Інтернет-технології, мультимедійні програмні засоби, офісне та спеціалізоване програмне забезпечення, електронні посібники та підручники, системи дистанційного навчання (системи комп'ютерного супроводу навчання). *Інтернет* – це джерело інформації, корисної з точки зору навчальної діяльності, її аналізу та оцінювання. Учитель може використовувати інформаційні ресурси Інтернет за наступними напрямками.

- Самоосвіта, тобто вивчення досвіду колег в інших містах України й інших країн.

- Підготовка конспектів і дидактичних матеріалів. Підготовка атестаційних матеріалів.

- Позакласна робота учнів при підготовці рефератів, доповідей, повідомлень, індивідуальних творчих завданнях.

- Використання безпосередньо на заняттях при самостійній роботі з документами, що вивчаються, довідковими матеріалами, навчальними інтерактивними моделями тощо (за умови наявності підключення аудиторій до Інтернету).

Використання НКК для підготовки та проведення уроків, у тому розумінні до якого ми звикли, має цілий ряд переваг. Перш за все це індивідуалізація навчання, коли студент і викладач самостійно добирають рівень складності матеріалу, темп засвоєння знань та рівень їх перевірки. Високий рівень наочності, ілюстративне багатство, інтерактивний зв'язок з програмним продуктом значно підвищують рівень засвоєності матеріалу учнями. НКК дозволяють в певній мірі автоматизувати систему контролю за рівнем навчальних досягнень учнів. В той же час недостатня підготовленість студентів до роботи з комп'ютерами, старі підходи до структури уроку і до форм та змісту навчальної діяльності, ненадійність та низька якість доступу до ресурсів Інтернету, відсутність локальних мереж по школах та, насамкінець, недостатня кількість самих комп'ютерів зводять нанівець всі переваги у використанні НКК при викладанні різних предметів. Вирішенню цієї проблеми можуть зарадити такі сучасні мультимедійні засоби, як мультимедійний проектор (ММП) та мультимедійна дошка (ММД). ММП передає зображення з екрана монітора на великий демонстраційний екран.

Це дає можливість майбутньому вчителю значно розширити доступ до інформаційних ресурсів. Широке використання поряд з традиційними ілюстративними засобами такими як кіно, відео кліп, фотографії та малюнки, схеми, таблиці та ілюстрації такого могутнього засобу як мультимедійна презентація дозволяють вчителю значно підвищити якість уроку.

Створення за допомогою анімації динамічних схем зробить заняття більш цікавими, дають змогу майбутньому вчителю акцентувати увагу на основних поняттях теми. Мультимедійна дошка поєднує в собі всі переваги ММП та комп'ютера. По суті – це великий монітор із сенсорною системою керування, який дозволяє вчителю виконувати різноманітні операції із зображенням на екрані простим доторком руки. Але, знову ж, робота з такими технічними засобами вимагає від майбутнього учителя глибокої і змістовної підготовки та вміння нестандартно підходити до конструювання та проведення занять. Аналізуючи проблему використання мультимедійних засобів навчання у вищій школі, прийшли висновку: ні ці засоби, ні будь-які інші високі технології не будуть використовуватись ефективно до тих пір, доки вони не стануть органічною частиною навчально-виховного процесу. А це можливо, коли студент сам здобуває знання і процес здобування і презентації своїх досягнень неможливий без мультимедійних засобів, а викладач в цій схемі виступає як інструктор і керівник навчального процесу кожного студента. Тобто: нові технології вимагають якісних змін у процесі навчання. В даному випадку мова йде про впровадження нових технологій в навчально-виховний процес.

Отже, застосування мультимедійних засобів навчання надає заняттю специфічної новизни, яка за своїм змістом і формою викладання має можливість відтворити за короткий час значний за обсягом матеріал, а також подати його в незвичному аспекті, викликати у студентів цікаві образи, деталізувати нечітко сформовані уявлення, поглибити здобуті знання.

Нові інформаційні технології навчання дають потужні й універсальні засоби отримання, опрацювання, зберігання, передачі, подання різноманітної інформації, наперед розроблені засоби виконання рутинних технічних, нетворчих операцій, пов'язаних із дослідженням різних процесів та явищ або їх моделей, розкривають широкі можливості їх істотного зменшення навчального навантаження в навчально-пізнавальній діяльності.

Реальна перспектива – використання домашнього комп'ютера в якості навчального засобу, самостійна навчальна діяльність, активне втручання викладача в домашню освіту через персональний комп'ютер при дистанційному навчанні.

Перевага, яку комп'ютер дає на занятті, полягає в тому, що студент сам визначає темп своєї роботи з програмою. Учитель не може керувати комп'ютерним уроком за допомогою голосу. Вихід із цієї ситуації в тому, що учень отримує програму дій на заняття.

Робота під час заняття з використанням мультимедія має такі етапи:

- створення психологічної атмосфери заняття під час організаційного етапу, за яких досягається успіх навчальної діяльності;
- оцінювання базових знань студентів під час перевірки домашнього завдання;
- оголошення студентам теми й завдання заняття (мультимедіа-презентація);
- ознайомлення з новою інформацією відбувалось під час етапу засвоєння нових знань;
- інформаційна «Добірка дидактичних матеріалів», експрес-конспект;
- мультимедіа-презентація;
- ознайомлення з матеріально-технічним оснащенням;
- робота з натуральним зразком;
- підбиття підсумків;
- інформування студентів про домашнє завдання, інструктаж про його виконання.

Розробка заняття з використанням інформаційних технологій можлива тільки за наявності певного електронного ресурсу, або педагогічного програмного засобу, або власної презентації, або матеріалів з мережі Інтернет. Отже, готуючи навчальний епізод (кадр) і розглядаючи його як дидактичну одиницю розробник повинен чітко уявляти, які навчальну мету він цим переслідує, яким чином він досягне реалізації поставленої мети.

Як би ретельно не був розроблений мультимедійне заняття, багато чого залежить від підготовки майбутнього вчителя. Проведення такого заняття схоже на роботу ведучого телевізійної передачі. Учитель мусить не тільки впевнено володіти комп'ютером, знати зміст уроку, а й вести його в хорошому темпі, невимушено, постійно залучаючи учнів до пізнавального процесу. Необхідно продумати зміну ритму, урізноманітнити форми навчальної діяльності, знати як забезпечити позитивну, емоційну атмосферу заняття.

Сучасна мультимедійна продукція дозволяє копіювати частину матеріалу, вивести визначений уривок на великий екран (при наявності мультимедійного проектора).

Набагато ефективніше продемонструвати невеликий фрагмент, ніж показувати цілком навчальний відеофільм, розрахований на ціле заняття, а іноді й більше. Майбутній вчитель може зробити своєрідний монтаж мультимедійного заняття, причому розрахувати його з точністю до секунди, з урахуванням особливостей конкретної групи та кожного студента окремо.

На зміну наочному приладдю можуть прийти анімації, рухливі схеми, ілюстрації, що з'являються та зникають. Комп'ютер дозволяє виконати відеоряд ефективно й у найважливіший для вчителя момент.

Опанувавши програму складання презентацій PowerPoint, учитель сам стає режисером свого заняття. Ця програма дозволяє педагогу створити анімаційний опорний конспект уроку, включити відео- та аудіо-фрагмент,

зобразити в динаміці якість явище, подію, що допоможе студенту легше засвоїти новий навчальний матеріал. На якісно новому рівні проходять заняття з використанням методів групового навчання, при проведенні дидактичних ігор, вікторин, конкурсів тощо. Таким чином, саме при конструюванні мультимедійного заняття цілком доречні такі не завжди вдало використовувані в педагогічній літературі терміни, як «режисура», «сценарій», «дизайн» заняття.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ СТВОРЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

Етапи підготовки мультимедійної навчальної презентації:

- структуризація навчального матеріалу;
- складання сценарію реалізації;
- розробка дизайну презентації;
- підготовка медіафрагментів (тексти, ілюстрації, відео, запис аудіофрагментів);
- підготовка музичного супроводу;
- тест-перевірка готової презентації.

Таким чином, ефективність мультимедійних презентацій значною мірою залежить від якості використаних матеріалів, а також від майстерності педагога.

Під час створення мультимедійних презентацій необхідно враховувати такі вимоги:

- мотивація – необхідна складова процесу навчання, що фігурує протягом усього заняття. Необхідна чітко сформована мета, що ставиться перед студентами. Слід врахувати, що мотивація різко падає, якщо рівень поставленої мети не відповідає рівню підготовки аудиторії;
- навчальна мета – чітке формулювання навчальних цілей і завдань;
- створення передумов для сприйняття навчального матеріалу – використання допоміжних матеріалів (підручники, довідники тощо);
- викладення навчального матеріалу – стратегія подання матеріалу визначається залежно від поставлених навчальних завдань. Важливим є оформлення кадрів на екрані дисплею – необхідно дотримуватись загальноновизнаних принципів наочності й ефективності сприйняття;
- закріплення та перевірка знань – організація комунікації «учень – учитель – учень», дискусії, тестування.

Будь яку тему ефективніше, легше вивчати, використовуючи на занятті мультимедійну презентацію.

Навчання учнів створенню презентацій відбувається у три етапи:

- Призначення комп'ютерних презентацій, демонстрація учнівських презентацій, ознайомлення студентів з методом проектів, завантаження програми для створення презентацій; способи створення презентацій (створення слайдів, додавання, вилучення слайдів тощо); створення інтерактивного інтерфейсу презентацій.

Розкриття теми	1													
Вставка малюнка	0,5													
Вставка діаграми	0,5													
Вставка анімації	0,5													
Додавання ефектів	1													
Використання різних шрифтів	1													
Музичний супровід	1													
Створення кнопок керування	1													
Відеокліп	1													
Запис тексту	2													
Естетичне оформлення	1													
Яке враження справила презентація на учнів	1													
Разом балів														

3.2. Тестовий контроль як засіб вивчення рівня успішності професійно-предметної підготовки майбутніх учителів

Тестовий контроль є комплексною системою, яка є підсистемою педагогічного контролю, органічною частиною навчального процесу в цілому.

Перехід від індивідуального до масового тестування зумовлює необхідність розробки групових тестів. Основні принципи, були систематизовані М. Бернштейном і згодом склали основу всієї методології групових тестів [34]. До цих принципів належать:

- Принцип обмеження у часі – тільки 5% випробовуваних можуть закінчити опрацювання всього тесту, тобто показник розвитку прямо залежить від швидкості виконання завдань випробовуваним.

- Принцип деталізованої інструкції – як процесу виконання тесту, так і відносно підрахунку результатів.

- Уведення тестів із вибіркоким методом формування відповіді за вказівкою підкреслювати навімання у разі незнання або сумніву.

- Підбір тестів після ретельної статистичної обробки й експериментальної перевірки.

Згідно з дослідженням К. Інкегампа, на розробку в галузі створення тестів вплинуло те, що в 1944 р. Союз американських шкільних рад відстояв використання об'єктивних методів оцінки за допомогою тестів шкільної успішності. Справжній бум тестів шкільної успішності заповнив США. Цей чинник стимулював подальший розвиток педагогічного напрямку в тестології [34].

Змінювалися вимоги до тестів, і самі вони змінювалися на кожному етапі розвитку науки. З'явившись на межі ХХ століття, педагогічні тести досить швидко набули популярності. Було сформульовано науково-

теоретичні засади педагогічного тестування, що включають: обґрунтування тестування як найбільш об'єктивного методу серед педагогічних вимірювань; систему принципів, вимог до конструювання педагогічних тестів, методів оцінки й аналізу.

Тести не забезпечують всебічного вимірювання якостей особистості. Як і будь-який вимірювальний інструмент в будь-якому контрольованому процесі, тести вимірюють лише ті властивості, для діагностики яких їх було створено і лише в діагностично заданому діапазоні змінних з тією точністю, яку вдалося забезпечити при їх конструюванні, апробації і визначенні статистичних характеристик. Далеко не всі тести забезпечують отримання очікуваних результатів.

З погляду змісту і структури, призначення і практики тестування в сучасній літературі виділяють декілька типів тестів: гомогенні, гетерогенні (комплексні, професійно-орієнтовані), інтегровані, адаптивні тощо.

Гомогенні тести є системою змістовно однорідних завдань, призначених для вимірювання рівня підготовки випробовуваних з однієї навчальної дисципліни або одного розділу дисципліни (монодисциплінарні).

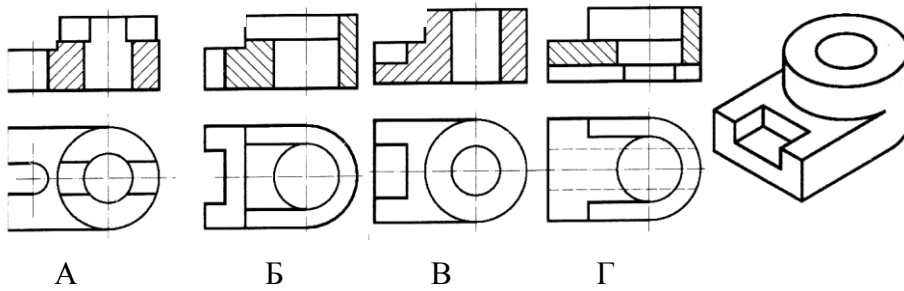
Гетерогенні тести складаються з системи завдань для вимірювання знань із декількох навчальних дисциплін відразу і для оцінки рівня когнітивного розвитку випробовуваних. Гетерогенний тест може складатися з декількох гомогенних субтестів. Використовуються такі тести для оцінки комплексної професійної підготовки випускників ВНЗ або під час прийому фахівців на роботу.

Інтегровані тести також складаються з системи завдань зростаючої складності і використовуються для діагностики підготовки фахівця, якості отриманої вищої освіти. Вони містять такі завдання, для розв'язку яких потрібні синтезовані знання з двох або декількох навчальних дисциплін. Тести, що застосовуються в навчальному процесі, мають закриті і відкриті форми. У закритій формі тестів завдання містить основну частину і відповідь, сформульовану укладником. Завдання містить 2-3 вірних відповіді. Відкрита форма тестів дозволяє студенту самому сформулювати відповідь словесно чи графічно. Ці тести використовуються переважно для поточного контролю. Пропонуємо тестові завдання з дисциплін з професійно-предметної підготовки.

I. Завдання з технічної праці.

Креслення.

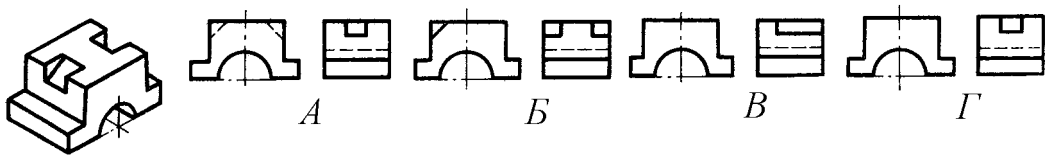
1. За наочним зображенням деталі знайдіть відповідне їй креслення (фронтальний розріз і вигляд зверху)

:

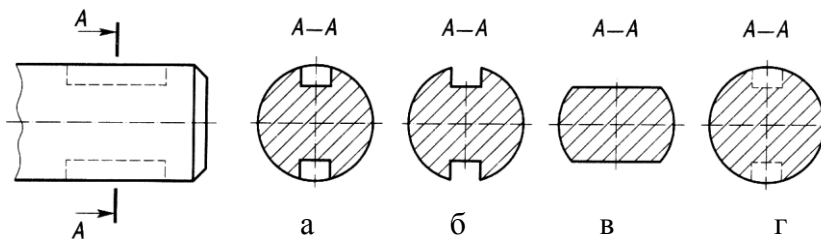
- 1) А;
- 2) Б;
- 3) В;
- 4) Г

2 За наочним зображенням деталі знайдіть відповідне їй креслення (головний вигляд і вигляд зліва):

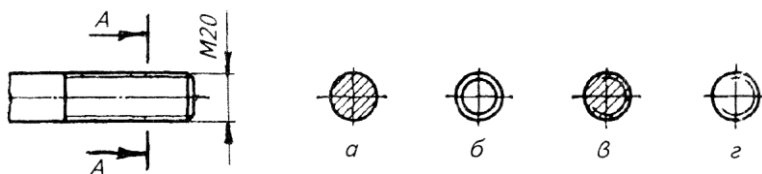
- 1) А;
- 2) Б;
- 3) В;
- 4) Г

3. Який з перерізів відповідає формі предмета і правилам виконання перерізів?

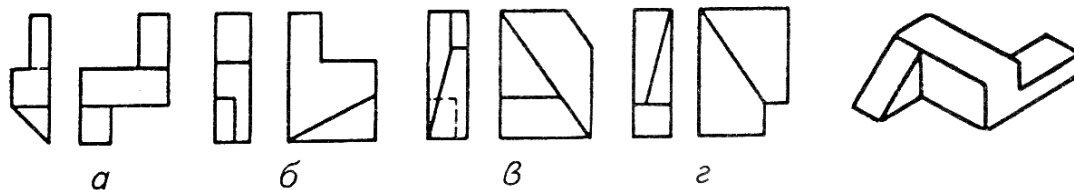
- 1) а;
- 2) б;
- 3) в;
- 4) г

4. На якому кресленні правильно показано зображення зовнішньої різьби?

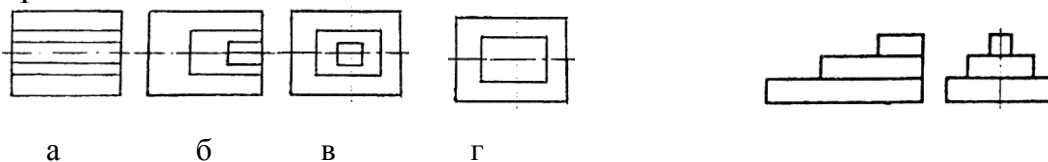
- 1) а;
- 2) б;
- 3) в;
- 4) г

5. Які проєкції предмета відповідають наочному зображенню?

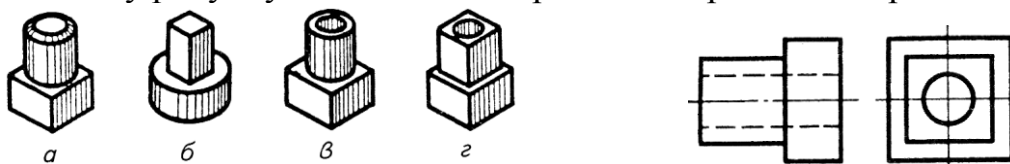
- 1) а;
- 2) б;
- 3) в;
- 4) г

6. Який вигляд предмета зверху відповідає проєкціям зображеним на кресленні?

- 1) а;
- 2) б;
- 3) в;
- 4) г

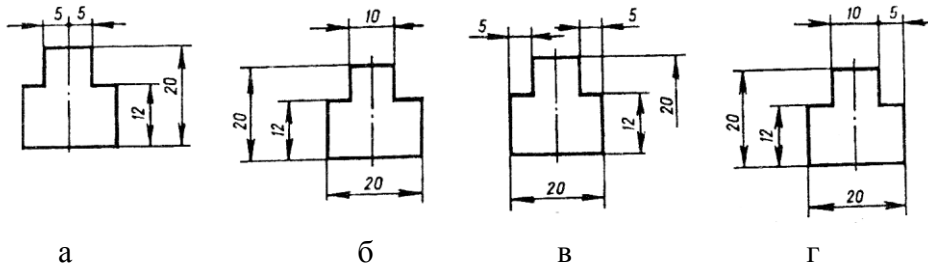
7. Якому рисунку відповідають проєкції зображені на кресленні?

- 1) а;
- 2) б;
- 3) в;
- 4) г

8. На якому кресленні правильно вказано розміри симетрично розміщених поверхонь?

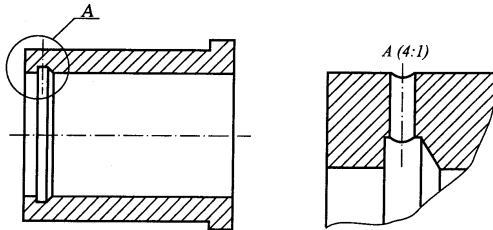

- 1) а;
- 2) б;
- 3) в;
- 4) г

9. Що означає позначення $A-A$?

- 1) розріз А-А зміщено;
- 2) розріз А-А повернуто;
- 3) розріз А-А розвернуто;
- 4) розріз А-А нахилено

10. Що зображено на рисунку?

- 1) розріз А-А;
- 2) переріз А-А;
- 3) виносний елемент А;
- 4) вигляд А.

11. Розріз, утворений непаралельними січними площинами, причому одна площина або кілька їх є похилі до основних площин проєкцій, називається:

- 1) похилим;
- 2) місцевим;
- 3) ламаним;
- 4) ступінчастим.

12. На стержні різьбу зображають по внутрішньому діаметру:

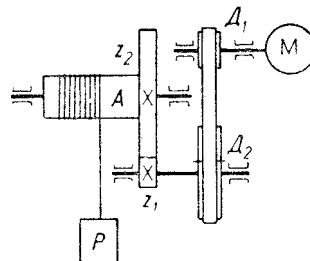
- 1) штрихпунктирною лінією;
- 2) хвилястою лінією;
- 3) суцільною тонкою лінією;
- 4) штриховою лінією.

13. Похил подають у вигляді відношення:

- 1) 1:10;
  - 2) 10:5;
  - 3) 5:10;
  - 4) 1:1.
14. Яка відстань між лініями штриховки повинна бути на розрізах?
- 1) 1-15 мм;
  - 2) 2-12 мм;
  - 3) 1-5 мм;
  - 4) 1-20 мм.
15. Як називається аксонометрична проекція, в якій кути між осями X, Y, Z дорівнюють 120^0 ?
- 1) прямокутна симетрія;
  - 2) косокутна фронтальна симетрична проекція;
  - 3) прямокутна ізометрична проекція;
  - 4) прямокутна проекція.
16. Якщо вигляд виконано в іншому масштабі, ніж усе креслення, то масштаб цього зображення позначають:
- 1) A1:2;
  - 2) (A1:2);
  - 3) A(1:2);
  - 4) (1:2)A.
17. Розімкнену лінію використовують для позначення:
- 1) обриву деталей великих розмірів;
  - 2) ліній невидимого контуру;
  - 3) початкового та кінцевого штрихів січної площини;
  - 4) осьових ліній.

Машинознавство та електротехнічні роботи

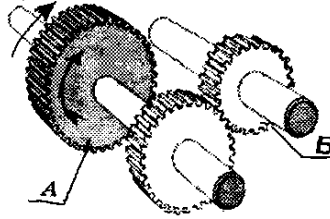
1. З якою частотою обертається зубчасте колесо Z_1 , якщо вал двигуна обертається з частотою 2700 c^{-1} , а діаметри шківів відрізняються втричі?

- 1) 300 c^{-1} ;
- 2) 900 c^{-1} ;

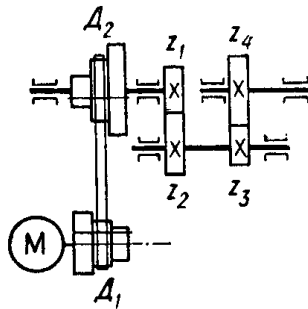
- 3) 8100 с^{-1} ;
 4) неможливо розрахувати.

2. Зубчасте колесо А обертається з частотою 390 хв^{-1} . Яка частота обертання колеса Б, якщо $i = 0,75$?

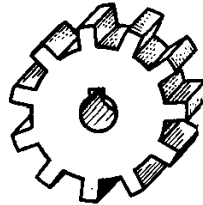
- 1) 130 хв^{-1} ;
 2) 292 хв^{-1} ;
 3) 520 хв^{-1} ;
 4) неможливо встановити, так як не зазначене ведуче колесо.

3. Розрахуйте передаточне відношення частини механізму, якщо $Z_3 = 18$; $Z_4 = 27$.

- 1) 0,6;
 2) 45;
 3) 1,5;
 4) 9.

4. Ведуче колесо передачі зображено на рисунку. З якою кількістю зубів повинно бути ведене колесо, якщо $i = 4$.

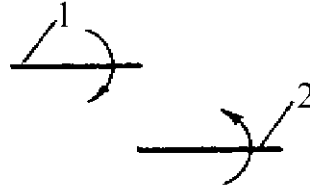
- 1) 9;
 2) 12;
 3) 34;
 4) 44.

5. Ведучий шків пасової передачі обертається з частотою 2700 хв^{-1} , ведений – 900 хв^{-1} . Яке передаточне відношення механізму?

- 1) 0,75;

- 2) 1;
- 3) 3;
- 4) 1800.

6. Вкажіть механізм який дозволяє передати обертальний рух від вала 1 на вал 2:

- 1) пасова передача;
- 2) фрикційна передача;
- 3) ланцюгова передача;
- 4) черв'ячна передача.

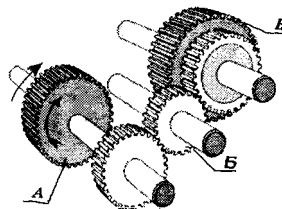
7. Якою передачею можна передавати великі зусилля на значну відстань?

- 1) фрикційною;
- 2) пасовою;
- 3) черв'ячною;
- 4) ланцюговою.

8. За якою формулою можна розрахувати частоту обертання веденої зірочки ланцюгової передачі?

- 1) $n_2 = \frac{Z_1}{Z_2} n_1$;
- 2) $Z_2 = \frac{D_1}{D_2} Z_1$;
- 3) $Z_2 = u D_1$;
- 4) $Z_2 = \frac{Z_1}{2}$.

9. Яке основне призначення зубчастого колеса Б?

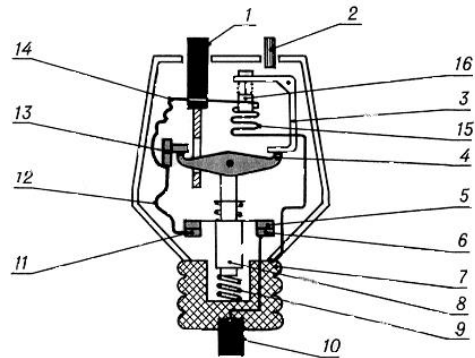

- 1) для зміни частоти обертання;
- 2) для зміни напрямку обертання;
- 3) для збільшення відстані між валами;
- 4) для збільшення допустимого навантаження.

10. Вкажіть механізм перетворення руху:

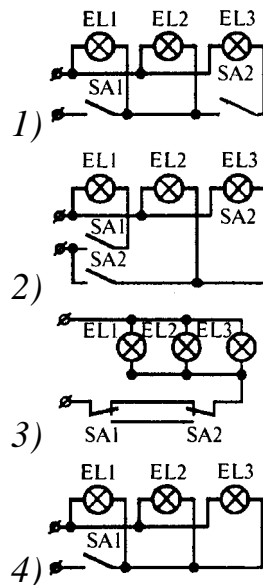
- 1) пасова передача;
- 2) конічна зубчаста передача;
- 3) ланцюгова передача;
- 4) гвинтова передача.

11. Які основні деталі взаємодіють у процесі спрацювання автоматичного запобіжника при перевантаженні?

- 1) 3, 4, 5, 12;
- 2) 5, 9, 12, 13;
- 3) 1, 3, 4, 5;
- 4) 4, 5, 7, 8.

12. За якою схемою необхідно виконати монтаж електромережі, щоб одночасно вмикати три лампи з різних місць приміщення?

13. Структурну схему якого автоматичного пристрою зображено на рисунку?

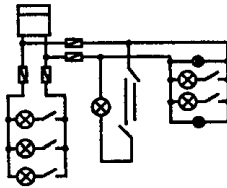
- 1) автоматичного контролю;
- 2) автоматичного керування;
- 3) автоматичного регулювання;

4) автоматичного захисту.

14. У мережу напругою 220 В потрібно увімкнути лампи, розраховані на 36 В. Яку мінімальну кількість ламп доцільно використати?

- 1) 3;
- 2) 6;
- 3) 8;
- 4) 10.

15. Скільки ламп на схемі з'єднано послідовно?

- 1) п'ять;
- 2) дві;
- 3) чотири;
- 4) жодної.

16. Частина електродвигуна, яка складається з мідних ізольованих між собою пластин, називається:

- 1) осердя;
- 2) статор;
- 3) ротор;
- 4) колектор.

17. Яким написом на схемі позначають запобіжник?

- 1) SB;
- 2) FU;
- 3) XP;
- 4) HL.

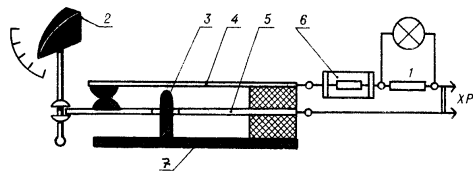
18. Яка марка мідного проводу з наїритою ізоляцією?

- 1) ПН;
- 2) ПВ;
- 3) ШР;
- 4) ШБПВ.

19. Як з'єднанні споживачі, якщо при виході з ладу одного із них інші продовжують працювати?

- 1) паралельно;
- 2) послідовно;
- 3) паралельно або послідовно;
- 4) будь-як.

20. Вкажіть біметалеву пластину (БП) і нагрівальний елемент (НЕ):

- 1) БП – 3, НЕ – 1;
- 2) БП – 7, НЕ – 6;
- 3) БП – 3, НЕ – 5;
- 4) БП – 4, НЕ – 3.

ДЕРЕВООБРОБКА

1. Яке твердження є хибним щодо правил безпеки праці під час пиляння?
  - 1) спрямовувати пилку під час запилювання великим пальцем;
  - 2) використання направляючого бруска під час запилювання деревини;
  - 3) пиляння з повною амплітудою після заглиблення пилки в заготовку на 5-8 мм;
  - 4) тримання лівої руки на безпечній відстані від зубів пилки.

2. Світлішу частину деревини стовбура, яка міститься ближче до ядра називають:
  - 1) заболонню;
  - 2) серцевиною;
  - 3) корою;
  - 4) камбієм.

3. На тангенціальному розрізі стовбура видно річні шари у вигляді:
  - 1) параболічних ліній;
  - 2) кілець;
  - 3) поздовжніх смуг;
  - 4) блискучих рисочок.

4. Що називають міцністю деревини?
  - 1) здатність чинити опір проникненню в неї інших, твердіших тіл;
  - 2) здатність витримувати навантаження під дією прикладених механічних сил;
  - 3) здатність витримувати навантаження при згинанні;
  - 4) здатність деревини зберігати свою форму.

5. Як називають відхилення волокон пиломатеріалів від поздовжньої осі?
  - 1) косошаровість;
  - 2) твердість;
  - 3) жорсткість;

4) жолоблення.

6. За якою формулою визначають вологість деревини?

$$1) \hat{E} = \frac{k\dot{I}}{m_c} \cdot 100\% ;$$

$$2) K = \frac{M_g - m_c}{m_c} \cdot 100\% ;$$

$$3) K = \frac{M_g}{m_c} ;$$

$$4) K = \frac{m_c}{M_g} \cdot 100\% .$$

7. Що відноситься до пиломатеріалів?

- 1) колоди, бруси, дошки, шпали;
- 2) бруси, бруски, дошки, обаполи, шпали;
- 3) бруси, бруски, дошки, обаполи;
- 4) колоди, чурбаки, бруси, дошки, шпали.

8. Основною породою для виробництва фанери є:

- 1) береза;
- 2) сосна;
- 3) дуб;
- 4) бук.

9. Що виготовляють із подрібнених відходів деревини?

- 1) фанеру, ДВП;
- 2) ДСП, ДВП;
- 3) ДСП, фанеру;
- 4) фанеру.

10. Який кут загострення зубів у пилках для поздовжнього пиляння?

- 1) 60^0 ;
- 2) 90^0 ;
- 3) $70^0 - 80^0$;
- 4) $50^0 - 60^0$.

11. Як загострюють зуби пилки для поперечного пиляння?

- 1) косо відносно полотна пилки під кутом 80^0 ;
- 2) уперек пилки під кутом 90^0 ;
- 3) косо відносно полотна пилки під кутом $30^0 - 40^0$;
- 4) косо відносно полотна пилки під кутом $45^0 - 60^0$.

12. Як потрібно стояти під час розпилювання вздовж волокон при вертикальному закріпленні заготовок у верстаку?

- 1) обличчям до лінії розмітки і щоб ліва нога була на півкроку вперед;

- 2) обличчям до лінії розмітки і ступні ніг розставити під кутом 70° - 80° ;
- 3) обличчям до лінії розмітки, ступні ніг розставити під кутом 70° - 80° і щоб права нога була на півкроку вперед;
- 4) обличчям до лінії розмітки, ступні ніг розставити під кутом 70° - 80° і щоб права нога була на півкроку вперед.

13. Яка будова рубанка?

- 1) колодка, залізко, клин;
- 2) колодка, залізко, ріжок, п'ятка;
- 3) колодка, залізко, ріжок, клин;
- 4) колодка, залізко, клин, ріжок, подошва.

14. Під яким кутом встановлене залізко у шерхебеля?

- 1) 30° ;
- 2) 45° ;
- 3) 80° ;
- 4) 60° .

15. Як і якою рукою тримають рубанок при його налагодженні?

- 1) лівою рукою, чотири пальці підтримують клин, а великий – тримає за подошву;
- 2) правою рукою, чотири пальці підтримують клин, а великий – притискає подошву;
- 3) лівою рукою, чотири пальці тримають за подошву, а великий – притискає клин;
- 4) лівою рукою, чотири пальці тримають за подошву, а великий – підтримує залізко.

16. Яка повинна бути робоча поза при струганні заготовок, закріплених на верстаку?

- 1) стати в півоберта до верстака;
- 2) стати в півоберта до верстака і ліву ногу поставити трохи вперед;
- 3) стати обличчям до верстака, а ліву ногу поставити трохи вперед;
- 4) стати в півоберта до верстака, ліву ногу поставити вздовж верстака трохи вперед, а праву так, щоб між ступнями кут був приблизно 75° .

17. Який кут загострення долота?

- 1) 25° ... 35° ;
- 2) 5° ... 10° ;
- 3) 10° ... 15° ;
- 4) 15° ... 20° .

18. Який з варіантів відповіді неправильно характеризує виконання операції довбання гнізда?

- 1) встановлення різальної частини долота на відстані 1-2 мм від лінії розмітки з нахилом долота до середини гнізда;
- 2) встановлення долота фаскою всередину гнізда на відстані 0,5 мм від лінії розмітки перпендикулярно до заготовки;
- 3) по ручці долота наносять удари киянкою для перерізання волокон;
- 5) долото встановлюють на відстані 5-8 мм з нахилом до середини гнізда і зрізають деревину до перерізаних волокон.

19. Кут загострення стамески вимірюють і контролюють:

- 1) косинцем;
- 2) шаблоном;
- 3) малкою;
- 4) транспортиром.

20. Цвях забивають у заготовку не ближче від кромки як на:

- 1) 10 мм;
- 2) 5 мм;
- 3) 3 мм;
- 4) 8 мм;

21. Сухий глютиновий клей заливають холодною водою для набухання на:

- 1) 6-12 год.;
- 2) 1-2 год.;
- 3) 3-4 год.;
- 4) 5-6 год.

22. Товщина заготовок для шипового з'єднання дорівнює 40 мм. Яка має бути товщина шипа?

- 1) 16 мм;
- 2) 12 мм;
- 3) 13 мм;
- 4) 14 мм.

23. Гніздо в кінці бруска називають:

- 1) вушко;
- 2) отвір;
- 3) гніздо;
- 4) заплечик.

24. Заплечики шипа відпилюють пилкою з нахилом усередину на:

- 1) $1-2^{\circ}$;
- 2) $3-4^{\circ}$;
- 3) $5-6^{\circ}$;
- 4) $7-8^{\circ}$.

25. За допомогою яких інструментів виконується розмічання деревини?
- 1) дреля, свердла, зубила, крейцмейселя;
  - 2) стамески, долота, рейсмуса, олівця;
  - 3) лінійки, олівця, шаблона, кутника, рейсмуса;
  - 4) залізка, підшви, срунка, шаблона, шерхебеля.
26. Якого найбільшого діаметру заготовку можна обробити на верстаті СТД-120?
- 1) 200 мм;
  - 2) 100 мм;
  - 3) 240 мм;
  - 4) 150 мм.
27. Як називається стамеска для чорнового точіння деревини?
- 1) фігурна стамеска;
  - 2) мейсель;
  - 3) рейср;
  - 4) гачок.
28. Тризубець використовують для кріплення заготовок коли їх:
- 1) довжина = діаметру;
  - 2) довжина > 5 діаметрів;
  - 3) довжина = 2 діаметрам;
  - 4) довжина < 4 діаметрів.
29. Під яким кутом заточують рейср?
- 1) 25° - 30° ;
  - 2) 10° - 15° ;
  - 3) 30° - 40° ;
  - 4) 40° - 50° .
30. Середньою частиною різця мейселя:
- 1) відрізають;
  - 2) підрізають;
  - 3) обточують циліндричну поверхню;
  - 4) розточують.

МЕТАЛООБРОБКА

1. Чавун – це сплав заліза з вуглецем, що містить вуглецю від:
- 1) 1 до 3 %;
  - 2) 2 до 14 %;
  - 3) 2,5 до 37 %;
  - 4) 2 до 6,5 %.

2. Харчовою жерстю називають сталь товщиною до:

- 1) 5 мм;
- 2) 10 мм;
- 3) 0,4 мм;
- 4) 20 мм.

3. Здатність металу відновлювати свою попередню форму після припинення дії сили називається:

- 1) пружністю;
- 2) пластичністю;
- 3) крихкістю;
- 4) міцністю.

4. Якщо деталь нагрівають до температури 750-1000 °С і охолоджують на повітрі, то такий вид термічної обробки називається –

- 1) загартування;
- 2) нормалізація;
- 3) лиття;
- 4) переплавлення.

5. У маркуванні штангенциркулів (ШЦ-1, ШЦ-2, ШЦ-3) цифра означає:

- 1) межі вимірювання;
- 2) допустимі похибки;
- 3) розміри штангенциркуля;
- 4) розміри губок.

6. Під час рубання металу в лещатах зубило потрібно тримати до горизонтальної площини під кутом:

- 1) 180°;
- 2) 30-35°;
- 3) 10°;
- 4) 90-95°.

7. Який кут загострення зубила для рубання алюмінію?

- 1) 35°;
- 2) 45°;
- 3) 60°;
- 4) 70°.

8. Під час чистової обробки личкувальним напилком видаляють з поверхні шар металу товщиною:

- 1) 5-10 мм;
- 2) 1-2 см;

- 3) 0,3-0,5 мм;
- 4) 1 дм.

9. Довжина насіченої частини напилка становить:

- 1) 600-1000 мм;
- 2) 100-450 мм;
- 3) 10-50 мм;
- 4) 100-200 см.

10. Стіл, станина, колона, електродвигун, механізм подачі, шпиндель, патрон, пасова передача – це елементи верстата:

- 1) токарного;
- 2) свердлильного;
- 3) фрезерного;
- 4) заточувального.

11. Яке призначення шпиндельної бабки свердлильного верстата?

- 1) для закріплення машинних лещат;
- 2) для розміщення і закріплення шпиндельної бабки;
- 3) для закріплення колони до стола;
- 4) для розміщення шпинделя і закріплення електродвигуна.

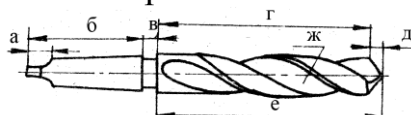
12. Яке призначення рукоятки, позначеної на рисунку цифрою 3?

- 1) для натягу паса;
- 2) для переміщення шпиндельної бабки по колоні;
- 3) для фіксації шпиндельної бабки на колоні;
- 4) для переміщення шпинделя.

13. При свердлінні якого матеріалу потрібно налагодити свердлильний верстат на найменше число обертів шпинделя?

- 1) сталь звичайної якості;
- 2) чавун;
- 3) латунь;
- 4) силумін.

14. Яке призначення частини свердла позначеної буквою г?

- 1) для відведення стружки;
- 2) для забезпечення напрямку свердління;
- 3) для здійснення процесу різання;
- 4) для закріплення свердла.

15. Який кут при вершині спірального свердла для обробки сталі?

- 1) 85° ;
- 2) 96° ;
- 3) 100° ;
- 4) 116° .

16. Передній кут (γ), кут загострення (β), кут різання (δ), задній кут (α) – це геометричні параметри:

- 1) токарного різця;
- 2) ресовалуи;
- 3) кернера;
- 4) мітчика.

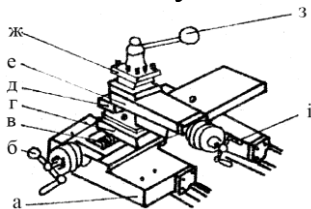
17. За напрямком подачі різці класифікують на:

- 1) праві та ліві;
- 2) відігнуті й прямі;
- 3) прохідні й упорні;
- 4) чорнові та чистові.

18. Станина, передня бабка, задня бабка, супорт, фартух, електродвигун, ходовий гвинт – це елементи верстата:

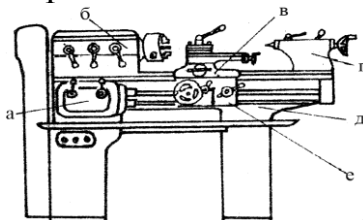
- 1) фрезерного;
- 2) токарно-гвинторізного;
- 3) свердлильного;
- 4) заточувального.

19. Якою буквою на рисунку позначена каретка поздовжнього переміщення?

- 1) а;
- 2) г;
- 3) д;
- 4) е.

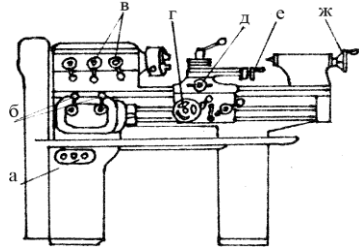
20. Яке призначення частини верстата, позначеного буквою е?

- 1) для кріплення всіх частин і механізмів верстата;

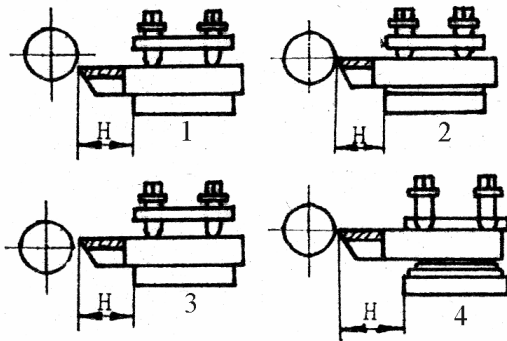
- 2) для переміщення різців у поздовжньому і поперечному напрямках;
- 3) для переміщення супорта у поздовжньому напрямку;
- 4) для встановлення частоти обертання шпинделя і закріплення заготовок.

21. Яке призначення рукояток, позначених буквою б?

- 1) для встановлення частоти обертання шпинделя;
- 2) для встановлення швидкості механічного переміщення супорта;
- 3) для переміщення поперечної каретки;
- 4) для переміщення каретки супорта.

22. На якому рисунку правильно показано закріплення різця?

23. На скільки поділок потрібно повернути лімба поперечної подачі при обточуванні деталі за один прохід з 20 до 19 мм? Ціна одної поділки лімба 0,025 мм.

- 1) 10;
- 2) 20;
- 3) 40;
- 4) 50.

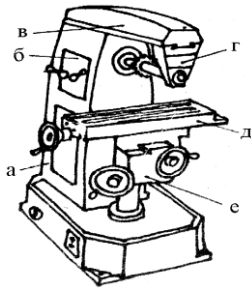
24. Швидкість різання в м/хв при точінні визначають за формулою:

- 1) $v = \frac{\pi D n}{1000}$;
- 2) $v = \frac{\pi D n}{60}$;
- 3) $v = \frac{\pi D n}{30}$;
- 4) $v = \frac{\pi D}{60}$.

25. Базова складальна одиниця фрезерного верстата, яка об'єднує решту складальних одиниць і розподіляє рух на поздовжній, поперечний і вертикальний, називається:

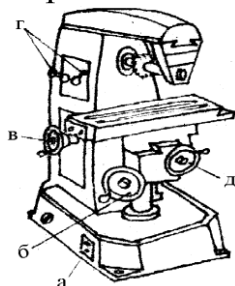
- 1) електродвигуном;
- 2) консоллю;
- 3) основою;
- 4) столом.

26. Яке призначення частини верстата, позначеної буквою б?

- 1) для закріплення всіх частин і механізмів верстата;
- 2) для встановлення фрези і підтримки оправки;
- 3) для зміни швидкості обертання шпинделя;
- 4) для встановлення стола і його переміщення у вертикальному напрямку.

27. Яке призначення маховика позначеного буквою д?

- 1) для вертикального переміщення стола;
- 2) для поперечного переміщення стола;
- 3) для поздовжнього переміщення стола;
- 4) для фіксування стола.

28. Кут між задньою поверхнею зуба фрези і обробленою поверхнею деталі позначають

- 1) ν ;
- 2) m ;
- 3) α ;
- 4) β .

29. Які фрези призначені для фрезерування уступів, виступів, пазів?

- 1) фасонні;
- 2) модульні;
- 3) дискові;

4) різьбові.

30. Для нарізування метричної різьби М8 плашкою діаметр стержня повинен становити:

- 1) 7,9 мм;
- 2) 10,2 мм;
- 3) 5,9 мм;
- 4) 6 мм.

31. Який кут профілю має трапецеїдальна різьба?

- 1) 1° ;
- 2) 30° ;
- 3) 5° ;
- 4) 180° .

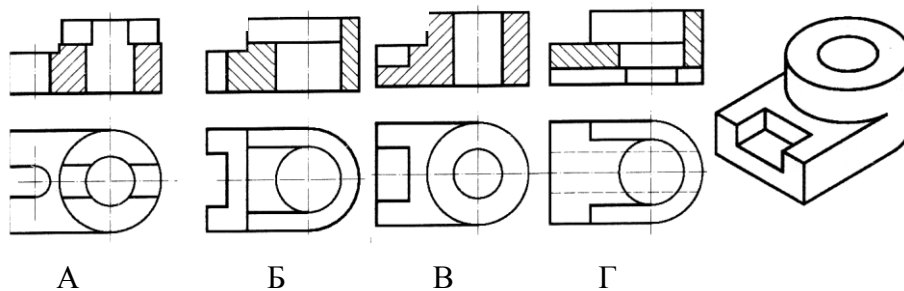
32. Вкажіть число обертів плашки в зворотньому напрямі для нарізування зовнішньої різьби?

- 1) 0,5;
- 2) 2;
- 3) 1;
- 4) 2,5.

II. Завдання з обслуговуючої праці

КРЕСЛЕННЯ

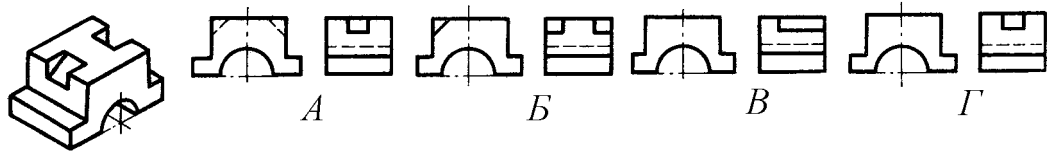
1. За наочним зображенням деталі знайдіть відповідне їй креслення (фронтальний розріз і вигляд зверху)

:

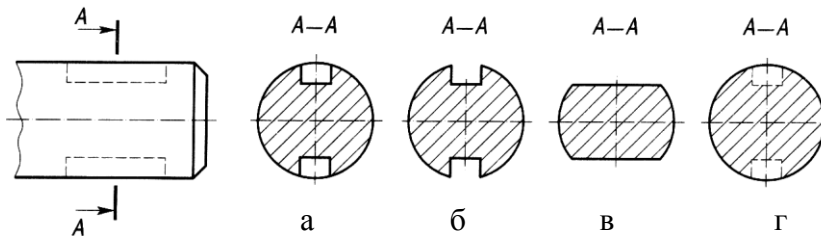
- 5) А;
- 6) Б;
- 7) В;
- 8) Г

2. За наочним зображенням деталі знайдіть відповідне їй креслення (головний вигляд і вигляд зліва):

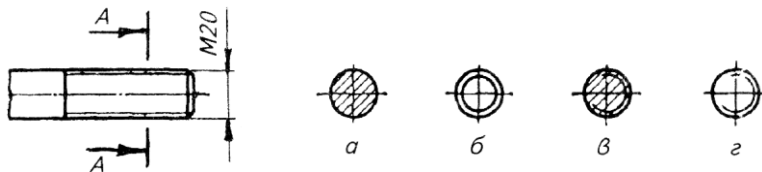
- 5) А;
- 6) Б;
- 7) В;
- 8) Г

3. Який з перерізів відповідає формі предмета і правилам виконання перерізів?

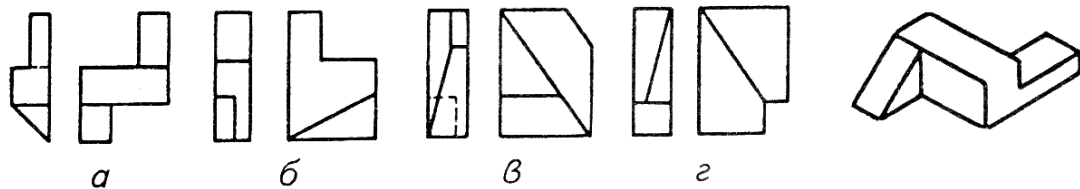
- 5) а;
- 6) б;
- 7) в;
- 8) г

4. На якому кресленні правильно показано зображення зовнішньої різьби?

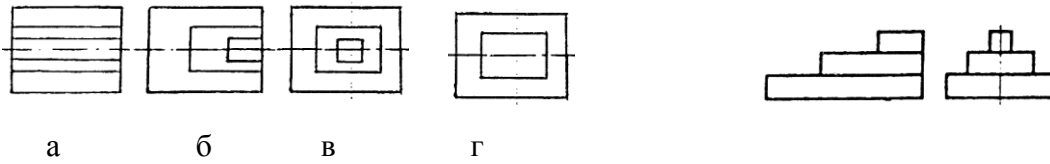
- 5) а;
- 6) б;
- 7) в;
- 8) г

5. Які проекції предмета відповідають наочному зображенню?

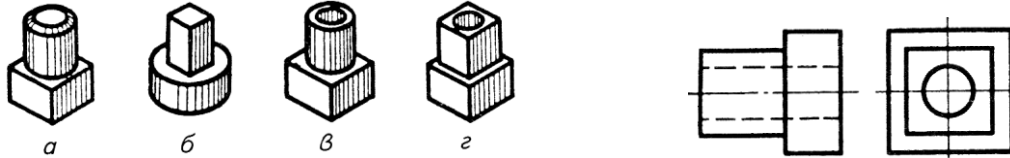
- 5) а;
- 6) б;
- 7) в;
- 8) г

6. Який вигляд предмета зверху відповідає проекціям зображеним на кресленні?

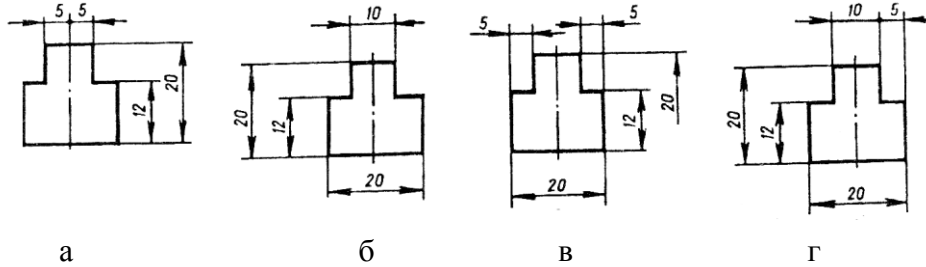
- 5) а;
- 6) б;
- 7) в;
- 8) г

7. Якому рисунку відповідають проекції зображені на кресленні?

- 5) а;
- 6) б;
- 7) в;
- 8) г

8. На якому кресленні правильно вказано розміри симетрично розміщених поверхонь?

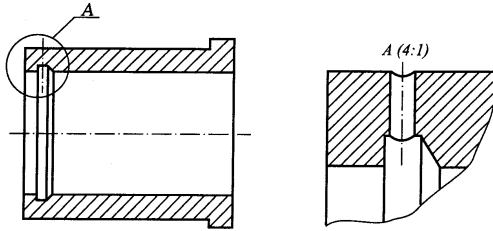

- 5) а;
- 6) б;
- 7) в;
- 8) г

9. Що означає позначення $A-A \bigcirc \rightarrow$?

- 5) розріз А-А зміщено;
- 6) розріз А-А повернуто;
- 7) розріз А-А розвернуто;
- 8) розріз А-А нахилено

10. Що зображено на рисунку?

- 5) розріз А-А;
  - 6) переріз А-А;
  - 7) виносний елемент А;
  - 8) вигляд А.
11. Розріз, утворений непаралельними січними площинами, причому одна площина або кілька їх є похилі до основних площин проєкцій, називається:
- 5) похилим;
  - 6) місцевим;
  - 7) ламаним;
  - 8) ступінчастим.
12. На стержні різьбу зображають по внутрішньому діаметру:
- 5) штрихпунктирною лінією;
  - 6) хвилястою лінією;
  - 7) суцільною тонкою лінією;
  - 8) штриховою лінією.
13. Похил подають у вигляді відношення:
- 5) 1:10;
  - 6) 10:5;
  - 7) 5:10;
  - 8) 1:1.
14. Яка відстань між лініями штриховки повинна бути на розрізах?
- 5) 1-15 мм;
  - 6) 2-12 мм;
  - 7) 1-5 мм;
  - 8) 1-20 мм.
15. Як називається аксонометрична проєкція, в якій кути між осями X, Y, Z дорівнюють 120° ?
- 5) прямокутна симетрія;
  - 6) косокутна фронтальна симетрична проєкція;
  - 7) прямокутна ізометрична проєкція;
  - 8) прямокутна проєкція.
16. Якщо вигляд виконано в іншому масштабі, ніж усе креслення, то масштаб цього зображення позначають:

- 5) A1:2;
- 6) (A1:2);
- 7) A(1:2);
- 8) (1:2)A.

17. Розімкнену лінію використовують для позначення:

- 5) обриву деталей великих розмірів;
- 6) ліній невидимого контуру;
- 7) початкового та кінцевого штрихів січної площини;
- 8) осьових ліній.

КУЛІНАРІЯ

1. Харчування, що забезпечує процеси росту, нормальний фізіологічний стан і діяльність усіх функціональних систем людини :

- 1) раціональне харчування ;
- 2) дієта;
- 3) культура харчування;
- 4) раціон.

2. Скільки % добового раціону повинен становити другий сніданок при чотириразовому харчуванні:

- 1) 15%;
- 2) 25%;
- 3) 35%;
- 4) 45%.

3. Який із вітамінів сприяє засвоєнню поживних речовин, роботі печінки?

- 1) PP;
- 2) P;
- 3) C;
- 4) B₂.

4. Серед перерахованих крупів найбільш поживна:

- 1) гречана;
- 2) вівсяна;
- 3) манна;
- 4) рисова.

5. Горох належить до:

- 1) десертних овочів;
- 2) томатних овочів;
- 3) гарбузових овочів;
- 4) бобових овочів.

6. Стружкою нарізують такі овочі:

- 1) картоплю;
- 2) капусту;
- 3) салат;
- 4) шпинат.

7. Процес короткочасного обсмажування продуктів перед наступною тепловою обробкою це:

- 1) смаження у фритюрі;
- 2) тушкування;
- 3) запікання;
- 4) пасерування.

8. Який із перерахованих способів теплової обробки використовують для приготування гуляшу?

- 1) варіння;
- 2) тушкування;
- 3) запікання;
- 4) бланшування.

9. Салат із свіжих овочів заправляють:

- 1) сметаною;
- 2) вершками;
- 3) кефіром;
- 4) ряжанкою.

10. Овочеві салати подають:

- 1) на початку обіду;
- 2) на десерт;
- 3) під час сніданку;
- 4) під час вечері.

11. В якій послідовності проводять первинну обробку бульбоплодів?

- 1) сортування, калібрування, миття, обчищення, промивання, доочищення, нарізування;
- 2) обчищення, сортування, калібрування, миття, доочищення, промивання, нарізування;
- 3) нарізування, сортування, калібрування, миття, обчищення, промивання, доочищення;
- 4) сортування, калібрування, миття, обчищення, нарізування доочищення, промивання.

12. Велику лускату рибу обробляють у такій послідовності:

- 1) очищають від луски; патрають через розріз черевця; видаляють голову, плавці, хвіст; очищають від плівок, промивають, пластують;

- 2) патрають через розріз черевця; видаляють голову, плавці, хвіст; очищають від плівок, промивають, пластують;
- 3) патрають через розріз черевця; видаляють голову, плавці, хвіст; очищають від плівок, промивають, очищають від луски; пластують;
- 4) очищають від луски; патрають через розріз черевця; видаляють голову, плавці, хвіст; промивають.

13. До харчових відходів при обробці риби належать:

- 1) зябра;
- 2) очі;
- 3) хребтові кістки;
- 4) кишки.

14. Вкажіть технологію обробки печінки:

- 1) виділяють жовчні протоки, знімають плівку;
- 2) розрізують уздовж, вимочують 2—3 години, знімають зайвий жир;
- 3) обчищають від шкіри промивають і рубають на куски;
- 4) розрізують, вивільняють від згустків крові, промивають.

15. Характеристика напівфабрикатів шніцеля із січеної натуральної маси:

- 1) овальний плоский, товщина 1 см., змочують у льезоні та обкачують у сухарях;
- 2) форма кругла, непанірований;
- 3) форма кругла, маса кульки 7...10 г., додають сиру цибулі, сирі яйця;
- 4) форма овальна, приплющена, з одним загостреним кінцем, товщина 1,5...2 см., обкачують у сухарях.

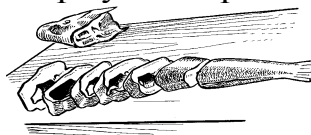
16. Борошняне пасерування вводять у випадках, коли готують супи:

- 1) без картоплі;
- 2) із макаронними виробами;
- 3) із перлової крупи;
- 4) солянки.

17. Щоб шпинат зберіг зелений колір, його припускають у:

- 1) у бурхливо киплячій воді при відкритому посуді;
- 2) у повільно киплячій воді при відкритому посуді;
- 3) у власному соку при відкритому посуді;
- 4) у власному соку при закритому посуді.

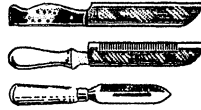
18. Як називаються ця форма нарізування риби?

- 1) нарізування на кругляки;

- 2) видалення голови;
- 3) пластування;
- 4) підрізування м'якоті.

19. Які інструменти зображено на рисунку?

- 1) ножі кухарської трійки;
- 2) ножі для видалення вічок;
- 3) ножі овочеві;
- 4) ножі-сікачі.

20. Ознаками якісної риби є:

- 1) зябра мають блідо — бурий колір;
  - 2) очі запалі непрозорі;
  - 3) луска на дотик липка і нерівномірно покриває тіло;
  - 4) луска щільно прилягає до шкіри.
21. При закипанні кісткового бульйону на поверхні утворюється піна – це...
- 1) білок;
  - 2) жири
  - 3) вуглеводи;
  - 4) вітаміни.

22. Яка форма нарізування овочів зображена на рисунку?

- 1) стружкою;
- 2) кільцями;
- 3) скибочками;
- 4) часточками.

Конструювання та моделювання швейних виробів

1. Вкажіть величину розхилу виточок на лінії талії для побудови креслення прямої спідниці, якщо $O_t=60$; $P_t=1$; $O_c=90$; $P_c=2$.

- 1) 16
- 2) 15
- 3) 17
- 4) 18

2. Вкажіть величину розхилу бокової виточки на лінії талії для побудови креслення прямої спідниці, якщо $O_t=68$; $P_t=1$; $O_c=94$; $P_c=2$

- 1) 7

- 2) 8
- 3) 16
- 4) 14

3. Вкажіть ширину клина по лінії талії для виготовлення спідниці-шестиклинки, якщо $O_t=65$; $P_t=1$; $O_c=94$; $P_c=2$

- 1) 11
- 2) 12
- 3) 22
- 4) 10,5

4. Вкажіть ширину клина по лінії стегон для виготовлення спідниці-восьмиклинки, якщо $O_t=62$; $P_t=1$; $O_c=86$; $P_c=2$

- 1) 11
- 2) 10,5
- 3) 12
- 4) 22

5. Які основні горизонтальні лінії базисної сітки прямої спідниці?

- 1) лінія талії, лінія стегон, лінія низу виробу;
- 2) лінія верху, лінія стегон;
- 3) лінія стегон, лінія верху, лінія низу;
- 4) лінія талії, лінія стегон, лінія бокового шва.

6. Як визначити величину розхилу виточок по лінії талії для побудови креслення викрійки спідниці

- 1) $(C_c+P_c) - (C_t+P_t)$;
- 2) O_c-O_t ;
- 3) C_c-C_t ;
- 4) $C_t- C_t$.

7. Яка із спідниць відноситься до конічних?

- 1) «дзвін»;
- 2) шестиклинка;
- 3) двошовна розширена;
- 4) двошовна з клинами «годе».

8. Вкажіть, яку мірку вимірюють зі спини по нижніх кутах лопаток, а спереду стрічка проходить по виступаючих точках грудних залоз:

- 1) C_t ;
- 2) $C_{ш}$;
- 3) D_v ;
- 4) $D_{тп}$.

9. Яких форм бувають кокетки?

- 1) прямі, овальні, фігурні;
- 2) прямі, овальні;
- 3) прямі, круглі;
- 4) фігурні, накладні.

10. Вказати умовні скорочені позначення мірок довжини:

- 1) Дв, Др, Дпт, Дст;
- 2) Др, Ст, Вг, Впк ;
- 3) Ст, Сс, Сг, Сш, Впк;
- 4) Дв, Др, Дпт, Дст, Ог, Шсп.

11. Для моделювання нагрудної виточки в лінію горловини необхідно:

- 1) визначити нове положення виточки; з'єднати визначену точку з її вершиною; розрізати по наміченій лінії; закрити розхил основної виточки;
- 2) визначити нове положення виточки; закрити розхил основної виточки; розрізати по наміченій лінії;
- 3) визначити нове положення виточки; з'єднати визначену точку з її вершиною; розрізати по наміченій лінії; закрити розхил основної виточки;
- 4) визначити нове положення виточки; з'єднати визначену точку з її вершиною; закласти зборки;

12. Сукупність умовних горизонтальних і вертикальних ліній, які перетинаються і розміщені в місцях найбільшої зміни профілю фігури називають:

- 1) базисною сіткою;
- 2) викрійкою;
- 3) базовою основою;
- 4) кресленням конструкції основи.

13. Для забезпечення свободи руху при конструюванні виробу з рукавом регланом:

- 1) збільшують Пг;
- 2) збільшують Пс;
- 3) зменшують Пг;
- 4) збільшують Дв.

14. Стиль сучасного одягу, який не має чітких рекомендацій, поєднує елементи будь-яких стилів є:

- 1) фантазійним;
- 2) фольклорним;
- 3) романтичним;

4) класичним.

РОБОТА НА ШВЕЙНОМУ УСТАТКУВАННІ

1. Вкажіть робочі органи швейної машини:

- 1) голка , рейка для переміщення тканини, лапка, ниткопритягач, човник;
- 2) вузол лапки, голка, човник;
- 3) двигун, махове колесо, рейка для переміщення тканини;
- 4) лапка, голка, човник.

2. Човниковий стібкок утворюється

- 1) голковою і човниковою ниткою;
- 2) нижньою ниткою;
- 3) човниковою ниткою;
- 4) верхньою ниткою.

3. Лапка для застрочування шнура, лапка для виготовлення зборок, лапка-запошивач належать до:

- 1) пристроїв до зшивальних машин;
- 2) швейного обладнання;
- 3) інструментів;
- 4) швейного устаткування.

4. Яку деталь потрібно повернути, щоб встановити швейну машину на робочий хід?

- 1) фрикційний гвинт;
- 2) важіль;
- 3) махове колесо;
- 4) ручний привід.

ТЕКСТИЛЬНЕ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО

1. Чим характеризуються механічні властивості волокон?

- 1) гігроскопічністю;
- 2) видовженням;
- 3) блиском;
- 4) лінійною густиною.

2. Як діє вода на волокна бавовни?

- 1) зростає пружність;
- 2) зменшується міцність;
- 3) зростає міцність;
- 4) зменшується пружність.

3. Який вид переплетення характерний для ситцю, бязі, батисту, сукна, шовкового полотна?

- 1) полотняне;
- 2) сатинове (атласне);
- 3) саржеве;
- 4) комбіновані.

4. Вкажіть волокно рослинного походження?

- 1) бавовна;
- 2) азбест;
- 3) шовк;
- 4) нейлон.

5. Яке переплетення утворюється внаслідок переплетення кожної нитки основи з ниткою підкання?

- 1) полотняне;
- 2) дрібно узорчасте;
- 3) саржеве;
- 4) атласне.

6. Вказати механічну властивість тканин?

- 1) драпірування;
- 2) зсідання;
- 3) ковзання;
- 4) обсіпання.

7. Вкажіть, яке з перелічених видів переплетення тканини є простим?

- 1) сатинове;
- 2) крепове;
- 3) репсове;
- 4) рогіжка.

ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ В'ЯЗАНИХ ВИРОБІВ

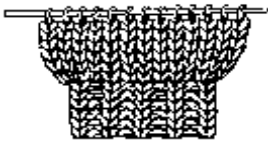
1. На рисунку зображено:

- 1) утворення витягнутої петлі;
- 2) утворення повітряної петлі;

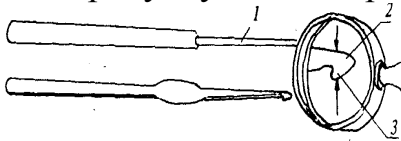
- 3) накид;
- 4) дві лицьові петлі, схрещені, вліво.

2. На рисунку зображено:

- 1) збільшення кількості петель шляхом набирання повітряних петель;
- 2) збільшення кількості петель по всій ширині;
- 3) рівномірне зменшення кількості петель справа;
- 4) зменшення кількості петель посередині в'язаного полотна.

3. На рисунку під номером 3 зображено:

- 1) головка;
- 2) борідка;
- 3) стержень;
- 4) ручка.

4. Розмір довгих гачків:

- 1) 5 — 10 см;
- 2) 12 — 15 см;
- 3) 20 — 30 см;
- 4) 35 — 45 см.

5. Якщо клубок з нитками буде м'яким, то нитка:

- 1) розтягнеться;
- 2) втратить пружність;
- 3) збереже еластичність;
- 4) втратить колір.

6. Пластмасові гачки використовують для в'язання виробів із пряжі:

- 1) товстої;
- 2) тонкої;
- 3) дуже тонкої;
- 4) всіх видів.

7. Петля, яка залишається на гачку – це...

- 1) ланцюжок;
- 2) накид;
- 3) петля повороту або підйому;

4) ведуча петля.

ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИШИТИХ ВИРОБІВ

1. Шов «стебловий» належить до швів:

- 1) початкових;
- 2) поверхнево-нашивних рахункових (лічильні);
- 3) поверхнево-нашивних нерахункових;
- 4) прозоро-рахункових (мережки).

2. Шов «художня гладь» належить до швів:

- 1) початкових;
- 2) поверхнево-нашивних рахункових (лічильні);
- 3) поверхнево-нашивних нерахункових;
- 4) прозоро-рахункових (мережки).

3. До початкових швів належить:

- 1) козлик;
- 2) чисна мережка;
- 3) пряма лиштва;
- 4) художня гладь.

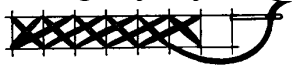
4. Геральдичий орнамент складається із:

- 1) окремих літер або елементів;
- 2) зображень предметів;
- 3) мотивів природи;
- 4) зображень гербів, орденів.

5. Для оздоблення виробів використовують:

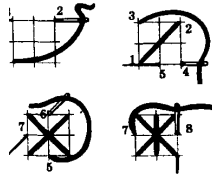
- 1) з'єднувальні шви;
- 2) закріплювальні шви;
- 3) оздоблювальні шви;
- 4) трикотажні шви.

6. На рисунку зображено шов:

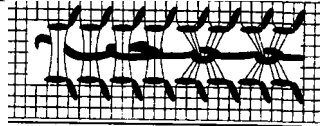
- 1) козлик;
- 2) ретязь;
- 3) стебловий;
- 4) тамбурний.

7. На рисунку зображено шов:

- 1) козлик;
- 2) ретязь;
- 3) тамбурний;
- 4) болгарський хрестик.

8. На рисунку зображена мережка:

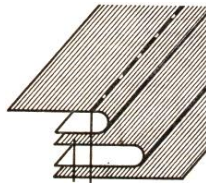
- 1) черв'ячок;
- 2) прутик;
- 3) квадратикова;
- 4) жучок.

ТЕХНОЛОГІЯ ПОШИТТЯ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ

1. Визначте за схемами зображення настрочних швів:

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

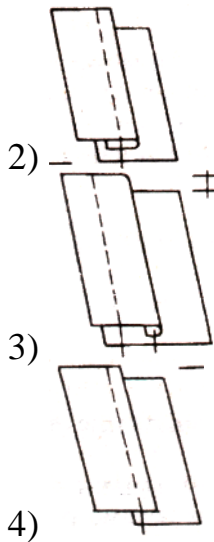
2. Вкажіть схему зображеного шва:

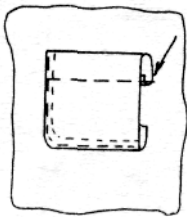
- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

3. На якому рисунку зображений настрочний шов з відкритими зрізами:

- 1)

4. Вкажіть, яка операція зображена на рисунку:

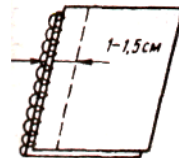

- 1) обкантовування;
- 2) застрочування;
- 3) розстрочування;
- 4) обшивання.

5. Як поділяють виточки за способом обробки?

- 1) розрізні та нерозрізні;
- 2) від зрізу виробу та на суцільно викроєних деталях;
- 3) виточки-защипи, виточки-складки;
- 4) виточки різної довжини та розхилу.

6. Вкажіть вид обробки зображених зрізів

- 1) обробка зрізів із застрочуванням;
- 2) зрізи обметані одночасно;
- 3) обробка швом упідгин з відкритими зрізами;
- 4) обробка закритих зрізів.

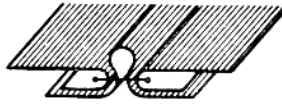
7. Дайте визначення кокетки:

- 1) деталь або вузол верхньої частини пілочки, спинки, рукава, спідниці, штанів;
- 2) вид оздоблювального елемента плечового дитячого та жіночого одягу;

- 3) вид оздоблювального елемента поясного жіночого одягу;
- 4) відрізна частина виробу.

8. Вкажіть назву оздоблювального шва:

- 1) зшивний з кантом однією строчкою;
  - 2) зшивний з кантом двома строчками;
  - 3) обшивний шов з кантом двома строчками;
  - 4) накладний з кантом двома строчками.
9. Скількома лініями розмічають бантову складку?
- 1) п'ятьма;
  - 2) чотирма;
  - 3) двома;
  - 4) однією.
10. Яка ширина шва зшивання частин оборок?
- 1) 5 7 мм;
  - 2) 2 3 мм;
  - 3) 3 5мм;
  - 4) 1 3 мм.
11. Як називається операція тимчасового прикріплення малої деталі до великої?
- 1) приметування;
  - 2) змотування;
  - 3) пришивання;
  - 4) заметування
12. Вкажіть, яку операцію виконують, коли прокладають строчку для закріплення підігнутого краю деталі або виробу, складок, виточок ?
- 1) застрочування;
  - 2) обшивання;
  - 3) зшивання;
  - 4) окантовування.
13. Вкажіть величину припуску на шви до низу плаття розширеного силуету:
- 1) 3...4 см;
  - 2) 1...2 см;
  - 3) 2...5 см;
  - 4) 4 см.

14. Виріз горловини різної форми обробляється:

- 1) підкрійними, косими обшивками, обкантувальним швом;
- 2) підкрійними обшивками;
- 3) тільки обкантувальним швом;
- 4) смужкою тканини, викроєною по нитці основи.

15. Для чого призначений подвійний шов?

- 1) для з'єднання деталей у виробках без підкладки, при виготовленні білизни;
- 2) для окантування пройми;
- 3) для окантування горловини;
- 4) для обробки низу виробу.

16. Яку ручну строчку використовують при тимчасовому закріпленні низу спідниці, плаття?

- 1) заметувальну;
- 2) виметувальну;
- 3) копіювальну;
- 4) прокладну.

17. Для чого використовують зборки?

- 1) для призбирування або припосадки деталей;
- 2) тільки для призбирування окремих деталей;
- 3) тільки для припосадки окремих ділянок деталей виробу;
- 4) тільки для оздоблення виробу.

18. Ширина смужки для обробки канта повинна дорівнювати:

- 1) подвійній ширині канта в готовому вигляді плюс 1.5 2 см на шви;
- 2) ширині канта в готовому вигляді;
- 3) 2 3 см;
- 4) подвійній шири канта в готовому вигляді плюс 5 см на шви.

19. Як обробляють зрізи вітлітного краю оборок?

- 1) машинним швом «зигзаг»;
- 2) запошивним швом;
- 3) зшивним швом;
- 4) накладним.

20. Яким способом з'єднують волани з основними деталями?

- 1) настрочують;
- 2) подвійним швом;
- 3) запошивним швом;
- 4) упідгин з закритим зрізом.

21. Які види машинних швів належать до з'єднувальних?

- 1) зшивний, настрочний, накладний, запошивний, у замок, подвійний;
- 2) зшивний, накладний, подвійний, у підгин;
- 3) обшивний, настрочний, шов встик;
- 4) окантовувальний, у замок, подвійний, за пошивний.

22. Яка деталь регулятора довжини стібка призначена для встановлення довжини стібка потрібного розміру?

- 1) важіль регулятора;
- 2) гвинт;
- 3) стержень;
- 4) фіксуєчий гвинт.

3.3. Використання у педагогічному діагностуванні методик «Портфоліо» і веб-квест

При аналізі різноманітних діагностичних методик ми зіткнулись з новою діагностичною методикою «Портфоліо». Зміст поняття різні автори визначають по-різному у Росії це «накопичувальна оцінка», виражена у вигляді комплекту документів, що засвідчують індивідуальні досягнення студента. До нього належать дипломи та сертифікати різноманітних олімпіад, конкурсів, змагань, закладів. Водночас це «спосіб фіксації, накопичення й оцінювання індивідуальних досягнень студентів». Його трактують і як метод, який розвиває в студентів, уміння аналізувати й оцінювати процес особистого розвитку, організатор їхньої навчальної діяльності, і водночас для викладача — засіб зворотного зв'язку та інструмент оцінної діяльності (Н. Бірюкова, Н. Опаріна), і як «інструмент самооцінювання самостійної пізнавальної, творчої праці студента, рефлексії його власної діяльності» (Є. Полат). Дж. Пейп та М. Чошанов наводять визначення американських авторів стосовно терміну «Портфоліо»:

- колекція робіт, яка всебічно демонструє не тільки навчальні результати, а й зусилля, докладені до їх досягнення, а також прогрес у знаннях і вміннях студента порівняно з його попередніми результатами;
- виставка навчальних досягнень студента з даного предмета (або кількох предметів) за певний період навчання (чверть, півріччя, рік);
- вид цілеспрямованої, систематичної й неперервного оцінювання й самооцінювання навчальних результатів студента;
- антологія студентських робіт, що припускає можливість особистої участі майбутнього вчителя у їх виборі для оцінювання викладачем, а також самоаналіз і самооцінку.

Портфоліо виконує такі функції:

- діагностичну – фіксує прогрес у навчанні за певний відрізок часу;
- визначення мети – дає змогу виробляти вміння ставити мету і контролювати її досягнення;
- мотиваційну – заохочує студентів і викладачів до систематичної роботи;
- змістову – охоплює весь зміст досліджуваного матеріалу;
- розвивальну – забезпечує неперервність процесу навчання й розвитку з року в рік;
- рейтингову – демонструє рівень сформованих умінь і навичок.

У своєму дослідженні ми використовували методика веб-квест і запропонували її для студентів які проходять педагогічну практику на п'ятому курсі в старших класах (уроки технології). *Мета веб-квесту:* формування мотивів навчальної діяльності, розвиток умінь пошуку, переробки та представлення інформації по темі в електронному форматі.

У завданні до веб-квесту вказуються групи і ролі учасників проекту, визначаються форми представлення кінцевого результату. Школярам пропонується розподілитися по групам, кожна з них у своїй роботі відображає одну з позицій, у контексті якої проводиться вивчення модуля «Технологія заготівлі та зберігання продуктів». При виборі групи учні можуть орієнтуватися на свої здібності, інтереси, вподобання та нахили, або ж, навпаки, спробувати себе у «незвичній для себе ролі». Орієнтовний зразок інструкції веб-квесту за варіативним модулем «Технологія заготівлі та зберігання продуктів» наведено у додатку.

На допомогу учням учитель дає методичні рекомендації по визначенню загальної концепції, структури, об'єму і змісту веб-сайту, а також шаблоні оформлення електронних сторінок.

Рекомендується, щоб електронні сторінки відповідали наступним вимогам: містили дійсно важливу інформацію; мали якісний дизайн; передбачали зручну навігацію; були привабливими та добре запам'ятовувалися.

Анотований список електронних інформаційних ресурсів, що необхідні для виконання завдання, повинен бути представлений у вигляді електронних посилань в Інтернеті. Наведемо приклад.

Веб-квест «Технологія заготівлі і зберігання продуктів»

Спрямованість	Технологія заготівлі і зберігання продуктів	Кількість	13-15 учнів	Вік учнів	14-15 років
Тип	Веб-квест		Місце проведення	Комп'ютерний клас з доступом до інтернет	
Автор	Романова Катерина Олексіївна (студентка 5 курсу ТПФ)				
Завдання	<i>Методичні завдання:</i> формування мотивів навчальної діяльності; активізація пізнавальної діяльності учнів; розвиток комунікативних, креативних здібностей учнів.				

	<i>Уміння та навички, що формуються:</i> пошук, обробка та використання інформації; вміння користуватися комп'ютером, працювати з інтернет-ресурсами, створювати веб-сайт у Microsoft FrontPage, презентації у PowerPoint та буклету Publisher.
Результат	Створення локального веб-сайту у Microsoft FrontPage. Створення презентацій у рамках обраної дисципліни та загальної презентації веб-квесту. Створення рекламного буклету .
Ресурси	Комп'ютер з мережею Інтернет
Інтернет-ресурси	http://agrobiznes.org.ua/node/280 (консервування.;способи консервування) http://kuking.net/8_261.htm (тара для консервування) http://www.sestrenka.ru/s160 (способи консервування овочів і фруктів) http://www.unlun.ru/konservuvanya (рецепти) http://vkus.by/index.php?a=118 (способи консервування) http://uk.wikipedia.org/wiki (електронна енциклопедія) http://ktoperviy.ru/eda/sposoby-konservacii-ryby.html (способи консервування) http://znaimo.com.ua/ (консервування) http://www.foto-recepti.ru/ (рецепти) http://zdorovo-tak.ru/sposoby-koservacii.html (способи консервування) http://images.yandex.ua/ (зображення) http://www.youtube.com/ (відео) http://www.smakota.org.ua/ (рецепти)

Орієнтовні розділи веб-квесту:

1. **Вступ** – короткий опис теми веб-квесту. Доцільно розмістити на Домашній сторінці.
2. **Новини.**
3. **Цікаво почитати** (подивитись).
4. **Потрібно знати.**
5. Використані **матеріали** – сторінка, яка містить посилання на інтернет-ресурси, що використовувалися для створення веб-квесту.
6. Обов'язково передбачити сторінку **Розробники веб-квесту.**

На сторінках освітнього веб-квесту розмістити розроблені учасниками проекту презентації.

Порядок роботи:

1. Розбийтеся на групи по 3 особи в кожній.
2. Кожен з членів групи повинен обрати собі одну з ролей. У кожного – своя роль, ролі не повинні повторюватися! Кожна роль припускає виконання певних завдань, упоратися з якими вам допоможуть інтернет-ресурси. Після виконання всіх завдань члени групи звітують про проведену роботу, обговорюють результати роботи.

Ролі (варіант 1)

Група «Поняття». Завдання: вказати ключові поняття за темою, дати їх визначення.

Група «Схема». Завдання: представити схему, що відображає смислові зв'язки між одиницями матеріалу, що вивчається.

Група «Питання». Завдання: сформулювати питання по змісту навчального матеріалу.

Група «Теза». Завдання: викласти матеріал по вивченій темі у вигляді тез.

Група «Кухар-ресторатор». Завдання: створити рецептуру консервованих продуктів на сторінках веб-сайту.

Група «Аналітик». Завдання: здійснити перевірку розміщених матеріалів.

Інтернет-ресурс «Технологія заготівлі і зберігання продуктів»
<http://domgosp.ucoz.ua/>

Ролі (варіант 2)

Теоретики. Ваше завдання вивчити інтернет-ресурси з теорії консервування; якість сировини для консервування; способи консервування харчових продуктів; тара та упаковка для консервування.

Інтернет-ресурси з теорії консервування:

<http://uk.wikipedia.org/wiki>

<http://agrobiznes.org.ua/node/280>

http://kuking.net/8_261.htm

<http://vkus.by/index.php?a=118>

<http://zdorovo-tak.ru/sposoby-koservacii.html>

Технологи. Вам потрібно вивчити за допомогою інтернет-ресурсів історію консервування; технологію домашнього консервування; загальні прийоми консервування.

Інтернет-ресурси з технології консервування:

<http://znaimo.com.ua/>

<http://ktoperviy.ru/eda/sposoby-konservacii-ryby.html>

http://www.xliby.ru/kulinarija/domashnee_konservirovanie/p2.php

http://kuking.net/8_261.htm

<http://www.smakota.org.ua/>

<http://www.youtube.com/>

<http://www.coolreferat.com/>

Дослідники. Вам необхідно дослідити дуже важливу тему-поживна цінність продуктів рослинного та тваринного походження, їх значення в раціоні людини; відсоток зберігаємих вітамінів та мінералів після технологічної обробки.

Інтернет-ресурси з поживної цінності продуктів рослинного та тваринного походження:

<http://ua-referat.com/>

<http://max-body.ru/raznoe/spravochnaja-informacija/>

<http://ua.textreferat.com/referat-1167.html>

<http://otherreferats.allbest.ru/>

<http://womanadvice.ru/konservirovannye-persiki>

<http://www.coolreferat.com/>

Комп'ютерний технолог. Ваше завдання за допомогою мультимедіа зробити мультимедійну презентацію.

Інтернет-ресурси з мультимедіа-презентаціями:

<http://images.yandex.ua/>

<http://www.youtube.com/>

<http://video.yandex.ua/#top>

<http://gotovim-doma.ru/view.php?g=6>

Пам'ятка для учасників веб-квесту

1. Познайомтеся з темою і проблемою квесту.
2. Виберіть одну із запропонованих ролей.
3. Познайомтеся із завданнями своєї ролі.
4. Вивчіть список ресурсів.
5. Складіть план пошуку інформації згідно своєї ролі.
6. Досліджуйте інформаційні ресурси згідно своєї ролі.
7. Оформіть звіт у вигляді мультимедійної презентації, веб-сторінки, веб-сайту, буклету чи в іншій запропонованій формі.
8. Познайомтеся з критеріями оцінки вашого звіту.
9. Обговоріть результати роботи в мікрогрупі.
10. Підготовка до захисту веб-квеста

План презентації веб-квесту:

1. Керівник проекту називає свою роль, роль кожного члена групи, дає загальну характеристику ролям. Демонструє загальну презентацію.
2. Для презентації веб-квесту слід підготувати про нього буклет у MS Publisher.
3. Представити кінцевий продукт Вашої діяльності й пояснити, чому він створений саме таким (якими принципами ви користувалися при створенні веб-квесту).

Безпосередньо перед професійною освітою ставиться завдання – підготувати студентів до умов життя і професійної діяльності в інформаційному суспільстві, навчити їх діяти в цьому середовищі, використовуючи його можливості, а цьому найкраще сприяє використання технології веб-квест як засобу підвищення якості освіти.

3.4. Моделювання педагогічних ситуацій як метод педагогічного діагностування якості підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності.

Теоретичні методи діагностування якості знань – це методи теоретичного аналізу фактичного рівня знань студентів, його відповідності загальноприйнятим стандартам. До даної групи методів можна віднести моделювання, яке пов'язане з побудовою ідеалізованих об'єктів, зразків,

явищ, систем. У моделях реалізується значний елемент умовності, розкривається творчість уявлень студента. Моделювання дозволяє відійти від несуттєвих, другорядних складових явища, процесу, які моделюються, визначати головне, відображати основні зв'язки та факти.

Ситуацією прийнято називати сукупність певних умов, обставин; стан, що склався на даний момент. Із психологічної точки зору, ситуацією є система зовнішніх відносно суб'єкта умов, які активізують й опосередковують його активність.

Серед розмаїття ситуацій у професійно-педагогічній діяльності виокремлюють власне *педагогічні ситуації*, адже вони складають ті умови, що характерні для взаємодії вчителя й учнів, стосуються цілей навчання, виховання й розвитку. Педагогічна ситуація характеризує сукупність обставин, що склалися під час взаємодії педагога та вихованців. Вона розкривається через реальні обставини в класі, в навчальній групі та в складній системі стосунків і взаємовідносин учнів, які необхідно враховувати при прийнятті рішення щодо способів впливу на них. Педагогічна ситуація допомагає виявити сутність явищ навчання та виховання, шляхів досягнення педагогічних цілей, тому її можна вважати комплексом умов педагогічної діяльності, що виникають у процесі навчально-виховної роботи.

Розглянемо можливості моделювання педагогічних ситуацій у формуванні професійно компетентного педагога. Моделювання – це метод дослідження об'єктивно існуючих явищ, заснований на використанні моделей. Труднощі короткого й однозначного визначення поняття «модель» зумовлюють більш доцільним розгорнуте визначення, отримане нами з узагальнення представлень даного поняття в науковій літературі [32]:

– модель, у загальному розумінні, – аналог (графік, схема, знакова система, структура) певного об'єкту (оригіналу, прототипу), фрагменту реальності, артефактів, витворів культури, концептуально-теоретичних утворень тощо;

– модель є результатом і продуктом активної, перетворювальної теоретико-практичної діяльності людини; й тому – об'єктом, перетвореним людиною з прототипу для певних пізнавальних цілей;

– модель – це матеріально-речовинний об'єкт або система, що виступає як проміжна ланка між дослідником і досліджуваним об'єктом, який часто йменується як об'єкт-оригінал;

– в основу моделювання покладено певну відповідність (але не тотожність!) між досліджуваним об'єктом (оригіналом) і його моделлю;

– модель виступає як метод опосередкованого дослідження оригіналу й виконує констатувальну й прогнозувальну функції;

– у модельному представленні в ідеальній формі реалізується образне відбиття дійсності; модель – це нібито субстрактно-речовинне втілення представлення, тобто існує діалектичне співвідношення між представленням і моделлю, що припускає як їх спільність, так і розходження;

– як і прототип, модель є системою, якій притаманні спільні суттєві структури, властивості й певні відношення, вона відображає тільки ті властивості свого «оригіналу», які є суттєвими в плані конкретного наукового дослідження; фіксує внутрішні характеристики об'єкту, які безпосередньо не спостерігаються.

Сучасній науці відомо декілька типів моделювання: 1) предметне моделювання, при якому дослідження ведеться на моделі, що відтворює певні геометричні, фізичні, динамічні або функціональні характеристики об'єкту-оригіналу; 2) знакове моделювання, при якому як моделі виступають схеми, креслення, формули, його різновидом є математичне моделювання; 3) уявне моделювання, при якому замість знакових моделей використовуються уявно-наочні представлення цих знаків та операцій з ними; 4) чисельне моделювання з використанням комп'ютера, яке ґрунтується на раніше створеній математичній моделі досліджуваного об'єкта або явища й застосовується у випадках великих обсягів обчислень, а також для кращого унаочнення.

В останні роки моделювання широко використовується в навчанні майбутнього вчителя. На думку вчених, моделювання в поєднанні з іншими методами забезпечує високий науковий рівень і творчий характер підготовки майбутніх спеціалістів. Модель-структура педагогічної діяльності реалізує ілюстративну, трансляційну, пояснювальну, прогностичну функції. Моделювання слугує своєрідним містком між засвоєною педагогічною теорією й безпосереднім педагогічним досвідом у діяльності вчителя при дослідженні навчального процесу та його характеристик. Також моделювання визначається як побудова копій, моделей педагогічних явищ і процесів; його мета – схематичне зображення окремих досліджуваних аспектів сфер життєдіяльності для визначення або поліпшення їх характеристик, раціоналізації способів їх побудови, керування ними тощо [32].

Гра – поняття загальнонаукове. У філософії, педагогіці, психології, теорії, історії мистецтва термін «гра» має різні визначення. Дослідження поняття гри філософами, істориками культури, педагогами і психологами різних наукових шкіл, можна виділити ряд загальних положень, які відображають сутність феномена гри та ігрової діяльності. на основі цих положень можна визначити, що:

– ігрова діяльність – особлива форма людської активності, в якій особистість не переслідує ніякої іншої мети, крім отримання задоволення від прояву фізичних і духовних сил;

– гра – це форма діяльності в умовних ситуаціях, направлена на відтворення і засвоєння соціального досвіду.

Становлення теорії дитячої ігрової діяльності пройшло довгий і складний шлях. Інтерес до навчальної гри впродовж багатьох років не згасає, з'являються нові напрями її дослідження [10].

Ситуація 1

Між двома колегами педагогами виник конфлікт, який заважає їм успішно працювати. Кожен з них окремо звертався до керівництва з проханням розібратися і підтримати його позицію.

Постановка завдання. Виберіть і обґрунтуйте свій варіант поведінки в цій ситуації:

- а) припинити конфлікт на роботі і порекомендувати вирішити конфліктні взаємини в неробочий час;
- б) попросити розібратися у конфлікті директора та завучів школи;
- в) особисто спробувати розібратися в мотивах конфлікту і знайти прийнятний для обох сторін варіант примирення;
- г) з'ясувати, хто з членів колективу служить авторитетом для конфліктуючих, і спробувати через нього вплинути на цих людей .

Ситуація 2

Вихідні дані. Колега ігнорує Ваші поради та вказівки, робить все по-своєму, не звертаючи увагу на зауваження, та не виправляючи того, на що Ви йому натякаєте .

Постановка завдання. Як Ви будете чинити з цим колегою надалі :

- а) розібравшись у мотивах завзятості і розгледівши їх неспроможність, застосувати звичайні адміністративні міри покарання;
- б) в інтересах справи постаратися викликати його на відверту розмову, спробувати знайти з ним спільну мову, налаштувати на діловий контакт;
- в) звернутися до колективу – нехай зверне увагу на неправильну поведінку колеги і застосує заходи громадського впливу;
- г) спробувати розібратися в тому, чи не робите Ви самі помилок у взаєминах з цим колегою, потім вирішити, як вчинити.

Ситуація 3

Вихідні дані. У трудовий колектив, де є конфлікт між двома угрупованнями з приводу впровадження нового стилю керівництва, прийшов новий керівник, запрошений зі сторони.

Постановка завдання. Яким чином, на Вашу думку, йому краще діяти, щоб нормалізувати психологічний клімат у колективі:

- а) встановити контакт з прихильниками нового стилю і, не беручи всерйоз доводи прихильників старого порядку, вести роботу з впровадження нововведень, впливаючи на противників силою свого прикладу та прикладу інших;
- б) спробувати переконати і залучити на свій бік прихильників колишнього стилю роботи, противників новацій, впливати на них переконанням у процесі дискусії;
- в) вибрати найбільш авторитетних членів педагогічного колективу, доручити їм розібратися і запропонувати заходи щодо нормалізації обстановки, спираючись на підтримку адміністрації, профспілки тощо;
- г) вивчити перспективи розвитку педагогічного колективу, поставити перед колективом нові стратегічні завдання спільної трудової діяльності,

спираючись на кращі досягнення та трудові традиції колективу, щоб не протиставляти нове старому.

Ситуація 4

Вихідні дані. Вас недавно призначили директором школи, в якій Ви кілька років були вчителем. На 8 годині 15 хвилин Ви викликали до себе в кабінет колегу для з'ясування причин його частих запізнь на роботу, але самі несподівано спізнилися на 15 хвилин. Колега ж прийшов вчасно і чекає Вас.

Постановка завдання. Як Ви почнете бесіду при зустрічі:

- а) незалежно від свого запізнення відразу ж звернулися щодо його пояснень про запізнення на роботу;
- б) вибачитесь перед ним і почнете бесіду;
- в) привітаєтесь, поясніть причину свого запізнення і запитайте його: «Ви думаєте, що можна чекати від керівника, який так само часто спізнюється, як і Ви?»;
- г) скасуйте бесіду і перенесете її на інший час.

Ситуація 5

Вихідні дані. Ви – директор школи. Під час уроків у одного з педагогів серед старшокласників виник конфлікт, який призвів до псування шкільного майна та отримання травм. Як Ви будете вирішувати ситуацію, що склалася?

Постановка завдання. Як Ви відповісте на ситуацію:

- а) «Дійте згідно інструкції і зробіть все, що потрібно»;
- б) «Доповісти про те, що трапилося у відділ освіти. Складіть акт на поломку майна, потерпілий нехай йде до чергової медсестри. Завтра розберемося»;
- в) «Без мене нічого не робіть. Зараз я приїду і розберуся»;
- г) «В якому стані потерпілий? Якщо необхідно, викличте лікаря».

Ситуація 6

Вихідні дані. Одного разу Ви опинилися учасником дискусії кількох керівників про те, як краще поводитися з колегами.

Одна з точок зору Вам сподобалася найбільше.

Постановка завдання. Яка і чому:

- а) перший: «Щоб вчитель добре працював, треба підходити до нього індивідуально, враховувати особливості його особистості та педагогічні переваги»;
- б) другий: «Все це дрібниці. Головне в оцінці людей – це ділові якості, старанність. Кожен повинен робити те, що йому належить»;
- в) третій: «Я вважаю, що успіху в керівництві можна домогтися лише у тому випадку, якщо підлеглі довіряють своєму керівнику, поважають його»;
- г) четвертий: «Це правильно, але все ж кращими стимулами в роботі є чіткий наказ, пристойна зарплата».

Ситуація 7

Вихідні дані. Ви – керівник методоб'єднання. Після реорганізації Вам терміново необхідно перекомплектувати відділ згідно штатного розкладу.

Постановка завдання. По якому шляху Ви підете і чому:

а) візьметесь за справу самі, вивчите всі списки і особисті справи педагогів-предметників, запропонуєте свій проект на зборах методоб'єднання;

б) запропонуйте вирішувати це питання відділу кадрів, оскільки це їх робота;

в) щоб уникнути конфліктів запропонуєте висловити свої побажання всім зацікавленим особам, створите комісію з комплектування нового методоб'єднання;

г) доручите педагогам подати свої пропозиції щодо складу методоб'єднання.

Ситуація 8

Вихідні дані. Ви недавно почали працювати вчителем технології, прийшовши на цю посаду з іншої школи. Ще не всі знають Вас в обличчя. Йдучи коридором під час уроків Ви бачите трьох старшокласників, які про щось жваво розмовляють і не звертають на Вас уваги. Повертаючись через 20 хвилин. Ви бачите ту ж картину.

Постановка завдання. Як Ви себе поведете:

а) зупиніться, дасте зрозуміти учням, що Ви – новий учитель технології. Мимохідь скажете, що бесіда їх затягнулася і пора йти на урок;

б) запитаете, хто їх безпосередній учитель технології;

в) спочатку поцікавитесь, про що йде розмова. Потім представитесь і запитаете, чи немає у них будь-яких претензій до вчителя технології. Після цього запропонуєте пройти в майстерні на урок;

г) насамперед поцікавтеся, як йдуть справи у них з навчанням, що їм не подобається на уроках технології. Візьмете цих учнів на замітку.

Ситуація 9

Вихідні дані. Нижче наведений список з 24 якостей, якими різною мірою повинні володіти педагоги за рішенням будь-яких проблем, що заважають нормальній педагогічній діяльності.

1. Сталість.
2. Витримка.
3. Свобода дій .
4. Товариськість.
5. Старанність.
6. Мінливість .
7. Чутливість.
8. Знання своїх можливостей .
9. Дотримання сімейних традицій.
10. Здатність до уяви.
11. Зарозумілість.
12. Педагогічна майстерність.

13. Ощадливість .
14. Організованість.
15. Спритність.
16. Ініціативність.
17. Цілеспрямованість.
18. Наполегливість.
19. Вміння слухати співрозмовника.
20. Щирість .
21. Самостійність.
22. Ерудованість.
23. Прагнення до успіху.
24. Діловитість.

Постановка завдання. Необхідно сформувати педагогічний колектив.

Методичні вказівки. Підготовлений список якостей роздати всім студентам і попросити кожного вибрати п'ять якостей, які, на його думку, є найважливішими для члена педколективу для вирішення проблем, що заважають нормальній його роботі.

Кожен студент зможе це зробити за допомогою методу попарних порівнянь.

Ділова гра «Оцінка кандидата для висунення на вакантну посаду заступника директора»

Вихідні дані і постановка задачі. В елітній школі в найближчі місяці йде на пенсію завуч з виховної роботи. На його місце претендує два кандидати, заслужені вчителі.

Необхідно вибрати з двох кандидатів одного на заміщення вакантної посади завуча з виховної роботи.

Методичні вказівки. При оцінці кандидатів для висунення на вакантну посаду завуча з виховної роботи використовується спеціальна методика, яка враховує систему ділових і особистісних характеристик, що охоплюють такі групи якостей:

1. Суспільно-громадянська зрілість.
2. Ставлення до праці.
3. Рівень знань та досвід роботи.
4. Організаторські здібності.
5. Уміння працювати з людьми.
6. Уміння працювати з документами та інформацією.
7. Уміння своєчасно прийняти і реалізувати рішення.
8. Здатність побачити і підтримати передове.
9. Морально-етичні риси характеру.

Перша група включає наступні якості: здатність підпорядковувати особисті інтереси суспільним; вміння прислухатися до критики; бути самокритичним; брати активну участь у громадській діяльності; володіти високим рівнем педагогічної майстерності.

Друга група охоплює такі якості: почуття особистої відповідальності за доручену справу; чуйне та уважне ставлення до колег і учням; працьовитість; особиста дисциплінованість і вимогливість до дотримання дисципліни іншими; рівень естетики роботи.

Третя група включає такі якості, як: наявність кваліфікації, що відповідає займаній посаді; знання об'єктивних основ управління і методів керівництва; стаж роботи.

У четверту групу входять такі якості: вміння організувати систему управління; вміння організувати свою працю; володіння методами керівництва; уміння проводити педагогічні наради; здатність до самооцінки своїх можливостей і своєї праці; здатність до оцінки можливостей і праці інших.

П'ята група включає наступні якості: вміння працювати з педколективом і співпрацювати з іншими школами; вміння створювати згуртований колектив; вміння підібрати, розставити і закріпити кадри.

У шосту групу входять якості: вміння коротко і ясно формулювати цілі; вміння викладати ділові листи, накази, розпорядження; вміння чітко формулювати доручення, видавати завдання; знання можливостей сучасної техніки управління та вміння використовувати її у своїй праці, вміння читати документи.

Сьома група представлена такими якостями: своєчасно приймати рішення; здатність забезпечити контроль за виконанням рішень; вміння швидко орієнтуватися в складній обстановці; вміння вирішувати конфліктні ситуації; здатність до дотримання психогігієни; вміння володіти собою; впевненість у собі.

Восьма група об'єднує якості: вміння побачити нове, розпізнати і підтримати новаторів, ентузіастів і раціоналізаторів, розпізнати і нейтралізувати скептиків, консерваторів, ретроградів і авантюристів; ініціативність; сміливість і рішучість у підтримці та впровадженні нововведень; мужність і здатність йти на обгрунтований ризик.

У дев'яту групу входять якості: чесність, сумлінність, порядність, принциповість; врівноваженість, витриманість, ввічливість; наполегливість; товарицькість, привабливість; скромність; простота; охайність і акуратність зовнішнього вигляду, хороше здоров'я.

У кожному конкретному випадку з цього списку вибираються (за допомогою експертів) ті позиції, які найважливіше для конкретної посади та організації, і додаються до них специфічні якості, якими повинен володіти претендент на цю конкретну посаду.

Відбираючи найважливіші якості для визначення вимог до кандидатів на ту чи іншу посаду, слід відрізнити якості, які необхідні при вступі на роботу, і якості, які повинні придбати досить швидко, освоївшись з роботою після призначення на посаду.

Кожен з експертів буде мати матриці попарних порівнянь і ранжує підібрані якості. Потім будується зведена матриця попарних порівнянь цих якостей, до якої включаються всі думки всіх експертів .

У результаті спеціальної обробки якостей за допомогою даної матриці залишаються ті якості, які мають першорядну важливість для конкретної вакантної посади (ідеальні якості).

Після цього експертами проводиться робота з визначення наявності цих якостей у кандидатів на вакантну посаду і ступінь володіння ними (у балах) кожним кандидатом по кожній кількості.

Кожен кандидат заповнює матрицю попарних порівнянь якостей по своїй персоні. Причому, в матриці включаються тільки ті якості, якими він (з його точки зору) володіє на 50 % і вище. Те ж саме роблять експерти , які знають претендента. Кількість експертів не обмежується.

Будується зведена матриця попарних порівнянь, до якої включаються результати зведеної матриці залишаються ті якості , якими володіє кандидат найбільшою мірою.

Кандидат, найбільшою мірою володіє всіма необхідними для вакантної посади якостями, і займає її.

Опис ходу ділової гри:

Викладач пропонує студентам відібрати 10 якостей, якими найбільшою мірою повинен володіти кандидат на посаду заступника директора з виховної роботи. Ці 10 якостей повинні охоплювати всі дев'ять груп. Отже, з кожної групи слід відібрати по одній якості та ще додатково одну якість з якої-небудь групи.

Відбір якостей проводиться простим голосуванням усієї групи студентів, що беруть участь у діловій грі. Потім кожен студент будує матрицю попарних порівнянь відібраних якостей.

Ситуація «Учень спізнився на урок ...»

Студенти діляться на три групи. Всім пропонується одна і та ж ситуація: «Учень спізнився на урок» (вік визначається спільно).

I група продумує якомога більше характеристик учня (особистісні якості, успішність, статус у класі та ін.)

II група пропонує якомога більше можливих причин запізнення.

III група продумує можливі реакції вчителя на запізнення учня (як позитивні, так і негативні) .

Кожна група працює самостійно, записуючи варіанти на окремих картках (аркушах). На це відводиться 15хв. Коли всі готові, картки збираються і розкладаються в три стопки (1 – характеристика учня; 2 – мотиви, 3 – реакція вчителя). Далі спільна робота організується за принципом лото: студенти першої групи відкривають одну з карток і зачитують характеристику учня. Студенти другої групи також беруть будь-яку картку і пояснюють мотиви вчинку. І, нарешті, студенти третьої групи конкретизують реакцію вчителя на запізнення учня.

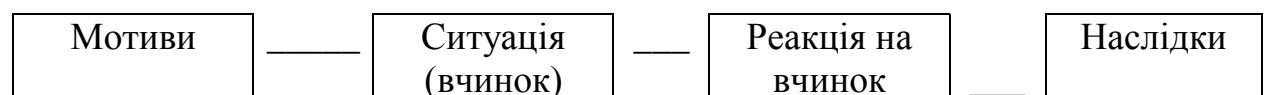
Таким чином, з абстрактних, розрізнених характеристик складається цілісна картина педагогічної ситуації. Наприклад, учень-відмінник, який має авторитет у однокласників, змушений повернутися додому за зошитом з домашнім завданням, в результаті він спізнився на урок. Реакція вчителя може бути такою: «Здивований погляд, подив і мовчазний кивок головою, що запрошує школяра увійти в клас» або «Вийди і закрій двері з іншого боку». Далі здійснюється спільний пошук можливих наслідків ситуації, що склалася, а також можливих причин тієї чи іншої реакції вчителя на запізнення учня.

Після аналізу ситуації картки знову повертаються в загальний набір, перемішуються і робота триває. Кожна змодельована ситуація буде носити свій, специфічний характер і вимагати індивідуального підходу до аналізу, залежно від того, чи є вона конфліктною, позитивні чи негативні наслідки може викликати тощо.

Крім того, студентам можна запропонувати продумати інші варіанти поведінки вчителя, які були б оптимальними і найбільш успішними в кожній конкретній ситуації. Необхідно створити таку ситуацію на занятті, щоб студенти бачили, що один і той же вчинок може мати різні мотиви і наслідки, може бути по-різному сприйнятий оточуючими. Тому, перш ніж прийняти якесь рішення, педагог повинен розібратися в можливих причинах тій чи іншій ситуації, припустити її наслідки, а також вибрати найбільш оптимальний спосіб її вирішення.

На підставі такої роботи спільно зі студентами можна побудувати схему аналізу педагогічної ситуації, яка буде використовуватися при моделюванні найрізноманітніших ситуацій.

Схема аналізу педагогічної ситуації «Причини – наслідки»

Ситуація «Осмислення помилок»

Моделювання педагогічних ситуацій з метою осмислення помилок, що найчастіше зустрічаються у педагогів.

Структура обговорення помилки:

1. Позначення помилки.
2. Короткі ілюстративні приклади.
3. Неправильні переконання.
4. Корекція осмислення.
5. Корекція поведінки.

Формулювання помилок:

1. «Намагайтеся робити вигляд, що все завжди знаєте».
2. «Все бачити і все помічати».
3. «Не сміти своє судження мати!».

4. «Теж мені Толстой знайшовся!» (Спілкування образу).

5. «Ми такими, що не були».

Ділова гра «Методи навчання».

Студентам пояснюється сенс гри, після чого розподіляються ролі між його учасниками: голова вченої ради, члени вченої ради (від 2 до 5 осіб), автор методики «Дій і аналогій», автор методики «Навчання проблемної послідовності», студенти (1-3 людини), прихильники «МДА – методичне об'єднання 1», прихильники МПП – методичне об'єднання 2».

Ігрова ситуація полягає в протиставленні двох методик викладання шляхом розкриття їх сутності та проведення експерименту з демонстрацією його результату. Суть експерименту в тому, що кожна ігрова група – методичне об'єднання – готує виклад нового матеріалу з тієї методикою, прихильником якої вона є. Демонстрація результату експерименту проходить у вигляді фрагмента уроку, який дає голова кожного методичного об'єднання перед членами вченої ради.

Кожному учаснику, що виконує ігрову роль, лунає спеціальна інструкція.

Етапи гри:

1. Вступне слово керівника гри, розподіл ролей.
2. Виступ голови вченої ради.
3. Виступ автора методики навчання МДА.
4. Виступ автора методики МПП.
5. Підготовка фрагмента уроку з підтримуваної методикою членами методичного об'єднання – прихильниками МДА і прихильниками МПП.
6. Демонстрація фрагмента викладу навчального матеріалу з підтримуваної методикою – виступ прихильників МДА і виступ з фрагментом уроку прихильників МПП.
7. Опитування думки «студентів», які навчалися за методиками МДА і МПП.
8. Вільна дискусія членів методичних об'єднань.
9. Виступ членів вченої ради, до якої входять відомі педагоги минулого і сучасності (члени вченої ради розподіляють між собою ролі відомих педагогів і спочатку оцінюють запропоновані методики навчання з позиції обраного відомого педагога, а потім можуть дати і свою власну оцінку достоїнств і недоліків методик)
10. Підведення підсумків, виявлення переможця – автора більш вдалою методики навчання.

Ситуація «Відеотренінг спілкування»

Вихідні дані і постановка задачі:

Відеотренінг проводиться з метою:

– відпрацювання у студентів навичок спілкування для попередження виникнення конфліктних ситуацій або для виходу з уже виниклих;

– виявлення у студентів сильних і слабких сторін поведінки в конфліктних ситуаціях.

Відеотренінг дозволяє фіксувати увагу на тих чи інших аспектах поведінки особистості або групи з тим, щоб кожен учасник цього завдання за допомогою ведучого зміг виявити, що у нього виходить вдало, на що слід звернути увагу у взаєминах з колегами в конфліктних ситуаціях, що необхідно змінити.

Для індивідуальних виступів вправи і завдання для відеотренінгу повинні відповідати декільком вимогам: мінімум часу на виконання; деяка невизначеність завдання; достатня його трудність; висока емоційна насиченість.

Тому індивідуальні завдання кожній групі викладач визначає по-різному. Наприклад, розповісти про найбільш цікавих зустрічах, які відбулися останнім влітку на відпочинку; як правильно організувати відносини з колегами, коли один з них буде начальником; як входити в контакт з незнайомими людьми і успішно його проводити; що робити, коли доводиться роз'яснювати і доводити прописні істини і при цьому не допускати різких виразів тощо.

Для колективної роботи пропонується набір невеликих конфліктних ситуацій, які необхідно оперативно підготувати і програти перед камерою. Як приклад можна скористатися наступними варіантами конфліктних ситуацій.

Методичні вказівки. Відеотренінг заснований на передачі його учасникам інформації зворотного зв'язку, яка дозволяє людині подивитися на себе очима своїх колег, однокурсників і оцінити свою поведінку з боку. Видача та отримання цієї інформації є важливим компонентом спілкування, допомагає особистості побачити себе такою, якою бачать її інші.

Процедура відеотренінгу передбачає виконання студентами серії вправ і завдань, що потребують вирішення ряду ситуацій, іноді конфліктних. Хід вирішення записується на відеокасету. Після кожної групи вправ відбувається відтворення запису і колективне обговорення переглянутого матеріалу. Це дозволяє учасникам заняття подивитися очима інших студентів на виконання ними поставлених завдань.

Слід зазначити, що у багатьох людей існує помилкове уявлення про те, що є їх достоїнствами або недоліками в процесі спілкування. У ході спільного перегляду та аналізу ігрових ситуацій учасники семінару можуть по-новому побачити природу психологічних бар'єрів, що перешкоджають ефективному спілкуванню.

Даний вид занять має ряд особливостей, які накладають додаткову відповідальність на викладачів, які проводять ці заняття: необхідне створення атмосфери взаємно доброзичливого і конструктивного підходу до обговорюваних виступам, при якій відсутня як надмірна критика, так і невгамовна взаємна похвала. Від викладачів потрібно доброзичливе, конструктивне, максимально етичне розгляд зроблених повідомлень.

Певна невизначеність інструкцій на всіх етапах проведення заняття, достатня складність завдань і дефіцит часу сприяють прояву найбільш типових помилок спілкування у студентів, забезпечують природність поведінки, мови, активного застосування звичних для аналогічних ситуацій способів спілкування. У навчальних ситуаціях зазвичай беруть участь від 1 до 3 осіб одночасно. Решта під час програвання завдання спостерігають за подіями і або готуються змінити учасників на ігровому майданчику, або виступають в якості експертів. Таким чином, вони знаходяться в постійній психологічній готовності до дії в наступний момент. Навіть спостерігаючи за діями інших студентів на екрані телевізора, вони мимоволі ідентифікують себе з учасниками цієї ситуації.

Високий темп тренінгу дає можливість кожному студенту в ході чотиригодинного заняття бачити себе на екрані від 4 до 10 хвилин, а в центрі уваги групи залишатися до 15 хвилин. Відеотренінг є груповим методом навчання, тому для забезпечення повноцінної групової роботи необхідно постійне, повноцінну участь всіх членів групи, їх емоційна залученість у хід роботи. Ведучому викладачеві доводиться також виконувати роль режисера і організатора цього заняття.

Перед початком тренінгу можна нагадати студентам деякі особливості заняття: під час тренінгу необхідно працювати «Тут і зараз», тобто не відволікатися, а також пам'ятати, що інформацію, яку вони отримують про інших під час заняття, не можна використовувати в подальшому на шкоду кого б то не було.

Не слід забувати використовувати при виступах усі засоби спілкування: вербальні (слова) і невербальні (жести, міміка, паузи, поза, тембр голосу, темп мови, посмішка, сміх, вираз очей).

Етапи спілкування припускають розподіл всієї інформації, що повідомляється на три нерівні частини:

1 етап – входження в контакт зі слухачами, звернення на себе уваги, повернення до себе інтересу;

2 етап – передача безпосередньо самої інформації; при цьому необхідно переконатися, що інформація сприйнята правильно;

3 етап – вихід з контакту, завершення спілкування.

При розборі індивідуальних виступів викладач може на дошці записати всі вдалі прийоми спілкування (без зазначення прізвищ), допущені помилки за формою і за змістом виступу. Наприклад, виділити можливі помилки виступи за формою: погане використання невербальних засобів; відсутність гарного зачину, тобто входження в контакт; зайва або недостатня емоційність; незацікавленість говорить; відсутність звернення до аудиторії.

Опис ходу занять

1. Індивідуальні виступи за вільними або заданих тем.

На цьому етапі всі студенти групи отримують завдання, готуються протягом 5-6 хвилин і починають по черзі виступати перед аудиторією (до 2 хвилин) з одночасним записом на відеоплівку.

2. Перегляд і обговорення індивідуальних виступів: виявлення вдалих і помилкових прийомів виступу, розбір допущених неточностей, який проводиться всією групою під керівництвом викладача, фіксування на дошці застосованих прийомів спілкування.

3. Колективна робота: рішення невеликих конфліктних ситуацій. Робота проходить по підгрупах по 2-3 людини методом рольового спілкування з одночасним записом на відеоплівку.

4. Перегляд і обговорення рішення конфліктних ситуацій, запропонованих студентам для рольового спілкування.

Робиться висновок: чи вирішена ситуація, з чієї точки зору, за рахунок чого, хто з граючих виконав поставлене завдання і за рахунок якого прийому.

Ситуація «Делегування функцій»

Вихідні дані і постановка задачі. До теперішнього часу педагог-організатор самостійно становив хід заходів та звіти по поточній роботі. У зв'язку із зростанням обсягу вирішуваних завдань витрати на виконання цих робіт багаторазово зросли. В школі є педагоги, які добре зарекомендували себе при вирішенні менш важливих завдань. Вони могли б частково звільнити педагога-організатора, взявши на себе складання окремих заходів.

Як повинен поступити директор школи в такому випадку?

Можливі варіанти відповідей:

а) Директор школи дає педагогу конкурентну доручення, не є роз'яснивши йому окремих положень і позицій. На думку керівника, це не є необхідним для успішного вирішення поставленого завдання, оскільки він передбачає здійснювати оперативний контроль, щоб переконатися в успішному ході роботи. У процесі виконання роботи педагогу дозволяється отримувати необхідну інформацію і обговорювати виникаючі питання із зацікавленими особами.

б) Директор доручає кільком педагогам складання сценарію заходу на найближче свято, не уточнивши точно їх повноважень. У цій ситуації директор залишає за собою ухвалення остаточного рішення.

в) Директор пояснює педагогу важливість своєчасного і якісного вирішення доручається йому завдання, обґрунтовуючи при цьому мету і необхідність її вирішення. Одночасно педагог наділяється необхідними повноваженнями і відповідальністю для самостійного вирішення поставленого завдання. До відома інших педагогів доводиться інформація про повноваження, переданих виконавцю.

У правильності свого вибору директор переконується тільки після завершення виконання виконавцем дорученої йому роботи.

Ситуація «Як досягти зростання активності педагогів?»

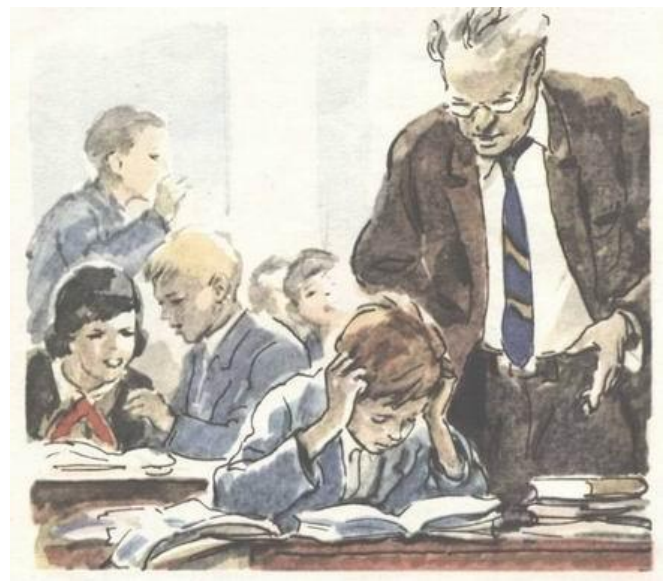
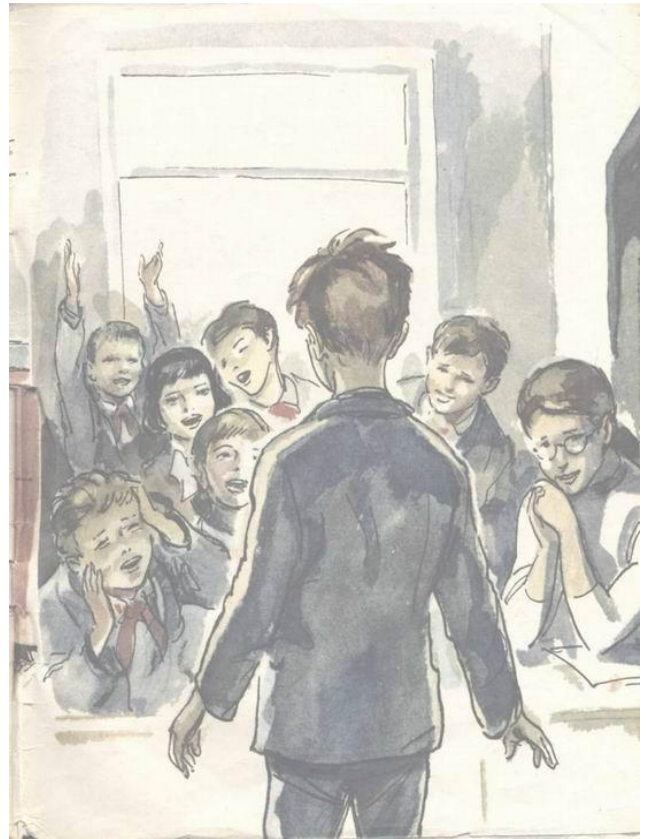
Вихідні дані. Важливе завдання директора школи – максимально задіяти творчий потенціал колективу. Для цього у директора є наступний діапазон дій:

1. Пропонувати педагогам роботу, що сприяє їх спілкуванню.
2. Проводити з педагогами наради, радитися з ними у справах школи.
3. Зберігати неформальні групи в педколективі, що не заважають функціонуванню школи.
4. Створювати умови для соціальної активності педагогів.
5. Пропонувати педагогам більш змістовну творчу роботу.
6. Забезпечувати їм зворотний зв'язок у відповідності з досягнутими результатами .
7. Оцінювати і заохочувати всі позитивні досягнення кожного вчителя.
8. Залучати педагогів до формулювання цілей школи і виробленні рішень.
9. Делегувати вчителям частину своїх прав і повноважень.
10. Забезпечувати просування ініціативних педагогів по службових сходах.
11. Організовувати постійну підготовку та перепідготовку вчителів для підвищення їх компетентності.
12. Відкривати для педагогів можливості розвитку їхнього потенціалу.
13. Надавати вчителям складну і відповідальну роботу, яка зажадала б від них повної самовіддачі.
14. Постійно розвивати у підлеглих творчий початок в роботі.

Постановка завдання:

1. Які дії директора по збільшенню творчої віддачі в роботі вчителів Ви вважаєте головними і чому?
2. Які ще заходи, на Вашу думку, може вжити директор, щоб досягти зростання результативності та підвищення активності підлеглих?

Змоделюйте педагогічні ситуації за малюнками:

ПІСЛЯМОВА

Використання різних діагностичних методик на заняттях у вищій школі має бути невід'ємним процесом навчання. При цьому діагностування має проводитися об'єктивно, систематично, наочно, в тій логічній відповідності, в якій відбувається навчання в даному навчальному закладі. Враховуючи те, що у вищій школі діагностика отримує якісно нове значення для суб'єктів навчального процесу – виступає вже не як засіб примусового навчання та жорсткого контролю зі сторони адміністрації та викладачів над студентами, а як засіб раціонального та об'єктивного визначення студентами особистого рейтингу, засіб власної стимуляції до навчання, – то, відповідно, діагностування обов'язково має нести в собі як елементи звичайного традиційного контролю знань, умінь та навичок студентів, так і зобов'язання виявляти тенденції, динаміку формування продуктів навчання, виконувати функції статистичного накопичення інформації, аналізу та прогнозування перебігу навчального процесу. Аналіз сучасної літератури свідчить, що найбільш поширеною є думка про те, що якість освіти – це відповідність певній нормі, стандарту. Іншими словами, якість визначає корисність, цінність об'єктів, їх здатність задовольнити певні потреби або реалізувати певні цілі, норми, тобто виражає адекватність вимогам, потребам, нормам. Педагогічна діагностика – це аналітичний зріз і оцінка статистичного стану педагогічного явища відповідно до певних параметрів, тому діагностика професійної діяльності педагога передбачає знання й уміння використання параметричних даних, які характеризують її стан на різних рівнях здійснення. У діагностиці важливо не тільки побачити сам результат, але й вибудувати динаміку його зміни. Діагностика й оцінка ефективності діяльності педагога містить такі завдання: 1) всебічне вивчення особистості; 2) самоаналіз; 3) аналіз ефективності навчально-виховної діяльності педагогів. Проводити діагностику, контроль, перевіряти та оцінювати знання, вміння та навички студентів необхідно в тій логічній послідовності, в якій відбувається їх навчання. І в цьому процесі необхідно виділяти наступні кроки: попереднє виявлення рівня знань студентів, поточний контроль, повторний контроль, періодична перевірка знань за значною частиною курсу, підсумковий контроль.

Аналіз сучасних праць із питань організації контролю навчальних досягнень студентів; журналів обліку успішності й відвідування студентів на заняттях, бесіди з викладачами та власні спостереження показали, що в освітянській практиці існують досить різні моделі організації контролю навчальних досягнень студентів із педагогічних дисциплін та професійно – предметної підготовки, перевірка здійснюється із використання різних схем і шкал оцінювання, різняться підходи до розрахунку рейтингу студентів (у деяких випадках навіть у межах одного університету) тощо. Якісно розроблені діагностичні завдання, тобто ті, які складаються переважно з задач професійної – педагогічної спрямованості, сприяють підвищенню у майбутніх педагогів мотивації до вивчення педагогічних дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования: [для пед. спец. высш. учеб. заведений] / Оксана Александровна Абдуллина. – [2-е изд. перер. и доп.]. – М. : Просвещение, 1990. – 141 с.
2. Байденко В. И. Модернизация профессионального образования: современный этап / В. И. Байденко, Джерри Ван Зантворт. – М. : Исследоват. центр проблем качества подготовки специалистов, 2002. – 674 с.
3. Булах І. Є. Поняття якості в освіті // Система моніторингу та оцінювання якості освіти / під ред. І.Є. Булах. Науково-методичне видання / Програма розвитку Організацій об'єднаних націй, UNDP / ПРООН. – Київ, 2002. – 139 с. – С. 8.
4. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи: [навч. посібн.] / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 396 с.
5. Гевал П. Інформаційні технології в навчальному процесі: Методика впровадження / П. Гевал // Завуч. – 2002. – Квітень. – № 10. – С. 1–9.
6. Гузій Н. В. Основи педагогічного професіоналізму: [навч. посіб.] / Наталія Василівна Гузій – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 156 с.
7. Дидактика и практика работы в ВУЗе : [учебное пособие]; под ред. Н. М. Зверевой, В. А. Глуздова. – Н.Новгород, НГПИ им Горького, 1991. – 190 с.
8. Жалдак М. І. Комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання математики, фізики, інформатики: [посібник для вчителів] / Жалдак М. І., Лапінський В. В., Шут М. І. // Вкладка газети «Інформатика». – 2004. – С. 41-48 (281-288).
9. Зайцев А. Наука о цвете и живописи / А. Зайцев. — М. : Искусство, 1986.
10. Ігри та ігрові технології на уроках трудового навчання : [навчальний посібник] / Л. О. Савченко, Н. В. Волкова, Ю. С. Кулінка. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. – 284 с.
11. Кара-Васильєва Т. Українська вишивка. Альбом / Т. Кара-Васильєва. – К. : Мистецтво, 1993.
12. Кеспиков В. Н. Информатизация и модернизация / В. Н. Кеспиков, О. П. Осипова // Народное образование. – 2010. – № 1. – С. 145-151.
13. Корнієнко В. І. Творчі пошуки викладання декоративної композиції в художніх школах та художніх відділеннях шкіл мистецтв / В. І. Корнієнко // Проблеми і перспективи розвитку початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів як ланки безперервної художньої освіти: Матеріали методичної конференції. – К. : ГУКМ, 2006. — С. 40-44.

14. Кучер З. С. Матеріалознавство швейного виробництва: [навчально-методичний] / З. С. Кучер, С. Л. Кучер. – Видавничий дім, 2009. – 320 с.: іл.
15. Кучер З. С. Обладнання швейного виробництва: [навчальний посібник] / З. С. Кучер. – Кривий Ріг : Видавництво «ЯВВА», 2005. – 508 с.: іл.
16. Легенький Ю. Г. Культурологія зображення. Опыт композиционного синтеза / Ю. Г. Легенький. — К. : ГАЛПУ, 1995.
17. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання : [навчальн. посіб.] / В. І. Лозова, Г. В. Троцько. – Х. : «ОВС», 2002. – 400 с.
18. Лукіна Т. О. Моніторинг якості освіти: теорія і практика. – К. : «Шкільний світ». – Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.
19. Маслай Г. С. Якість освіти як фактор соціального і творчого розвитку особистості // Моніторингові дослідження як інформаційна база в системі управління якістю освіти. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Луцьк: Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2005. – С. 2-6.
20. Метод проектов и УМК для сопровождения работы учащихся по методу проектов [Электронный ресурс] / [Г. Б. Голуб, Е. А. Перельгина, О. В. Чуракова]; под ред. проф. Е. Я. Когана. – Проект подготовлен на основе «Концепции модернизации российского образования до 2010 года», 2003. – 145 с. – Режим доступа : <http://www.mega.educat.samara.ru>.
21. Михайлов Г. А. Навчально-ділові ігри та комп'ютер / Г. А. Михайлов // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 1998. – № 3. – С. 12-20.
22. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології: [навчальний посібник] / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. – К. : «Просвіта», 2000. – 368 с.
23. Обрізан К. М. Програмні засоби навчального призначення // Інформатизація середньої освіти : програмні засоби, технології, досвід, перспективи / за ред. В. М. Мадзігона, Ю. О. Дорошенка. – К. : Педагогічна думка, 2003. – С. 156-165.
24. Овсійчук В. Українське малярство Х-ХVIII століть. Проблеми кольору / В. Овсійчук. — Львів: Ін-т народознавства України, 1996.
25. Осин А. Мультимедіа в освіті / А. Осин // Шкільна бібліотека плюс. – 2005. – трав. (№9). – С. 11–24.
26. Педагогические и образовательные технологии современной школы / Г. Н. Петровський. – М. : НИО, 2003. – 360 с.
27. Пінчук О. П. Проблема визначення мультимедіа в освіті: технології зовнішніх ресурсів / О. П. Пінчук // Нові технології навчання. – 2007. – №46. – С. 55-58.
28. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: [наук.-метод. посіб. / за ред. О. І. Пометун, Л. В. Пироженко]. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
29. Поташник М. М. Качество образования: проблемы и технология управления (в вопросах и ответах). – М. : Пед. общ. России, 2002. – 352 с..

30. Прете М. К. Творчество и выражение; пер. с итал / М. Прете, А. Капальдо. – М. : Советский художник, 1985.
31. Проектна діяльність у технологічній освіті: [монографія] / кол. авторів під заг.ред. Савченко Л. О. – Кривий Ріг: СПД Залозний В. В., 2012. – 320 с.
32. Савченко К. Ю. Формування професійної компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей засобами моделювання педагогічних ситуацій автореф. дисс. канд. пед. наук : спец. : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / К. Ю. Савченко // Кіровоград, 2013. – 20 с.
33. Соловйов О. «Нова хвиля» в українському мистецтві 90-х рр. ХХ ст. та її трансформація / О. Соловйов // Сучасне мистецтво – К., 2004 – Вип. 1. – С.34-47.
34. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб.наук.пр.- Випуск 7 / ред. кол. : І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2004. – 497 с.
35. Хлебников В. Краткий обзор развития педагогического тестирования в России [Электрон. ресурс] : Монография. – М. : ОИМ.RU, 2000-2001. – Режим доступа: <http://www.oim.ru>
36. Художній текстиль. Львівська школа / під ред. Т. Печенюк. — Львів: Видавництво «Поллі», 1998.
37. Шишов С. Е. Школа: мониторинг качества образования / С.Е. Шишов, В. А. Кальней. – М. : Российское пед. общ-во, 2000. – 320 с.
38. Якісна освіта: молодь, виклики, тенденції та пріоритети. Міжнародна конференція з освіти. Женева, вересень 2004 р., 47 сесія ЮНЕСКО. – [online]. Доступ НТТР: [http:// www. ibc. unesco. Org / international / ICE47 / English](http://www.ibc.unesco.Org/international/ICE47/English).
39. <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/f24ccb063b93c3bdc3257166004963d1>
40. <http://shkolazhizni.ru/archive/0/n-10002/>
41. <http://sumno.com/>
42. http://www.crys.ras.ru/gx/texts/ar_selfgame.html
43. <http://www.nios.ru/documents/grant/dronina/index.htm>
44. <http://www.sibuch.ru/article.htm?420>
45. <http://www.websib.ru/ites/2000/02a-01.htm>

ДОДАТОК А

ПРИКЛАД ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВИКОНАННЯ ПРОЕКТУ, ТВОРЧОЇ РОБОТИ

Розробляє кафедра з урахуванням специфіки роботи	Сума
<p style="text-align: center;">оцінювання якості проектної роботи 0–80 балів</p> <p>1. Відповідність змісту проектної роботи темі та затвердженому плану 0-10 0 – зміст роботи не відповідає затвердженому плану 5 – зміст проектної роботи відповідає затвердженому плану 10 – зміст проекту відповідає затвердженому плану</p> <p>2. Ступінь розкриття теоретичних аспектів проблеми, обраної для дослідження, та коректність використання понятійного апарату 0–15 0 – понятійний апарат не сформовано; теоретичні аспекти проблеми не розкриті 5 – понятійний апарат сформовано, але теоретичні аспекти проблеми не розкриті 10 – понятійний апарат сформовано, теоретичні аспекти проблеми розкриті частково 15 – понятійний апарат сформовано, теоретичні аспекти проблеми розкриті</p> <p>3. Наявність критичних співставлень та узагальнень різних точок зору та підходів до постановки та розв’язання проблеми 0-15 0 – критичні співставлення та узагальнення відсутні 10 – критичні співставлення наявні, але узагальнення відсутні або некоректні 15 – критичні співставлення наявні та супроводжені коректними узагальненнями</p> <p>4. Ступінь використання фактологічного матеріалу; висвітлення особливостей прояву та розв’язання досліджуваної проблеми; практична реалізація досліджуваної проблеми 0-20 0 – фактологічний матеріал не використаний 10 – залучений фактологічний матеріал, особливості прояву та розв’язання проблеми не висвітлені 20 – залучений фактологічний матеріал висвітлений</p> <p>5. Обсяг та адекватність використаних при написанні роботи першоджерел та дотримання етики посилань 0-10 0 – залучені матеріали лише навчальних підручників та посібників (до 15 джерел), етика посилань не дотримана 5 – залучені матеріали навчальних підручників та посібників, періодичних видань (15–20 джерел), етика посилань дотримана частково 10 – залучені матеріали навчальних підручників та посібників, монографій, статистичних збірників та довідників, періодичних видань та мережі Internet (більше 20 джерел), етика посилань дотримана</p> <p>6. Відповідність оформлення курсової роботи встановленим вимогам 0-10 0 – текст проектної роботи оформлено з суттєвими порушеннями встановлених вимог 5 – текст проектної роботи оформлено з незначними порушеннями встановлених вимог 10 – текст роботи оформлено у відповідності до встановлених вимог</p> <p style="text-align: center;">Оцінювання захисту проекту 0-20</p> <p>7. Вміння чітко та стисло викласти основні результати дослідження 0-10 0 – студент неспроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження 5 – студент непорядковано викладає основні результати дослідження 10 – студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження</p> <p>8. Повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на питання 0-10 0 – студент неспроможний надати відповіді на поставлені питання 5 – студент надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені питання 10 – студент надає повні, глибокі, обґрунтовані відповіді на поставлені питання</p>	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
71-79	C		
61-70	D	задовільно	
50-60	E		
30-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерій «Рівень якості знань студентів»

Рівні	Показники
Високий	Студент вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності. Використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях.
Середній	Студент може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки. Виконує завдання викладача без особливої зацікавленості.
Низький	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу. Студент має нестійкі інтереси, репродуктивно-відтворююча діяльність набагато переважає над творчою. Студент не виконує поставлені викладачем завдання.

ДОДАТОК Б

Правильні відповіді на тести

ТЕСТ З КУРСУ «ВСТУП ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

1.	Б
2.	А
3.	В
4.	А
5.	Г
6.	А
7.	В
8.	А
9.	Г
10.	А
11.	В
12.	А
13.	Г
14.	А
15.	В
16.	Б
17.	Г
18.	В
19.	В
20.	г

ПИТАННЯ ДО КУРСУ «ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА»
(при проведенні заліку)

1.	А
2.	А
3.	А
4.	А
5.	А
6.	2

7.	3
8.	2
9.	-
10.	В
11.	А
12.	А
13.	В

ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ

1.	А
2.	Б
3.	Б
4.	Г
5.	4
6.	Г
7.	4
8.	1
9.	1
10.	3
11.	6
12.	1
13.	Г
14.	Г
15.	1
16.	Б
17.	А
18.	А
19.	Б
20.	Б

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

1.	Б
2.	А

3.	В
4.	Б
5.	В
6.	А
7.	А
8.	А
9.	Г
10.	А
11.	Б
12.	А
13.	А
14.	А, Г
15.	В
16.	А
17.	В

ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИШИХ ВИРОБІВ

1.	3
2.	3
3.	1
4.	4
5.	3
6.	2
7.	4
8.	1

ТЕХНОЛОГІЯ ПОШИТТЯ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ

1.	3
2.	3
3.	4
4.	4
5.	3
6.	2

7.	1
8.	1
9.	1
10.	3
11.	1
12.	1
13.	4
14.	1
15.	1
16.	1
17.	4
18.	1
19.	1
20.	2
21.	1
22.	1

ТЕКСТИЛЬНЕ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО

1.	2
2.	3
3.	1
4.	1
5.	1
6.	1
7.	1

ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ В'ЯЗАНИХ ВИРОБІВ

1.	3
2.	2
3.	2
4.	3

5.	3
6.	1
7.	4